

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİK YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ
(ELAZIĞ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Hasan UZUN

HAZIRLAYAN
Bekir ARSLAN

ELAZIĞ - 2018

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ (ELAZIĞ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Hasan UZUN

HAZIRLAYAN
Bekir ARSLAN

Jürimiz,tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulununtarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Bireysel Emeklilik Sistemi (Elazığ Örneği)****Bekir ARSLAN****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı****Elazığ – 2018, Sayfa: XII+92**

Bireysel emeklilik sistemi, rahat bir emeklilik süreci ve vergi avantajı ile gündeme gelmiş bir devlet politikasıdır. Biliyoruz ki bir ülkelerin sigortacılık sektörünün boyutu ile ekonomik gelişmişlik düzeyi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır.

Bu nedenle tezimizin konusunu “Bireysel Emeklilik Sistemi (Elazığ Örneği)” oluşturmaktadır. Bu çalışmada öncelikle sigortacılığın Dünyada ve Türkiye’deki tarihsel gelişimi, sigorta kavramı ve bireysel emeklilik sistemi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler (teorik) doğrultusunda, sigortanın avantajından, dezavantajından bahsedilmiş ve bireysel emeklilik sistemine giriş-çıkış konusunda ki mevzuatlarla ilgili bilgiler de paylaşılmıştır.

Öte yandan yapılan çalışma ile Elazığ’da çalışan ve çalışmayan kadın ve erkeklerin, çeşitli bağımlı ve bağımsız değişkenler üzerinden bireysel emeklilik sistemine bakışları ve algıları ölçülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, Sosyal Güvenlik Sistemi, Bireysel Emeklilik Sistemi

ABSTRACT

Master Thesis

Individual Pension System (Elazığ Example)

Bekir ARSLAN

The University of Firat

The Institute of Social Science

Entrepreneurship and Innovation Management

Elazığ – 2018, Page: XII+92

The private pension system is a state policy that has come to an end with a comfortable retirement process and tax advantage. We know that there is a close relationship between the size of the insurance sector and the level of economic development of a country.

For this reason, the theme of our thesis is "Individual Retirement Insurance Perception-Elazığ Example". This study, the first historical development in Turkey and the world of insurance, insurance concepts and general information is given about the private pension system. This information (theoretical) mentions the advantages and disadvantages of the insurer and shares information on the legislation on entry and exit into the individual pension system.

On the other hand, with this study, the perceptions and perceptions of the men and women working and not working in Elazığ on the individual pension system were measured through various dependent and independent variables.

Keywords: Insurance, Social Security System, Individual Pension System

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLolar LİSTESİ	VIII
GRAFİKLER LİSTESİ.....	X
ÖNSÖZ	XI
KISALTMALAR	XII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE SİGORTACILIK	3
1.1. Dünya'da Sigortacılık	3
1.2. Türkiye'de Sigortacılık	4
1.3. Türk Sosyal Güvenlik Sisteminin Bugün ki Geldiği Nokta.....	6
1.4. Sosyal Güvenlik Kavramı	7
1.5. Özel Sigortalar	9
1.5.1. Hayat Sigortası	9
1.5.2. Sağlık Sigortası.....	10
1.5.3. Bireysel Emeklilik Sigortası.....	10
1.5.4. Otomatik Bireysel Emeklilik Sigortası.....	10
1.6. Sosyal Sigortalar ve Özel Sigortaların Kıyaslanması	10
1.7. Konuyla İlgili Kavramlar	12
1.7.1. Sigorta Kavramı.....	12
1.7.2. Emeklilik	12
1.7.3. Sigorta Sözleşmesi.....	12
1.7.4. Şekil Formel Süre	13
1.7.5. Maddi Sigorta Süresi	13
1.7.6. Teknik Süre	13
1.7.7. Genel Sigortacılık Prensipleri.....	13
1.7.7.1. Mutlak İyi Niyet Prensibi	13
1.7.7.2. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi	13
1.7.7.3. Yakın Sebep Prensibi.....	14

1.7.7.4. Tanzimat Prensibi	14
1.7.7.5. Hasara Katılım Prensibi	14
1.7.7.6. Halefiyet (Hakların Dev-i Rücu) Prensibi	14
1.7.7.7. Riskin Varlığı Prensibi.....	14

İKİNCİ BÖLÜM

2. BİREYSEL EMEKLİLİK	15
2.1. Bireysel Emeklilik Sisteminin Genel Yapısı.....	15
2.1.1. Bireysel Emekliliğin Tanımı	15
2.1.2. Bireysel Emekliliğin Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Gelişimi.....	15
2.1.3. Bireysel Emeklilik Sisteminin Amacı ve Kapsamı	16
2.1.4. Bireysel Emeklilik Sisteminin Özellikleri.....	17
2.2. Bireysel Emeklilik Sisteminin Avantajları Ve Dezavantajları.....	18
2.2.1. Avantajları	18
2.2.2. Dezavantajları.....	18
2.3. Bireysel Emeklilik Sisteminin İşleyiş Yapısı.....	19
2.4. Bireysel Emeklilik Sisteminin Temel Unsurları	19
2.4.1. Emeklilik Planı	20
2.4.2. Giriş Aidatı	20
2.4.3. Katkı Payı	20
2.4.4. Yönetim Gideri.....	21
2.4.5. Fon İşletim Gideri Kesintisi	21
2.4.6. Emeklilik Sicil Numarası	21
2.4.7. Lehtar.....	22
2.4.8. Getiri Oranları	22
2.4.9. Cayma Hakkı	23
2.4.10. Emeklilik Sözleşmesi	23
2.5. Bireysel Emeklilik Sisteminin Kurumsal Yapıları.....	24
2.5.1. Bireysel emeklilik Danışma Kurulu (BEDK).....	24
2.5.2. Hazine Müsteşarlığı.....	24
2.5.3. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK).....	24
2.5.4. Takasbank.....	25
2.5.5. Emeklilik Gözetim Merkezi	25
2.5.6. Bireysel Emeklilik Şirketleri	25

2.5.7. Bireysel Emeklilik Aracıları	26
2.6. Bireysel Emeklilik Sisteminin Faydaları	26
2.7. Bireysel Emeklilik Sistemine Katılma	27
2.8. Bireysel Emeklilik Sisteminden Ayrılma.....	27
2.9. Bireysel Emeklilik Sisteminde Katılımcı Hakları	27
2.9.1. Emekliliği Hak Kazanarak veya Vefat, Maluliyet ve Tasfiye Gibi Zorunlu Nedenlerden Ayrılma	28
2.9.2. Sistemde 10 Yıl Kalıp 56 Yaşını Doldurmadan Ayrılma.....	29
2.9.3. Sistemde 10 Yıl Kalıp 56 Yaşını Doldurup Ayrılma	29
2.9.4. Sistemde 10 Yıl Kalmadan Ayrılma.....	29
2.10. Türkiye’de Bireysel Emeklilik Kanunu	35
2.10.1. Kanunun Amacı ve Kapsamı	36
2.10.2. Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu	36
2.10.3. Emeklilik Sözleşmesi	37
2.10.4. Emeklilik Şirketine İlişkin Düzenlemeler	37
2.10.5. Emeklilik Yatırım Fonuna İlişkin Düzenlemeler	38
2.10.6. Cezai Hükümler.....	38
2.10.7. Diğer Hükümler	40
2.11. Yönetmenlikte Yeni Değişimler	40
2.11.1. Devlet Katkısı.....	41
2.11.2. Emeklilik Hakkı Kazanarak Çıkış Yapılması.....	46
2.11.3 Emeklilik Hakkı Kazanmadan Çıkışı Yapılması.....	46
2.11.4. Başka Bir Şirkette Aktarım Yapılması	47
2.11.5. Bireysel Emeklilik Sözleşmelerinin Uzaktan Satış Yöntemiyle Satılabilmesi	47
2.12. Vergi Mevzuatındaki Değişimler	47
2.12.1. Bireysel Emeklilik Sisteminden Elde Edilen Gelirlerde Vergi Kesintisi ve Beyan	47
2.13. Bireysel Emeklilik Sisteminin Sosyal Güvenlik Sistemi İçinde Yeri ve Önemi	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN METODU	49
3.1. Araştırmanın Uygulanması ve Veri Toplama Teknikleri.....	49
3.2. Çalışmanın Evren ve Örneklemi	50

3.3. Araştırmanın Analizi	50
3.4. Araştırmanın Hipotezleri ve Test Edilmesi.....	50

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR	52
SONUÇ	78
KAYNAKÇA.....	80
EKLER	88
Ek 1. Orjinallik Raporu	88
Ek 2. Anket.....	89
ÖZGEÇMİŞ	92

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Getiri Oranları.....	22
Tablo 2. Emekliliğe Hak Kazanarak veya Vefat, Maluliyet ve Tasfiye Gibi Zorunlu Nedenlerden Ayrılma	28
Tablo 3. Sistemde 10 yıl kalıp 56 yaşını doldurmadan ayrılma.....	29
Tablo 4. Bireysel Emeklilik Sektöründe Temel Göstergeler	30
Tablo 5. Devlet Katkı Payı Getirilerinin Hak Kazanım Oranı.....	42
Tablo 6. Sistemde Kalma Müddetine Göre Hak ediş Süresi.....	43
Tablo 7. Demografik Değişkenler Tablosu	53
Tablo 8. Medeni Durum ile Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan Arasındaki İlişki.....	54
Tablo 9. Örneklem Grubunu Oluşturan Kişilerin Çalıştığı Sektör ve Emeklilerin Durumu ile Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan Arasındaki İlişki	55
Tablo 10. Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan İle Gelir Arasındaki İlişki	57
Tablo 11. Yaş İle Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan Arasındaki İlişki	58
Tablo 12. Yaş İle Bireysel Emeklilik Sigortası Açılımı Arasındaki İlişki.....	59
Tablo 13. Yaş İle Bireysel Emeklilikte Emeklilik Hakkının Kazanıldığı Yaş Arasındaki İlişki	60
Tablo 14. Yaş İle Bireysel Emeklilik Sigortasının Minimum Emeklilik Yaşı Kaçtır Sorusu Arasındaki İlişki	61
Tablo 16. Yaş ile Bireysel Emeklilik Sözleşmesi Başkalarına Devredilebilir mi? Sorusu Arasındaki İlişki	63
Tablo 17. Emeklilik Süresi İle Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan Arasındaki İlişki.....	64
Tablo 18. Cinsiyet İle Bireysel Emeklilik Sigortası Açılımı Arasındaki İlişki.....	65
Tablo 19. Cinsiyete Göre Bireysel Emeklilik Sistemine Minimum Katılma Yaşı Konusundaki Bilgi Düzeyi	65
Tablo 20. Kadın ve Erkek Sayısı İle Bireysel Emeklilik Sistemine Katılma Oranları ..	66
Tablo 21. Bireysel Emeklilik Sistemi Olanların/Olmayanların Devletin Bireysel Emeklilik Sistemine Katkısı Konusundaki Bilgileri	67
Tablo 22. Bireysel Emeklilik Sistemi Olanların/Olmayanların Bireysel Emeklilik Sisteminden Ayrılma Zamanı Hakkındaki Bilgileri	68

Tablo 23. Bireysel Emeklilik Sistemi Olanların/Olmayanların Bireysel Emeklilik Sistemini Tercih Sebepleri.....	69
Tablo 24. Bireysel Emeklilik Sistemi Olanların/Olmayanların Bireysel Emeklilik Sisteminden Cayma Süresi Hakkındaki Bilgileri	71
Tablo 25. Bireysel Emeklilik Sistemi Olanların/Olmayanların Bireysel Emeklilik Fonları Hakkındaki Düşünceleri.....	72
Tablo 26. Eğitim Durumu ve Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan Arasındaki İlişki	73
Tablo 27. Eğitim Durumu İle Bireysel Emeklilik Sigortası Açılımı Arasındaki İlişki..	74
Tablo 28. Eğitim Durumu İle Bireysel Emeklilikte Emeklilik Hakkı Kaç Yıldan Sonra Kazanılır? Sorusu Arasındaki İlişki	75
Tablo 29. Eğitim Durumu İle Bireysel Emeklilik Sistemine Minimum Katılma Yaşı Kaçtır? Sorusu Arasındaki İlişki	76
Tablo 30. Eğitim Durumu İle Bireysel Emeklilik Sigortasında Devlet Katkısı Oranı Kaçtır? Sorusu Arasındaki İlişki	77

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Bireysel Emeklilik Sisteminde Katılımcı Yaş Dağılımı	31
Grafik 2. Para birimine göre sözleşme ve sertifika dağılımı	32
Grafik 3. Tercih Edilen Ödeme Periyoduna Göre Dağılım	33
Grafik 4. Eğitim Durumuna Göre Aracı Dağılımı	34
Grafik 5. En Fazla Katılımcı Yerleşik Olduğu 10 il	35
Grafik 6. Katılımcıların Cinsiyetine Göre, Ödenen Devlet Katkısı Tutarının Oransal Dağılımı	43
Grafik 7. Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre, Ödenen Devlet Katkısı Tutarının Oransal Dağılımı	44
Grafik 8. En Fazla Devlet Katkısı Ödenen İlk 20 İl	45
Grafik 9. En Fazla Devlet Katkısı Ödenen İlk 20 İlde Katılımcı Başına Ödenen	46

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, bana tezimin konu seçiminden bitirme aşamasına kadar bilgi birikimi ve fikirleriyle katkı sağlayan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hasan UZUN' a ve her türlü desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım Zülfü OBUZ ve Miraç GÜR' e,

En zor günlerimde dahi bana destek olup yol gösteren hayat hocalarım Müfit ÇAKIL, Ahmet Yaşar DOĞAN ve Melikşah AĞ' a,

Aldığım eğitimin her aşamasında maddi ve manevi olarak desteklerini esirgemeyen, bugünlere gelmemde en büyük paya sahip olan annem Sevim ARSLAN' a, babam Sefa ARSLAN' a ve kardeşim Mehmet Yusuf ARSLAN' a,

Ayrıca tezimin savunmasında, değerli zamanlarını bana ayıran saygılı jüri üyelerine çok teşekkür ederim.

ELAZIĞ-2018

Bekir ARSLAN

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Bağ-Kur	: Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu
BEDK	: Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu
BES	: Bireysel Emeklilik Sistemi/Sigortası
ÇSGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
EGM	: Emeklilik Gözetim Merkezi
HM	: Hazine Müsteşarlığı
MB	: Maliye Bakanlığı
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
TCES	: Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TİSK	: Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu

GİRİŞ

İnsanoğlu doğumundan ölene kadar sürekli risk altındadır. Belirli olmayan ve her daim yaşanabilecek bu risklere karşı insanların hem maddi zararlarını karşılamak hem de onların sürekli olarak güvende yaşamalarını sağlamak için sigorta kavramı ortaya çıkmıştır.

Sigorta kavramının diğer bir yüzü bireysel emeklilik ise her geçen gün önemini arttıran sosyal bir olgudur. Gelişmiş toplumların ortak noktalarından biri de sosyal güvenlik bağlamında sigorta sisteminin gelişmiş olmasıdır. Bilgi toplumu ile teknoloji alanında yaşanan bilgi enflasyonu beraberinde birçok riski de getirmektedir. Bu risklere devletin tek başına çözüm üretebilmesi ekonomik açıdan zor ve zorlayıcı olmuştur. Bireysel emeklilik bu açıdan az da olsa devlet bütçesini rahatlatacak ve kişisel hassasiyetleri arttıracaktır.

Sosyal Güvenlik insanlığın yaşamı için çok önemli olup tarihide bir o kadar eskidir. İnsanların yaşamları boyunca karşılaşacakları her türlü tehlike ve risklere karşı kendini korumak ve güvence altına almak için çeşitli önlem ve tedbirler almayı düşünmüşlerdir. Sosyal güvenliğin, hayatımıza girmesi geleceğimizi güvence altına alma ihtiyacından ortaya çıkmıştır. Sosyal güvenlik günümüzde insanların en temel haklarından biri olup, sosyal devlet anlayışının vazgeçilmez bir unsuru olarak anayasayla teminat altına alınmıştır.

Sosyal güvenlik sistemi ülkemizde, çalışanlardan prim alarak emeklilerin primlerini, karşılayan bir yapıya sahiptir. Emeklilerin sayısının artması ve nüfusun giderek yaşlanması nedeniyle sosyal güvenlik sistemi emeklilerin primlerini karşılamada sıkıntı çekmektedir. Bu sıkıntılardan anlaşılabacağı üzere sosyal güvenlik sisteminin tek başına yeterli olmadığı ve bu sistemin yanında tamamlayıcı bir sistem olan bireysel emeklilik sistemine de ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Bireysel emeklilik sistemi sosyal güvenlik sistemini tamamlayıcı bir nitelikte olup, bireylerin fiili olarak çalıştıkları süre boyunca biriktirdikleri kazançların emeklilik dönemlerinde kendileri için ek bir gelir sağlayıp, yaşam kalitelerini artırarak refah seviyelerini yükseltmeyi amaçlayan, ülke açısından ise bireyler tarafından yatırılan fonları uzun vadeli yatırımlara dönüştürerek ekonomiyi canlandırıp piyasalarda yaşanacak enflasyonu minimum seviyeye indirerek ve kamunun üzerindeki sosyal güvenlik yükünü

hafifletmeyi amaçlayan ve onu tamamlayarak gönüllülük esasına dayanan özel bir emeklilik sistemidir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde sigorta kavramına genel bir giriş yapılmış, sigorta kavramının tanımı, Dünya'da ki ve Türkiye'de ki sigortacılığın tarihsel gelişimi, sosyal güvenlik sistemi ve bugünkü geldiği nokta, özel sigortalar ve sigortacılık gibi temel kavramlara yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, bireysel emeklilik sistemini tanımlayarak, ortaya çıkışını, tarihsel gelişimini, amacını, özelliklerini, avantaj ve dezavantajlarını, sisteme katılanların hakları ve bireysel emeklilik mevzuatı hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, araştırmanın evreni, örnekleme, kullanılan metot ve tablolar hakkında bilgi verilmektedir.

Çalışmanın son bölümünü oluşturan bulgular ve yorumlar kısmında ise, uygulanan anket sonuçları; literatür, sayısal değerler ve örneklem grubundan elde edilen fikirler ışığında değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE SİGORTACILIK

1.1. Dünya'da Sigortacılık

Sigortacılığın atasını Hamurabi Kanunları'ndan yola çıkarak Babiller olduğunu söyleyebiliriz. Ticarete faaliyet gösterenlerin mallarını çeşitli tehlikelerden koruyarak bunun karşılığında faiz talep etmişlerdir. Finikeliler ve Rumlar ise Babillerin kara yolundan yaptığı bu sistemin bir benzerini deniz ticaretinde yapmışlardır. Romanyalılar günümüzde hayat sigortasına benzer bir sistemle önceden yatırılan ücretlerin vefat ettikten sonra cenaze giderlerini karşılaması gibi sigortacılık faaliyetlerinde bulunmuşlardır (The History of Insurance”<http://www.thehistoryof.net/the-history-of-insurance.html> 10 Mart 2008).

İlk sigorta poliçesi 1347 yılında Genova’ da bir gemi için yapılmıştır. İtalyancada ise poliçe dini sebeplerden dolayı deniz taşıma sözleşmesi adını almıştır (The History of Insurance”<http://www.thehistoryof.net/the-history-of-insurance.html> 10 Mart 2008). 1693 yılında Edman Halley hayat sigortalarındaki primlerin miktarlarını hesaplamak için ölüm çizelgesi oluşturarak her yaş grubu için aynı verileri kullanmıştır. 1756 senesinde ise Joseph Dodson prim miktarlarını kişilerin yaşlarını baz alarak kişiye özgü olarak en doğru şekilde uygulamıştır. Kuruluşunda bir kahve evi olarak hizmet veren Llody’s ticarete uğraşan tarafları bir araya getirmeye başlamasıyla Llody’s of London adını alarak günümüzdeki sigorta şirketlerinin ilk örneğini teşkil etmektedir (The History of Insurance”<http://www.thehistoryof.net/the-history-of-insurance.html> 10 Mart 2008).

Sigorta sözleşmelerinin ilk örnekleri günümüzde şeklinden tamamen uzak olarak, satış veya borç almadaki kuralları belirleyen bir sözleşmedir (The History of Insurance”<http://www.insurance.za.org/insurance/history-of-insurance.htm> 10 Mart 2008).

Maslow’ un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisine göre (Maslow, 1943:370-396) ihtiyaçlar piramidinin en alt basamağını oluşturan fiziksel ihtiyaçların (yemek, barınma, korunma vb.) insanlar çeşitli araç gereç geliştirme ve bu araç gereçlere sahip olma çabaları gütmüşlerdir. Bu çaba ve ihtiyaçlar dayanışmayı ve bir tür dayanışma olan sigortacılığı ortaya çıkartmıştır.

Ateşin bulunmasıyla başlayan ve 19. Yy'da Sanayi devrimiyle hızlanan teknolojik gelişmeler Maslow' un ihtiyaçlar piramidinde fiziksel ihtiyaçların bir üst basamağı olan güvenlik ihtiyacı (iş, aile, sağlık, mülkiyet vb.) yeni mesleklerin ortaya çıkmasını, teknolojinin ve makinaların her alanda vazgeçilmez olması, para ve yaşam arasındaki bağ, kendine ve ailesine yetme, ayrıca kendi ve ailesinin geleceklerini teminat altına alma, bireyin korunmasında devletin etkin bir rol alması sigortacılıkla mümkün hale gelmiştir (Çemberci, 2007:2).

1.2. Türkiye’de Sigortacılık

Sigortanın bir kavram olarak ortaya çıkması ve dilimize İtalyancadaki “Sicurta” kelimesinden yerleştiği bilinmektedir. İtalyancadaki anlamı gelecekte karşılaşılabilecek çeşitli risklerin ve zararların gerçekleştiği anda kişilerin zararlarını karşılamak için iki taraflı yapılan sözleşmedir (Seyidoğlu, 1999:536-537). Sigortacılığın Türkiye’deki gelişimi ise toplumun içinde bulunduğu dönemin ekonomik yapısı ve dönemin siyasal gelişmeleri ile yakından ilişkilidir. Osmanlı döneminde sigortadan dini nedenlerden dolayı hep uzak durulmuş yalnız 1839 yılında “Tanzimat Fermanı” ile birlikte sigortacılık Osmanlı’da gelişme göstermeye başlamıştır (Nomer ve Yunak, 2000:62).

Osmanlıda sigortacılığın gelişmemesinin sebebi ticareti Müslüman olmayanların mesleği olarak görmesi ve sigortacılığa dinin olumsuz bakış açısından kaynaklanmaktadır (Sergici, 2001:21). Bu sebeplerden dolayı diğer yabancı ülkelerde özellikle İngiltere de Lloyd 's ile 17. Yy 'da gelişim gösteren sigortacılık diğer ülkelerde de bir sektör haline gelmesine rağmen ülkemizde istenilen düzeye ulaşamamıştır. Sigortacılığın temelinde uzun yıllar toplanılan birikimlerin istatistiki bilgilere sigortanın vermiş olduğu hizmetlerin bulundurduğu riskleri belirlemede yardımcı olur.

Sigortanın önemini ve gerekliliğini 1870 yılında Beyoğlu'nda çıkan ve 3000 dolayında mesken ve işyerinin yanmasıyla birlikte çok sayıda kişinin ölümüne sebep olan yangın ortaya çıkarmıştır. Bu olaydan bir yıl sonra İstanbul'da 1871'de itfaiyenin kurulması 1872 yılında Sun, Horthorn British adlı bir İngiliz sigorta şirketinin kurulması takip etmiştir.

Türkiye’ ye ilk Fransız şirketi olarak 1878’de La Fonciere’nin gelmesiyle beraber diğer ülkelerin sigorta acenteleri de yönelmeye başlamıştır. 1890’a gelindiğinde Türkiye’deki acente sayısı 15’i bulmuş, ekonomik olarak beklentileri karşılamasına

rağmen tamamen denetimsiz bir şekilde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu denetimsizliklerinden dolayı acentelerin her biri sadece merkezden aldıkları talimatlarla poliçelerini kendi dillerinde uygulamışlardır. Anlaşmazlıkların ortaya çıkmasında ise mahkeme acentenin bağlı olduğu yabancı ülkenin kararlarını esas almaktadır. O dönemde sigortalının istediği zaman sözleşmeyi fesih etmesi ve kendi mevzuatlarında sigortacılıkla ilgili bir hükmün yer almaması ve sözleşmelerde yer alan koşul ve sonuçların yerine getirilmemesinden dolayı bir ilerleme kaydedilememiştir (Nomer ve Yunak, 2000:46-50).

Sigortacılığın ülkemizde ilerlemesinde ilk önce bütün sigortacıların kendi aralarında birliğe varıp ve hükümetin koyduğu yasalara uymalarıyla başladığı gözlenmektedir. Bunun ilk örneği ise 1900 yılında İstanbul’da kurulan Yangın Sigorta Şirketleri Sendikası’dır. Bu sendika Londra Yangın Bürosu Komitesi’nin (Fire Office Committe of London) bildirimlerine ve tarifesine bağlı olarak ilk yangın sigorta tarifesini hazırlamışlardır. Sendikanın ismi 1916 yılında “Türkiye’de Çalışan Sigorta Şirketleri Cemiyeti” olarak değiştirilmiştir. 1914 senesinde çıkan yasa ile sigorta şirketlerinin tescil ve teminat gösterme koşulu getirilmiştir. 1918’e gelindiğinde dönemin siyasal faktörlerinde dolayı İttihad-ı Osmanlı sigorta şirketi kurularak faaliyet göstermeye başlamıştır. 1923 yılına gelindiğinde ise Osmanlı’nın son kurduğu Şark Sigorta görülmektedir. Cumhuriyet ile beraber ülkenin her alanında görülen ilerlemenin etkisi sigortacılıkta da görülüp 1925 yılında Türkiye İş Bankası tarafından Anadolu Anonim Türk sigorta şirketinin kurulmasına tanık oluyoruz. 1927’de 1149 sayılı ve 1173 sayılı kanunlarla sigorta şirketlerinin teftişi yasalaşarak sigortacılık böylelikle bir yasal dayanağa kavuşmuştur. 1924’te çıkartılan yasa ile önceden sigorta şirketlerinin kendi dilini kullanma şartı kaldırılıp Türkiye’de faaliyet gösteren bütün sigorta şirketlerine Türkçe kullanma zorunluluğu getirilmiştir (Nomer ve Yunak, 2000:46-50).

1927 yılında tamamıyla yurt dışına çıkarılan primlerin ülkemizde kalması amacıyla 1160 sayılı Mükerrer sigorta kanunuyla yürürlüğe sokulmuştur. Türkiye’de sigortacılıkta yeni bir dönemin başlaması 1929 yılında Milli Reasürans T.A.Ş’ in kurulmasıyla başlamaktadır. Bu kuruluşun amacı rekabetin doğru bir şekilde olması, tazminatlardaki hataların minimum seviyeye inmesi ve sigortacılıktaki haksızlıkların azalmasıdır (Nomer ve Yunak, 2000:46-50). Doğan Sigorta 1942 senesinde özel sermaye ile faaliyete başlamış ilk Türk sigorta şirketidir (Nomer ve Yunak, 2000:46-50).

Sigorta Mürekkebe Kanunu adını 11 Haziran 1987 yılında almıştır. 1990 yılına gelindiğinde ise kaza sigortaları ve nakliyat sigorta kollarını serbest tarife düzenine geçilerek, sigorta sektöründen sorumlu kurum Başbakanlık, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı olmuştur (Nomer ve Yunak, 2000:46-50).

Tüm bu verilere göre sigortacılığın hayatımıza girmesi Osmanlı'nın sonuna doğru Türkiye'de ise kuruluş döneminde ivme kazandığını göstermektedir. Kazanılan bu ivmeyi    döneme ayırabiliriz; 1923'den 1960'a kadar sigortacılığı düzenleme dönemi; ikinci dönem 1960'tan 1980'lerin başına kadar süren durağan dönem; üçüncü dönem ise değişim dönemidir. Osmanlı döneminde faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin hepsinin yabancı olduğu gözlemlenirken, Türkiye'nin kurulmasından sonra sigorta sektöründeki bu yabancılaşmanın yerini ulusallaşmaya bırakarak yerli şirket sayılarının arttığı görülmektedir (Nomer ve Yunak, 2000:46-50).

Türkiye'deki sigortacılık sektörünün gelişimi tıpkı diğer gelişen ülkelerdekine benzer bir desen göstermiştir. Fakat 2008 ve 2009'da gelişmekte olan ülkeler prim üretimini artırırken krizin olumsuz etkilerinden dolayı Türkiye'de azalma gözlemlenmiştir (Muratoğlu, 2012:16).

Sigortacılık sektörün prim bakımından yüzde 50'sinden daha fazlasına sahip olan bir bakıma lokomotifi sayılan Amerika Birleşik Devleti ve Japonya'yı yüzde 29,4 oranıyla Batı Avrupa  lkeleri (İngiltere, Almanya, Fransa ve İtalya) takip etmektedir ( emberci, 2007:3).

1.3. Türk Sosyal Güvenlik Sisteminin Bugün ki Geldiği Nokta

Geçmişten günümüze kadar yaşayan toplumların büyük bir kısmında sosyal olarak yapılan yardım ve hizmetlerin din kaynaklı olarak başlayıp batıda bu rolü üstlenen kiliselerin Müslüman toplumlarda ise vakıfların ve buna benzer hayır kurumlarının olduğunu görmekteyiz (Avşar, 2010:39). İnsanların sosyal güvenliğe gerek duyması, yaşamları boyunca karşılaşılacakları tehlikelerin belirsizliğini, yaşanılacak iş kazaları, diğer sosyal yaşamdaki kazalar, bu kazalar sonucu bedenen kayıpların verilmesi, iş gücündeki ve gelir düzeyindeki kayıplar gibi nedenlerden dolayı olmuştur (Bozkurt, 2006:60).

Ülkemizdeki sosyal güvenlik sistemi öncelikle Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK), esnaf, sanatk r ve bağımsız çalışanlar için (Bağ-Kur) ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı (TCES) gibi farklı kurumlardan topluma hizmet vermektedir (Palut, 2005:21).

Ülkemizdeki sosyal sigorta kurumu en büyük sigorta kurumu olarak 1945 yılında İşçi Sigortaları İdaresi olarak kurulmuştur. Bugünkü adını ise 1964 yılında alarak 1985 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na tabi mali ve idari yönden ise özerk bir kamu kuruluşu olmuştur (Çalış, 2006:11).

Sosyal Sigortalar Kurumu ülkemizdeki nüfusun yaklaşık yarısına hizmet vermektedir. Kurumun gelirleri ise yatırılan primler, kurumun sahip olduğu ya da ortak olduğu işletmelerin gelirleri, bağışlardan ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. Kurumun gelir gider dengesinin bozulmasında siyasi sebepler yatmakta olup devlet kaynaklarından destek sağlanmaktadır (Aydın, 2008:19). Sosyal Sigortalar Kurumu'nun 2011 Haziran ayından itibaren 15.525.770 kişi çeşitli aylıklar alan sigortalı sayısı vardır (Elkatmış, 2012:6).

BAĞ-KUR, serbest olarak çalışan kişilerin ödedikleri prim karşılığında kendi sosyal güvenliklerini sağlamak için 1971 yılında 1479 sayılı kanunla hayatımıza girmiştir. BAĞ-KUR bu serbest meslek çalışanlarına ek olarak 1983 yılında 2926 sayılı yasa ile tarımda bağımsız çalışanları da bünyesine dahil etmiştir. BAĞ-KUR, günümüzdeki varlığını Sosyal Sigortalar Kurumu altında devam ettirmektedir (Öztürk, 2010:84-85). Kamuda hizmet veren personellerin sosyal güvenliklerini karşılamak için personel tarafından kurulan sandıklar birleştirilerek 1949 yılında 5434 sayılı kanunda Emekliler Sandığı kurulmuştur (Bağlan, 2006:33).

Son olarak 2006 tarihinde 5502 sayılı kanunda bütün sosyal güvenlik kurumları sosyal güvenlik kanunu ile toplanmıştır (Yıldırım, 2011:22).

1.4. Sosyal Güvenlik Kavramı

Eski çağlardan beri kişiler hayatları boyunca maruz kalabilecekleri risk ve tehlikelere karşı güven içinde yaşayabilmek için bir çok önlem almışlardır (Uyar, 2012:14). Önleyemedikleri tehlikelerde ise karşılaşılan bu riskleri zarar veren sonuçlardan gidermeyi amaçlarlar. (Altın, 2010:5).

Sosyal Güvenlik kavramı kişilerin güvenliğini sağlayıp diğer insanlara gerek duymadan kişilerin kendi hayatlarını istediği şekilde sürdürmesini amaçlayarak ilk olarak 1985 yılında ABD mevzuatında yer almıştır (Talas, 1999:398; Paksu, 2007:4; Uyar, 2012:14). Sosyal güvenlik kavramı günümüzde sadece kendi ülkemizde değil ulusal boyutta yer alıp, toplumların gelecekte yaşayacağı tehlikeleri minimum seviyeye

indirerek bütün toplumlar tarafından benimsenmiş yasalarla desteklenmektedir (İstanbul Ticaret Odası, 2006:19).

Sosyal devlet kavramının faktörü olan sosyal güvenlik sistemi şöyle tanımlanmaktadır (Uyar, 2012:15); kişilerin mesleklerinden veya yaşadıkları çeşitli risklerden dolayı gelirlerinde azalma olup ve bu azalmadan dolayı başkalarına muhtaç olmamak için geçinmesini ve yaşamını sürdürmesini sağlayan sisteme denir (Erol, 2003:401). Sosyal güvenliğin amacı riski yaşayan kişinin başkalarının umuduna kalmadan kendi kendine yaşamını idame ettirmesidir (Uralcan, 2005:8).

“Büyük Sayılar Yasasına” göre sigortacılık faaliyetlerinin hedefi oluşabilecek hasarları engellemek değil, oluşan bu hasar yükünü grup üyeleri arasında dağıtmak ve böylece oluşan hasarı grup üyeleriyle paylaşp maliyet yükünü minimum seviyeye indirmektir. Bu yasadan anlaşılacağı gibi sigortalı sayısı ile risk ters orantılıdır. Yani sigortalı sayısı arttıkça oluşabilecek risk daha fazla kişiye dağılarak birey başına düşen risk azalır. Sigorta katılımının yüksek olması hem ülke ekonomisi hem de birey açısından pozitif bir etki yapmaktadır (Karaman, a.g.e.:7).

Sigortanın tasarruf ve kredi aracı olmasında bireylerin ödediği primler kendileri için tasarruf kaynağı iken sigorta kurumları için yatırım olup sermaye birikimi sağlamaktadır (Avunduk, 2012:88).

Sosyal güvenlik sisteminde toplumsal sosyal alanda yapılan hizmetlerin, harcamaların, yardımların ve diğer uzun ve kısa vadeli sigorta finansmanların hepsi bir bütün halindedir (Gümüş, 2010:5).

Yukarıdaki bilgilere dayanarak sosyal güvenliğin içinde barındırdığı unsurları;

Katkı Destekli Parasal Faydalar

Sosyal Hizmetler

Sosyal Yardımlar olarak sıralayabiliriz (Robert, 2005:6).

Sosyal güvenlik sistemini ülkeler bazında değerlendirdiğimizde ise gelişmiş ülkelerde; toplumun çoğu tarafından benimsenmiş ve bunu bir ülke politikası haline getirmiş olduğu görünmekte iken; gelişmekte veya az gelişmiş ülkelerde ise toplumun yeteri kadar kabullenmediği, kalkınma faktörü olarak görmediği daha çok toplumdaki baskın kitlelerin etkileri üzerine şekillendiği görülmektedir (Altın, 2010:6).

Ülkelerin sosyal güvenliğe verdiği önemi ve sistemin yetkinliğini şu kriterlerden görebiliriz;

Sosyal güvenlik sistemindeki nüfus sayısının toplam nüfusa göre yüksek olması, çalışan ve emeklilerin aylık ücretlerinin yeterli boyutta olması, sisteme kazandırılan kaynakların gelir ve giderlerinin belli bir seviyede olması, sosyal güvenlik sisteminin yönetim bakımından şeffaflık göstermesi, sosyal güvenlik sisteminin kişilere verdiği hak ve yüklediği sorumluluğun toplumun her kesimi tarafından anlaşılabilir bir şekilde olması, sisteme ödenilen primlerin makul düzeyde olması, sistemin sunduğu hizmetin herkes tarafından rahatça erişilip, sunulan bu hizmetin kaliteli olması, sisteme yatırılan kaynakların yine sistem içinde tekrardan dağıtılabılır olması yoksulluğa karşı mücadele etmesi (Gümüş, 2010:5).

Sosyal güvenlik sistemi, bir toplumun ekonomik kalkınmasına katkı sağlarken refah seviyelerini koruyup ve refah seviyelerini daha da artırabilmesini sağlayan toplumların ve ülkelerin olmazsa olmaz yapı taşlarından biridir (Uyar, 2012:16).

1.5. Özel Sigortalar

Özel sigorta, bireylerin yaşamları boyunca karşılaştıkları risk ve tehlikelere karşı kişisel çıkarlarını korumada ve güvence altına almak için kendi iradeleriyle sözleşmeye dayanarak yaptıkları bir sigorta türüdür (Neyzi, 1995:1-15). Özel sigortaların amacı yapı olarak aynı tehdit altında kalacak kişileri bir arada toplayıp oluşacak bu tehdidin zararlarını dayanışma usulüne göre hep birlikte karşılamalarını sağlamak ve bireylerin ve çevresindekilerin mal varlıklarını koruyup teminat altına almaktır. (Eralp, 2008:21-22).

1.5.1. Hayat Sigortası

Bireylerin yaşayacaklarını önleyememesi veya bunları önlerken bir takım sıkıntılar çekeceği, yaşlılık dönemi, kazalar, maluliyet ve önlenmesi imkansız olan ölüm gibi bir takım olaylardan dolayı, sigortalının sigorta dönemi sonunda kendine veya yakınlarına ödenecek olan toplu tazminat veya belli bir seviyede gelir sağlamak için kurulan özel sigorta türlerinden biridir.

Hayat sigortasında amaç, bireylerin ödediği primlerin karşılığında bireylere belirli düzeyde güvence imkanı sağlayıp oluşabilecek tehlikelere karşı bireylerin ve toplumun yaşam kalitesini yükseltip, kendisi için de önceden bir fon biriktirmesi yapmaktır (Akmüt, 1980:7-8).

1.5.2. Sağlık Sigortası

Devletin topluma sunduğu sosyal güvenlik sistemindeki bazı aksaklıklardan dolayı yapılan hizmetin yetersiz kaldığı ve daha iyi hizmet vermek amacıyla sosyal güvenlik kurumlarına ek olarak 1991 senesinde sağlık sigortası dahil edilmiştir (Metzade, 2001:10-14). Sağlık sigortasının amacı kişilerin ilaç, tedavi, ameliyat ve ölüm gibi durumlarda masraflarını karşılayıp, iş gücünden uzak olduğu zamanlardaki gelir kaybının belli bir oranını sigortalıya ödemektir (Özgüç, 1996:17-18).

1.5.3. Bireysel Emeklilik Sigortası

Bireysel emeklilik sigortası hayatımıza 7 Nisan 2001 tarihinde 4602 sayılı kanunla girmiştir (Önder, 2010:39). Bireysel emeklilik sigortası mevcut sistemin tamamlayıcısı konumunda olup kişilerin emeklilik döneminde ek gelir sağlayıp o zamanki refah düzeylerini artırarak, bugünden ülke ekonomisine katkıda bulunup, ekonomik kalkınmayı ve istihdam oranını artırarak gönüllülük esasına dayanan bir sistemdir (Ünan ve Karayazgan, 2009:15).

1.5.4. Otomatik Bireysel Emeklilik Sigortası

45 yaş altında özel sektörde ve kamu sektöründe çalışan ya da çalışmaya başlayacak kişilerin otomatik olarak bireysel emeklilik sistemine dahil edildiği bir uygulamadır. Amaç katılımcı sayısını arttırmaya, tasarruf olgusunun tüm kitleleri kapsamaya ve tabana yayılmasına yönelik tasarlanmış bir uygulamadır.

1.6. Sosyal Sigortalar ve Özel Sigortaların Kıyaslanması

Özel Sigortalar; bireylerin yaşamları boyunca karşılaşacakları risk ve tehlikelere karşı kişisel çıkarlarını korumada ve güvence altına almak için kendi iradeleriyle sözleşmeye dayanarak yaptıkları bir sigorta türüdür (Neyzi, 1995:1-15). Özel sigortaların amacı yapı olarak aynı tehdit altında kalacak kişileri bir arada toplayıp oluşacak bu tehdidin zararlarını dayanışma usulüne göre hep birlikte karşılamalarını sağlamak ve bireylerin ve çevresindekilerin mal varlıklarını koruyup teminat altına almaktır. (Eralp, 2008:21-22).

Sosyal sigortalar ve özel Sigortaların amacı topluma sunulan hizmetin belirli bir kalitede olması ve topluma sunulan hizmete herkesin rahatça ulaşabilmesidir. Sosyal sigortalar ve özel sigortalar arasında farklılıkların ve benzerliklerin olması ise

devletlerin uygulamış olduğu ekonomi politikalarından kaynaklanmaktadır. Uygulanan bu ekonomik politikaların farklı ÷lkelerde aynı olsa bile bazı farklılıkların ortaya çıktığı gör÷lmektedir (Uygun, 2006:15).

Benzerlik ve Farklılıklar Yönünden Kıyaslanması:

Sosyal ve özel sigortalarda, sigortalı olan kişi yatırdıkları prim kadar değıl, gördükleri zarar kadar yardım alıp, eğer uğramış oldukları zarar yatırmış oldukları primden daha çok ise sigortalıdan ek bir para talep edilmemektedir. Sigortalının hiçbir zarar görmeden ve ya yatırmış olduğu primden daha az yardım almışsa ödemiş olduğu paranın iadesi yapılmamaktadır (Ercan a.g.e.:26-27).

Sosyal sigortalar ve özel sigortaların bir başka benzerlikleri ise sigortalıların maddi durumlarını artırmak değıl; onların bu maddi durumunu azaltmadan aynı seviyede tutabilmektir (Uygun, 2006:17).

Sosyal sigortalar ve özel sigortaların farkları ise sosyal sigortaların toplumun yararına ve kar amacı gütmeyen toplumu sosyal yönden koruyup, bunun yasalarla destekleyip girişini zorunlu tutarak, prim ödenmezse devlet tarafından yardım yapılarak yaşanacak riskleri yasalarla belirleyip kişilerin kazançlarına göre primleri belirleyerek sisteme dahil etmektir.

Özel sigortalarda ise kısmi olarak toplumun yararını göz önünde bulundurup, kar amacı güderek, özel hukuk kurallarına dayanıp, isteğe bağılı olarak giriş imkanı sağlayıp, sigortalının istediğı kadar prim yatırıp, prim ödemesi yapmadığında kendiliğinden sona eren devlet denetimi altında faaliyet göstermektedir (Bakır, 2003:68).

Faydaları ise;

%25 devlet katkısı,

Kişi 60 gün içinde cayma hakkını kullanmadığı takdirde % 25 devlet katkısına ek olarak 1000 TL daha devlet katkısı katılımcının hesabına aktarılacaktır,

Emeklilik hakkı kazanıldığında içerdeki toplam birikimin % 5 i kadar devlet katkısı olacaktır,

Giriş aidatı ve çıkış aidatı yoktur,

Yönetim gider kesintileri yoktur,

Günlük fon işletim gider kesintisi tavan puan olarak yüz binde 0,85 olarak belirlenmiştir.

1.7. Konuyla İlgili Kavramlar

1.7.1. Sigorta Kavramı

Sigorta kavramı, şahısların yaşamı boyunca istemsiz bir şekilde karşılaşabilecekleri risk ve ekonomik boyutunu minimum düzeye indirmek amacıyla, bugünden geleceği garanti altına alma çabasından doğan sistemdir (Ercan, 2006:5).

Yani sigorta kavramının ortaya çıkışında kişilerin hayatlarında karşılaştıkları tehlikelerinin önlenememesi ve bu oluşacak tehlikelere karşı kişilerin belirsizlik içinde değil de güven içinde olabilmesi oluşabilecek zararların ve tehlikelerin maddi boyutunu en alt seviyeye indirmek amaçlanmıştır (İncidüzen, 2008:3). Sigorta sisteminde amaç, kişilerin ve kurumların gelecekte yaşayacakları tehditlere karşı bugünden katlandığı ekonomik tutarla geleceğini garanti altına alıp, güvenli bir şekilde yaşamını sürdürme imkânı bulabilmektir (Karaman, 2010:9).

1.7.2. Emeklilik

Bireysel emeklilik sigortası hayatımıza 7 Nisan 2001 tarihinde 4632 sayılı kanunla girmiştir (Önder, 2010:39). Bu yasayla BES mevcut sistemin tamamlayıcısı konumunda olup kişilerin emeklilik döneminde ek gelir sağlayıp o zamanki refah düzeylerini arttırarak bugünden ülke ekonomisine katkıda bulunup ekonomik kalkınmayı ve istihdam oranını arttırmak amacıyla gönüllülük esasına dayanan bir sistemdir (Ünan ve Karayazgan, 2009:15).

1.7.3. Sigorta Sözleşmesi

Sigorta kişinin bugünden ödediği primlerin ileride meydana gelecek risk ve tehlike durumunda maddi olarak karşılanması veya belli bir tazminat bedeli ödenmesi üzerine olmalıdır (Çavuşoğlu, 2010:49).

Sigorta sözleşmesinde bulunması gereken nitelikler;

Sözleşmede bulunan maddelerin ahlaken ve yasal olarak etik olması,

Sözleşmenin icabına karşı tarafın kabul onayında bulunması,

Tarafların birbirlerine karşı olan borçların yerine getirilmesi,

Sözleşmeyi yapan tarafın, sözleşmeye engel olacak bir duruma sahip olmaması (Eriş, 2008:6).

Sigorta sözleşmesinde iki tarafın yer alarak sigortalı olacak kişinin bilgi sahibi olup yazılı olarak yaptığı belge sigorta poliçesidir. Sigorta sözleşmesinde yer alan süreler;

- Şekli (Formal) süresi,
- Maddi (Materyal) süresi,
- Teknik süre (Çavuşoğlu, 2010:49-50).

1.7.4. Şekil Formel Süre

Sigortalı olacak kişinin sigortanın teklifini kabul ederek poliçenin sunulduğu tarihtir (Çavuşoğlu, 2010:50).

1.7.5. Maddi Sigorta Süresi

Sigorta poliçesinin sigortalı tarafından ödenmeye başlandığı tarihtir (Çavuşoğlu, 2010:50).

1.7.6. Teknik Süre

Sigorta poliçesinin faaliyet zamanlarını göstermektedir (Çavuşoğlu, 2010:50).

1.7.7. Genel Sigortacılık Prensipleri

Genel sigortacılık prensipleri sözleşmede yer alan taraflar arasındaki ilişkiyi hukuki boyuta taşıyarak oluşabilecek her türlü ilişkilere karşı alınacak önlemlerin ciddiyetini gösteren prensiplerdir (Toprak ve Coşkun, 2012:143) ve bu genel sigortacılık prensipleri şunlardır:

1.7.7.1. Mutlak İyi Niyet Prensibi

Mutlak iyi niyet prensibi sigortacı ve sigortalının olmazsa olmazıdır. Çünkü mutlak iyi niyetin belirteci, sigortalının beyan sorumluluğu sigortacı açısından ise ödenecek tazminat bedelinin belirli sürede sigortalıya tahsil edilmesidir (Toprak ve Coşkun, 2012:143).

1.7.7.2. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi

Sigortalanabilir menfaat prensibi sigortalı ile sigorta şirketi arasındaki hukuki boyuttan kaynaklanarak oluşan sigorta hakkıdır (Hızlı, 2007:19; Özpolat, 2010:107;

Uyar, 2012:11). Sigortanın konusu sigortalının değerini koruması açısından parayla llebilecek bir menfaat olması gerekmektedir (Toprak ve Coşkun, 2012:143).

1.7.7.3. Yakın Sebep Prensibi

Yakın sebep prensibinde sigortalının gelecekte meydana gelecek tehlikeyi sözleşmesinde belirleyecek ve oluşacak zararını sözleşmesinde teminat altına alıp o tehlikeyi gerçekleştiği zaman sigortalının zararını karşılamasıdır (zpolat, 2010:109; Uyar, 2010:13).

1.7.7.4. Tanzimat Prensibi

Tazminat, poliçenin konusuyla alakalı bir hasar oluştuğunda sigortalının zarar gören tarafa ödediği tutara denir. Tazminat prensibinin amacı ise zarar gören tarafın zararını maddi olarak karşılayıp eski haline geri getirmesidir (Toprak ve Coşkun, 2012:146).

1.7.7.5. Hasara Katılım Prensibi

Hasara katılım prensibinde, sigortalının alacağı tazminat tutarını herhangi bir sigorta şirketinden talep ederek ve bu sigorta şirketinin de tazminat bedelini ödedikten sonra hatalı olan taraftan temin etmesidir (ankaya, 2008:6).

1.7.7.6. Halefiyet (Hakların Dev-i Rücu) Prensibi

Halefiyet prensibinde sigortacı üçüncü bir taraf olarak sigortalının zararını karşılayıp, daha sonra da zarara sebep olan tarafta karşıladığı bu zararın maddi bedelini istemektedir (Toprak ve Coşkun, 2012:147).

1.7.7.7. Riskin Varlığı Prensibi

Riskin belirlenmesindeki ana faktör tesadüfi olup veya tesadüfi olmadığını belirledikten sonra, riskin irade dışı gerçekleşmesidir (Elitaş, 2015:13).

İKİNCİ BÖLÜM

2. BİREYSEL EMEKLİLİK

2.1. Bireysel Emeklilik Sisteminin Genel Yapısı

2.1.1. Bireysel Emekliliğin Tanımı

Bireysel emeklilik sistemi, bireylerin fiili olarak çalıştıkları süre boyunca biriktirdikleri kazançların emeklilik dönemlerinde kendileri için bir ek gelir sağlayıp, yaşam kalitelerini artırarak refah seviyelerini yükseltmeyi amaçlayan, ülke açısından ise bireyler tarafından yatırılan fonları uzun vadeli yatırımlara dönüştürerek ekonomiyi canlandırıp piyasalarda yaşanacak enflasyonu minimum seviyeye indirerek ve kamunun üzerindeki sosyal güvenlik yükünü hafifletmeyi amaçlayan ve onu tamamlayarak gönüllülük esasına dayanan özel bir emeklilik sistemidir (Özbek, 2006:77).

2.1.2. Bireysel Emekliliğin Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Gelişimi

Sosyal güvenlik sistemi toplumun karşılaşacağı bir takım riskleri kişilerden önceden temin ettiği finansmanla karşılayıp, kişileri o risklere karşı koruyan bir sistemdir (Ural, 2009:1465). Günümüzdeki sosyal güvenlik ve emeklilik sistemi kamudan sıyrılarak özel sigorta şirketleri tarafından yürütülmektedir (Ebbinghaus ve Whiteside, 2012:267). Ne bireysel emeklilik sistemiyle önceden kamuya yüklenen masraflar artık özelleşerek bireysel emeklilik sistemine dahil olanlardan karşılanmaktadır (Öztürk, 2010:6). Bireysel emeklilik sisteminde kişilerin yaşlılık dönemlerinde yaşayacakları tehlikelere karşı alacakları önlemleri kendi inisiyatiflerine bırakmıştır (Yanardağ, 2010:103).

Bireysel emekliliğin ortaya çıkışı 1860'lı senelere denk gelmektedir (Yanardağ, 2010:93). İlk özel emeklilik fonu 1862 senesinde Bank of New South Wales Avustralya'da kurularak bunun devamını ABD'de Amerikan Demir Yolu (American Express Company) ve İngiltere'de 1902 senesinde Equitable Life Assurance Society firmasının kurulması takip etmiştir (Bakırtaş, 2010:9-10).

Bireysel emekliliğe ve özel emeklilik fonlarına olan talebin artması 2. Dünya savaşı yıllarına denk gelmektedir (Al, 2002:4; Şener ve Akın, 2010:293). Ülkelerin yaşadığı ekonomik bunalımlar yüzünden kişilerin tasarruflarında kayıpların meydana gelmesi özellikle Şili gibi ülkelerde kişilerin sosyal güvenlik sistemlerinden çıkarak

özel emeklilik sistemine dâhil olmalarını sağlamıştır (Natof, 2010:9). 1980’li yıllarda Şili’de örnek teşkil eden özel emeklilik ve emeklilik reformlarını 1993 senesinde Peru, 1994 senesinde Arjantin, 1997 senesinde Meksika uygulamıştır (Şener ve Akın, 2010:292).

Bireysel emeklilik sistemi bizim ülkemizde tamamlayıcı bir role sahipken diğer ülkelerde ise alternatif bir sosyal güvenlik sistemine dayanmaktadır (Apak ve Taşçıyan, 2010:123). Bireysel emeklilik sistemi ülkemize 2001 senesinde 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile yasal hale gelmiştir (İşseveroğlu ve Hatunoğlu, 2012:156).

Ülkemizde bireysel emeklilik sisteminin önem kazanmasında sosyal güvenlik sistemlerinin yetersiz kalması ve verilen hizmetlerin etkili olmaması gibi sebepler bulunmaktadır (Can, 2010:140). Bireysel emeklilik sistemi toplumun sosyal güvenlik sistemindeki sıkıntılar giderilip bireyler tarafından yatırılan fonlarla kamudaki emeklilik sistemine tamamlayıcı bir nitelikte olup toplumun emeklilik ve sosyal güvenlik ihtiyaçlarına cevap vermektedir (Bayraktutan ve Şahin, 2007:102).

31 Aralık 2013 tarihinden itibaren bireysel emeklilik sisteminde 4.687.675 kişi sözleşme yapıp 2012 senesine göre %33 artarak fon miktarı 4,1 milyonu aşmıştır. Bu dönemde fon büyüklüğü %24 artarak 25 milyonu aşmıştır (EGM, 2014).

2.1.3. Bireysel Emeklilik Sisteminin Amacı ve Kapsamı

Bireysel emeklilik sisteminde kişilerin yapmış olduğu tasarrufların emeklilik ve yaşlılık dönemlerinde kendilerine destek olması, fonlarında biriken paraların atıl bir şekilde piyasada sermaye birikimi sağlayıp, kamu sosyal güvenlik sistemi dönemlerine gelindiğinde ister toplu bir şekilde alınması ister ömrü boyunca aylık maaş alınmasını sağlaması bireysel emeklilik sisteminin amaçlarından bir tanesidir (Sönmez, 2008:33).

Bireysel emeklilik sistemi, kişilerin emeklilik dönemlerinde aldıkları emeklilik maaşına ek bir emeklilik maaşı geliri sağlamaktadır ve bu sistemin amacıyla ekonomik sebeplerin bireylere sağlayacağı sosyal hizmetler bakımından daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Sisteme 18-45 yaş arasındaki herkes kendi isteğine bağlı olarak dahil olabilir. Kişilerin bireysel emeklilik sistemine dahil olabilmesi için herhangi bir vergi mükellefiyetinin olmasına da gerek yoktur. Hatta sosyal güvenlik sistemlerindeki gibi teklik ilkesine bağlı kalmasına gerek olmayıp, kişilerin istediği kadar bireysel emeklilik fonlarına dahil olabilmektedirler (Satır, 2008:18-19).

Bireysel emeklilik sistemine katılacak olan kişi kendi isteğine bağlı olarak emeklilik şirketi ile arasında bireysel emeklilik sözleşmesi yaparak bu sözleşmede katılacak olan kişinin hakları sisteme dahil olması ve sistemden ayrılması gibi bütün hususlara yer verilmektedir (Kıloğlu, 2007:37).

Sistemin kapsamını ise kişilerin sisteme dahil olmasından ayrılmasına, topluma bu hizmeti sunan şirketlerin denetiminden yönetimine, çalışma politikasından aracılık faaliyetlerine, topladıkları fonların değerlendirilmesinden yatırımlara dönüşmesine kadar bir çok alanda olduğu görülmektedir (Horoz, 2006:80).

2.1.4. Bireysel Emeklilik Sisteminin Özellikleri

Bireysel emeklilik sisteminin özelliklerini 9 madde halinde açıklayacak olursak; Sisteme 18-45 yaş arasındaki herkes kendi isteği doğrultusunda dahil olabilmektedir,

Kişilerin sağladıkları tasarruflar Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) mevzuatına göre değerlendirilmektedir,

Kişiler yatırılabileceği miktara göre emeklilik sözleşmesinin risk gelir ve yatırım faktörlerini, şirketlerin en az üç farklı şekilde sunacağı faktörlere göre tercih hakları bulunmaktadır,

Fonlarda toplanan tasarrufların yatırımlara dönüştürülmesi, kişilerin tercihlerine göre sabit getirili veya değişken getirili olabilir,

Kişilerin tercih ettikleri emeklilik şirketlerine sözleşmelerinde belirledikleri süre boyunca dahil olup o süre bittikten sonra başka bir emeklilik şirketine geçmesi ve tasarruflarının o şirkete aktarılması hakkının tanınması,

Kişilerin yatırdıkları fonlar Sermaye Piyasası Kuruluna bağlı olan İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş. tarafından saklanmaktadır, Bireysel emeklilik sistemini denetleyen kurumlar, Hazine Müsteşarlığı (HM) Bağımsız Denetim Kurumları ve SPK, gözetleyen kurumlar ise Takasbank ve Emeklilik Gözetim Merkezidir.

Bireysel emeklilik sisteminde emekli olabilmek için en az 10 sene belirlenen primi düzenli olarak yatırıp 56 yaşını tamamlama şartı vardır. Sistem bu şekilde kişilerin uzun dönemli olarak tasarruf yapmasına fırsat vermektedir. Bireysel emeklilik sistemine katılımın daha fazla olması ve tercih edilmesi için devlet tarafından vergi avantajları ve bazı teşvikler yapılmaktadır (<http://www.tcmb.gov.tr/yeni/evds/yayin/finist/bolumIV-13.pdf>, Mayıs, 2013).

2.2. Bireysel Emeklilik Sisteminin Avantajları Ve Dezavantajları

2.2.1. Avantajları

Bireysel emeklilik sistemine dahil olan sigortalı ve ona destek olan işveren açısından birçok avantajlar bulunmakla beraber, bu avantajlar şunlardır (Yüccer, 2010:14);

- Kişilerin tasarruflarını arttırmasını sağlamak,
- Emeklilik dönemi için kolaylıklar sağlaması,
- Kişilerin ödedikleri primlere ek olarak yapılan katkılarla kişilerin menfaat eşitliğini sağlaması,
- Kişilerin ödedikleri primlerle aldıkları riskler arasında tercih imkanı sağlaması,
- Kişilere şimdiden emeklilik dönemlerini hatırlatarak, önceden tedbir ve sorumluluk alabilmelerini sağlamak,
- Fonlarının kendilerine ait olduğunu hatırlatıp o fonlara sahiplenmelerini sağlamak,
- Oluşturulan fonları yetkili kişilerin yönetmesi,
- Kamudan oluşan emekliliğe göre daha fazla gelir sağlaması,
- Kişilerin çalışma hayatında daha fazla faaliyet göstermesini ve sisteme katkı sağlaması (Yıldırım, 2010:61).

2.2.2. Dezavantajları

Bireysel emeklilik sisteminin işlenebilmesi için çeşitli maliyetleri bünyesine barındırmaktadır.

Kişilerin kendi isteğine göre katıldıktan sonra emeklilik hakkını elde ettikleri zaman gelirlerinin diğer sisteme katılanlarla farklılık gösterdiğinde bir takım sıkıntılar yaşanacaktır.

Kişilerin yatırdıkları primlerden masraf adı altında kesintilerin olması, kişilerin sisteme olumsuz bakmasına sebep olacaktır.

Bireysel emeklilik sisteminin en iyi şekilde işleyebilmesi için sisteme yapılacak olan denetimin ve düzenlemenin detaylı bir şekilde olması gerekmektedir.

Bireysel emeklilik sisteminin sürekli olarak gelişim göstermemesinin sebeplerinden biri de, toplumumuzun uzun vadede gelir sağlayacak girişimlerden uzak durup hep kısa vadede yatırımlardan sonuç almak istemesidir. Sisteme yatırılan fonların emeklilik dönemindeki getirisinin garanti altına alınamaması ve ülkenin yaşayacağı

siyasi ve ekonomik dalgalanmalardan etkilenmesi sistemin diğer dezavantajlarından (Satır, 2008:24).

2.3. Bireysel Emeklilik Sisteminin İşleyiş Yapısı

Bireysel emeklilik sistemi, bireylerin aktif olarak çalıştıkları dönemlerde kazanmış oldukları gelirlerden bir kısmını emekli olduklarında kendilerine bir ek gelir olarak sağlayabilmek için bugünden yaptıkları tasarrufların belirli yatırım araçlarına göre değerlendirildiği bir sistemdir (Korkmaz, 20007:57). Bireysel emeklilik sisteminden emekli olabilmek için, kişilerin fiili ehliyeteye sahip olup, 18 yaşını doldurarak prim ödemeye başlaması ve bu yatırılan primlerin azami 10 yıl olarak düzenli ödenip 56 yaşını doldurması gerekmektedir. Sisteme dahil olan kişinin emeklilik şirketini değiştirebilmesi için en az 1 yıl prim ödemesi gerekmektedir. Hatta katılımcının isteğine bağlı olarak primlerini ara vererek ödeyebilmesi emeklilik planını bir sene maksimum 4 kez değiştirebilmesi, katkı paylarının fonlar arasındaki dağılımını da maksimum 6 kez değiştirebilmesi hakkı verilmiştir (İşseveroğlu ve Hatunoğlu, 2012:157).

Sistemin merkezinde katılımcı ve emeklilik şirketi olup, sistemin temel unsuru katılımcı ve emeklilik şirketi arasında yapılan emeklilik sözleşmesidir. Emeklilik yatırım fonu varlıklarının emeklilik şirketleri varlıklarından ayrı olarak Takasbank'ta saklanması ile varlıkları güvence altına alınmıştır. EGM temel olarak, emeklilik şirketlerinin faaliyetlerinin günlük olarak gözetimi ve yetkili kamu otoritelerine raporlanması yanında kamuoyunun ve katılımcıların bilgilendirilmesi fonksiyonlarını da yerine getiren bir kontrol noktasıdır. Hazine Müsteşarlığı ve SPK sistem ile ilgili düzenlemeleri yapan ve diğer unsurların bu düzenlemelere uygunluklarını denetleyen sistemin güven içinde işleyişini sağlayan kurumlardır (EGM, 2004).

2.4. Bireysel Emeklilik Sisteminin Temel Unsurları

Bireysel emeklilik sisteminde kişinin emekliliğe hak kazanabilmesi için en az 10 yıl belirlenen primi düzenli olarak yatırıp 56 yaşını tamamlaması gerekmektedir.

Bireysel emeklilik sisteminde 10 yıl kalma şartı iki şekilde olabilir;

Katılımcının sözleşmeyi yaptığı tarihten itibaren 10 yıl boyunca belirlenen prim miktarını ödemesi ile ya da on yıllık ödemeye karşılık gelecek miktarı toplu bir şekilde sisteme yatırmasıyla olabilir.

Sisteme katılan kişinin birden fazla sözleşmesinin olması halinde, emeklilik hakkını kazanabilmesi için en az bir tanesinden bu hakkı kazanması yeterli olmaktadır (İncidüzen, 2008:50).

2.4.1. Emeklilik Planı

Emeklilik planında sözleşmenin nasıl uygulanacağını belirleyip teknik esaslar yer almaktadır. Emeklilik planında, hangi fonların hangi unvanlara sahip olduğunu belirtip katılımcının tercihi bırakılarak ödeyeceği miktarın tutarını ve hangi kesintilerin yer alacağı açıklanmaktadır. Katılımcıya sunulacak olan teklif formu katılımcı ile şirket arasında anlaşıldıktan sonra kabul usulüne göre belirlenen bir formdur. Emeklilik sözleşmesi, sözleşmeyi yapan iki tarafın hakları ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Yapılan emeklilik planlarının şirket tarafından kayıt altına alınması şarttır (İncidüzen, 2008:50-51).

2.4.2. Giriş Aidatı

Kişilerin ilk kez emeklilik sistemine dahil olduğunda veya yeni bir emeklilik hesabına dahil olması durumunda katılımcıdan kesilen tutara denir. Kesilen bu giriş aidatı bir kereye özgü olup, katılımcılar emeklilik şirketlerini değiştirseler bile giriş aidatı ödememektedirler. Yalnız emeklilik sistemlerindeki aktarım hariç yeni bir emeklilik sözleşmesinin ve hesabının yapılması halinde giriş aidatı tekrardan alınır. Giriş aidatını ödeme şekli bir yıla dağıtılıp taksitlendiği durumlarda ise katılımcının sistemden ayrılması halinde ödenmeyen tutarı fon hesabından kesilerek, fonun geri kalanı katılımcıya iade edilmektedir (Kıloğlu, 2007:85-86).

Giriş aidatının miktarı tahsili ve giriş aidatıyla ilgili bütün şartlar ve koşullar emeklilik planında belirtilmektedir (Horoz, 2006:95-96).

2.4.3. Katkı Payı

Sisteme ödenilen katkı payları, sistem için en önemli finansman kaynağıdır. Sisteme ödenecek olan bu katkı payları sözleşmede belirtilerek miktarları sabit ve kademeli olarak belirlenmektedir ve bu ödemeleri katılımcının kendisi belirleyerek aylık, üçer aylık, altı aylık veya yıllık ödeyebilme imkanı bulunmasıyla birlikte isterse sözleşmedeki katkı payına ek olarak bir katkı payı daha ödeyebilip sözleşmede

belirlenen katkı payından az olmamak şartıyla yaptığı ödemeleri, artırma ve azaltma hakkı da vardır (Yıldırım ve Aydın, 2010:28).

2.4.4. Yönetim Gideri

Sisteme dahil olan katılımcılardan kesilen bir diğer kesinti ise yönetim gideri kesintisi olup, düzenli olarak ödenilen katkı paylarından kesilip oranı ise en fazla %8'dir (Öztürk, 2010:52).

Bireylerin sözleşmede belirlenen kurallara uyup fonlarına yaptıkları ödemeler de ara vermeleri halinde veya sözleşmenin sunmuş olduğu hizmetler haricinde özel bir hizmet talep etmesi durumunda, sözleşmeyi yapan katılımcıya bildirilerek aylık asgari ücret talep etmesi durumunda, sözleşmeyi yapan katılımcıya bildirilerek aylık asgari ücret tutarının en fazla %25 ine karşılık gelecek şekilde fon adetlerinden indirilerek yönetim gideri kesintisi yapılmaktadır (Kara, 2006:123; Uyar, 2011:48).

2.4.5. Fon İşletim Gideri Kesintisi

Emeklilik yatırım fonlarının iç tüzüklerinde belirtilmiş olup ve fon portföyünün yönetim giderlerini karşılamak için ve fonun net varlık değeri üzerinden azami yüz binde on oranında günlük olarak ödenen tutardır (Öztürk, 2010:53). Yapılan bu kesintinin net varlıklar üzerinden belirli yüzdelere hesaplanması, sisteme uzun süre katkı yapmış ve fon miktarları yüksek olan katılımcılar için maliyetleri artırıcı bir unsurdur (Alper, 2002:21).

2.4.6. Emeklilik Sicil Numarası

Sisteme dahil olacak kişilere bir sicil kodu verilmektedir. Bu kod katılımcıya tanımlanan, şirketten şirkete farklılık göstermeyen katılımcının sistemden çıkması durumunda bile başkasına tayin edilmeyen bir koddur. Katılımcılara verilen bu sicil kodlar 12 hane olup katılımcının uyruklarının belirlenmesi ise ilk haneye göre olmaktadır. Katılımcı Türk ise 0, yabancı uyruklu ise 1 prefiksi kullanılmaktadır. Sistem, Türk katılımcıları 0'dan sonraki 11 haneli TC Kimlik numarasıyla tanımaktadır (İncidüzen, 2008:54-55).

2.4.7. Lehtar

Bireysel emeklilik sözleşmesine dahil olan katılımcıların sözleşmeleri sürerken vefat etmeleri durumunda, sistemin ödemeyi yapacağı kişi veya kişiler, sözleşmenin lehtar kısmında belirtilip tüm hakları medeni kanun yükümlerine göre saklı kalarak yapılacaktır. Lehtar veya lehtarların önceden tayin edilmemişse veya önceden tayin edilen iptali söz konusu ise, katılımcının vefatı durumunda hak sahipleri kanuni mirasçıları olacaktır. Katılımcının lehtarı değişmiş veya yeniden lehtar tayin etmesi sözleşme süresince mümkündür (Ay, 2003:74).

2.4.8. Getiri Oranları

Muhtemel birikim tabloları hazırlanırken, katılımcılar tarafından yanlış algılanmalara yol açmasını önlemek üzere hem katkı payları, hem de muhtemel getiri oranlarının reel bazda kullanılması uygun görülmüştür. Bu bağlamda, emeklilik şirketleri tarafından katılımcılara sunulacak muhtemel birikim tablolarında kullanılacak olan reel bazda hazırlanmış getiri oranları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 1. Getiri Oranları

Yıl dilimleri($x=yıl$)	Oran 1	Oran 2
Dilim $2003 \leq x \leq 2013$)	%11,00	%9,00
Dilim (2013+)	%8,00	%6,00

Kaynak: http://www.bireyselemlilik.gov.tr/mevzuat/05Genelgeler/05G_2003-4_BESKMBveMYGTUEIG.htm, (02.05.2014)

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere, projeksiyonun yapıldığı yıl dilimine karşılık gelen reel getiri oranlarının mutlaka her iki versiyonu da kullanılmak suretiyle muhtemel birikim tabloları hazırlanacaktır. Oranlar yıl dilimlerine göre kademeli olarak kullanılacaktır. Örneğin, 2003 yılında akdedilecek bir emeklilik sözleşmesi için on iki yıllık bir projeksiyon yapıldığında, ilk on yıl için %11 ve %9, kalan iki yıl için ise %8 ve %6 şeklinde bir uygulama yapılacaktır. Aynı sözleşme için 2004 yılında tekrardan on iki yıllık bir projeksiyon yapılması durumunda ise, ilk dokuz yıl için %11 ve %9, kalan üç yıl için %8 ve %6 oranları kullanılacaktır.

Muhtemel birikim tablosunda kullanılan getiri oranlarının geleceğe yönelik bir tahmin niteliğinde olduğu, bir taahhüt içermediği ve gerçekleşmesinin garanti edilmediği ayrı, okunaklı ve anlaşılabilir bir şekilde yazılacaktır (Genelge no:2003/4).

2.4.9. Cayma Hakkı

Bireysel emeklilik sistemine dahil olacak katılımcının, sözleşmesinin yürürlüğe girene kadar cayma hakkı bulunmaktadır. Katılımcının, sözleşme kabulünden sonra cayması halinde kesinti yapabilmek için şirketin yapılan sözleşmede bu kesintiyi belirtmesi gerekmektedir. Yapılacak olan bu kesintinin tutarı emeklilik planındaki öngörülen masraf tutarından fazla olamaz. Yapılan sözleşme şirket tarafından kabul edilmez ise, katılımcının yatırmış olduğu bütün ödemelere hiçbir kesinti yapılmadan 7 iş günü içerisinde iade edilmektedir.

Katılımcının sözleşmede kabul ettiği emeklilik planında farklı bir emeklilik planı dahil edildiğinde katılımcının durumu fark ettiği tarihten başlayarak 10 iş günü içerisinde sözleşmeyi yaptığı şirkete itirazda bulunabilir. Şirkete ulaşan itirazın ise beş iş günü içinde değerlendirilip sözleşmeye uygun hale getirilmesi zorunludur. Eğer sözleşme planında olan değişiklik, şirket tarafından farkına varılırsa bu durumu şirket derhal düzelterek katılımcının varsa zararını karşılamak zorundadır. Değişikliğin katılımcı açısından olumlu olduğu durumlarda ise durumu katılımcıya bildirerek katılımcının talebi doğrultusunda, şirketin beş iş günü içerisinde gerekli düzenlemeyi yapması gerekir (İncidüzen, 2008:56-57).

2.4.10. Emeklilik Sözleşmesi

Gönüllülük esasına dayanan bireysel emeklilik sistemine katılmak isteyen kişiler fiil ehliyetine sahip olması gerekir (Erol, 2004). Sisteme dahil olmak isteyen kişiler mevcut gelir durumlarını göz önüne alarak, emeklilik dönemlerindeki hedefledikleri gelire göre fonlarını yatırıp kendilerine uygun bir emeklilik planı seçmektedirler.

Bireysel emeklilik planında katılımcıya sunulan fonlar asgari katkı payı tutarı, giriş aidatı, yönetim gideri, fon işletim gideri gibi sözleşmenin teknik esasları yer almaktadır (Çolak, 2012:74-105). Sisteme katılmak için katılımcı ile emeklilik şirketi arasında sözleşme yapılarak sözleşmede tarafların hak ve yükümlülükleri hakkında bilgiler bulunmaktadır (Uğur, 2004:14-25). Sisteme bireysel olarak katılmanın yanında

grup olarak da katılmak mümkündür. Grup emeklilik sözleşmeleri en az on kişiyle yapılmaktadır (Aydın, 2008:53).

2.5. Bireysel Emeklilik Sisteminin Kurumsal Yapıları

Bireysel emeklilik sisteminin kurumsal yapıları şunlardır;

2.5.1. Bireysel emeklilik Danışma Kurulu (BEDK)

Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu, bireysel emeklilik sisteminin kurumsal yapısının en üstünde bulunmaktadır. BEDK, bireysel emeklilik sistemine ilişkin politikaları belirlemek ve bu politikaların uygulanması konusunda gerekli olan önlemleri almakla sorumludur. HM'nin başkanlığını yürüttüğü BEDK; HM, SPK, Maliye Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından görevlendirilen en az genel müdür seviyesindeki birer temsilciden oluşmaktadır (Bireysel Emeklilik Danışma Kurulunun Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, 24569, 31.10.2001).

2.5.2. Hazine Müsteşarlığı

Bireysel emeklilik sisteminin düzenlenmesi ve uygulanması konusunda belirleyici temel kamu kuruluşudur. Bu kuruluş bünyesindeki Sigortacılık Genel Müdürlüğü bireysel emeklilik sistemi ile ilgili mevzuat çalışmaları, sistemin içeriği, emeklilik şirketlerinin kurulması ve şirketlerin denetlenmesi gibi temel konulardan sorumludur (Şimşek, 2013:19).

2.5.3. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)

Bireysel emeklilik sisteminin düzenlenmesi ve uygulanması ile ilgilenen belirleyici kurumlardan biridir. Emeklilik fonları ile ilgili detaylı düzenlemeler SPK tarafından yapılmaktadır. Emeklilik yatırım fonlarının türleri, kuruluşları, örgüt yapısı, faaliyet ilke ve esasları, katkıların bu fonlarda toplanması ve değerlendirilmesi, fon malvarlığı, fon portföyündeki varlıkların saklanması, portföyün yönetimi, fonların birleşme ve devir esasları, iç ve dış denetimi ile kamunun aydınlatılmasına ilişkin esas ve usuller SPK'nın sorumluluğundadır (Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine ilişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, 28586, 13.03.2013.).

2.5.4. Takasbank

Bireysel emeklilik sisteminde katılımcıların katkı paylarıyla oluşturulan fonlar, Takasbank bünyesinde saklanır. Türkiye'de menkul kıymetlerin takası, saklanması ve uluslararası standartlarda numaralandırılması ile görevlendirilmiş bir sektör bankası olan Takasbank, emeklilik yatırım fonları için fon paylarının her bir katılımcı için ayrı hesaplarda tutulmasını sağlamaktadır. Ayrıca katılımcıların, emeklilik şirketi hesaplarında bulunan pay sayılarını fon bazında izlemelerine olanak tanımaktadır (Yapı Kredi Emeklilik, Bireysel Emeklilik Sistemini Düzenleyen Kuruluşlar, <http://www.ykemeklilik.com/content/bireysel-emeklilik-sistemini-duzenleyen-kuruluslar.aspx>, Mayıs, 2013).

2.5.5. Emeklilik Gözetim Merkezi

Merkezi İstanbul'da olmak üzere 10 Temmuz 2003 tarihinde kurulmuş olan Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM) A.Ş. HM'nin görev ve yetkilendirmesi çerçevesinde değerlendirilmektedir.

EGM; bireysel emeklilik sisteminin güvenli ve etkin bir biçimde işleyişini sağlamak, katılımcıların hak ve menfaatlerini korumak amacıyla hem denetleyici kamu otoritelerinin (HM ve SPK) karar almasına yardımcı olacak verileri, hem de kamuoyuna sağlıklı bilgi aktarımı için gerekli verileri sağlamak için görevlendirilmiş bir kurumdur (EGM, Emeklilik Gözetim Merkezi A.Ş., <http://www.egm.org.tr/?sid=13>, Mayıs, 2013).

2.5.6. Bireysel Emeklilik Şirketleri

Bireysel emeklilik sisteminde faaliyette bulunmak için emeklilik branşında ruhsat almış şirketler, emeklilik şirketleri olarak tanımlanır. Emeklilik şirketleri sadece bireysel emeklilik alanında değil, hayat ve ferdi kaza sigortaları alanlarında da çalışabilmektedir.

Türkiye' de 2013 yılı itibarıyla faaliyet gösteren 17 emeklilik şirketi vardır. Aegon Emeklilik ve Hayat, Allianz Hayat ve Emeklilik, Anadolu Hayat Emeklilik, Asya Emeklilik ve Hayat, Avivasa Emeklilik ve Hayat, Axa Hayat ve Emeklilik, BNP Paribas Cardif Emeklilik, Ergo Emeklilik ve Hayat, Finans Emeklilik ve Hayat, Garanti Emeklilik ve Hayat, Groupama Emeklilik, Halk Hayat ve Emeklilik, ING Emeklilik, Metlife Emeklilik ve Hayat, Vakıf Emeklilik, Yapı Kredi Emeklilik, Ziraat Hayat ve Emeklilik ülkemizde bulunan emeklilik şirketleridir (Şimşek, 2013:19).

2.5.7. Bireysel Emeklilik Aracıları

Bireysel emeklilik aracıları, emeklilik şirketlerinin bireysel emeklilik sözleşmelerine aracılık eden veya bu işlemleri emeklilik şirketi adına yapan kişilerdir. Aracılar, gerçek kişi olacağı gibi tüzel kişi de olabilir. Bireysel emeklilik aracıları sisteme katılmak isteyen kişilere şirket seçimi, emeklilik planlarının tanıtımı, bireysel emeklilik sözleşmelerinin pazarlanması ve satışı gibi hizmetler sunmaktadır (Tuncay, 2012:4-17).

2.6. Bireysel Emeklilik Sisteminin Faydaları

Bireysel emeklilik sisteminin faydaları açısından bakarsak;

Çalışanlara sağlayacakları faydalar:

Emeklilikleri döneminde kendi aylıkları yanı sıra ikinci bir gelir olması, gerçekleştirilecek düzenlemelere bağlı olarak vergiden muaf bir şekilde tasarrufta bulunma, emeklilik döneminde alınacak tasarrufların değerlendirilmesinde tercih yapabilme, emeklilik döneminde daha fazla gelire sahip olmak ve gelecek güvencesi olması (Gülhan, 2007:67).

İşverene sağlayacağı faydalar:

Çalışanların kuruma bağlılığını arttırmak için, gerçekleştirilen vergi düzenlemelerine bağlı olarak, vergiden düşülebilen bir harcama olması, yapılan ödemelerin kriz dönemlerinde işverene ara verme esnekliği sağlaması (Gülhan, 2007:67).

Serbest çalışanlara sağlayacağı faydalar:

Esnaf, zanaatkar, çiftçi ve diğer serbest meslek çalışanlarına yaptıkları tasarrufta vergiden muaf olmaları, emeklilik dönemindeki fon hakkında yeterli bilgiye sahip olma (Gasimov, 2010:49).

Sigorta sektörüne sağlayacağı faydalar:

Emeklilik için oluşturulmuş fonları yöneten kurumlardan biri olması, emeklilik fonlarının verimliliğinin sağlanması, tüm katılımcıların ölüm ve malullük tehlikelerine karşı sigortalanma imkanı sunması, yatırılan büyük fonları yönetip, güçlü bir finansal kurum kimliğine sahip olması (Gasimov, 2010:49).

Devlete sağlayacağı faydalar:

Yatırılan fonların değerlendirilerek daha yüksek matrahlara ulaşip kamu gelirlerini arttırması, emekliliklerin güvence altına alınarak, devletin yardıma muhtaç

kişilere yapacağı yardımları arttırması, ekonomik kalkınmayı artırarak, istikrar sağlaması (Gülhan, 2007:67).

2.7. Bireysel Emeklilik Sistemine Katılma

Gönüllülük esasına dayanan bireysel emeklilik sistemine katılmak isteyen kişilerin fiil ehliyetine sahip olması gerekir (Erol, 2004). Sisteme dahil olmak isteyen kişiler mevcut gelir durumlarını göz önüne alarak, emeklilik dönemlerindeki hedefledikleri gelire göre fonlarını yatırıp kendilerine uygun bir emeklilik planı seçmektedirler.

Bireysel emeklilik planında katılımcıya sunulan fonlar asgari katkı payı tutarı, giriş aidatı, yönetim gideri, fon işletim gideri gibi sözleşmenin teknik esasları yer almaktadır (Çolak, 2012:74-105). Sisteme katılmak için katılımcı ile emeklilik şirketi arasında sözleşme yapılarak sözleşmede tarafların hak ve yükümlülükleri hakkında bilgiler bulunmaktadır (Uğur, 2004:14-25). Sisteme bireysel olarak katılmanın yanında grup olarak da katılmak mümkündür. Grup emeklilik sözleşmeleri en az on kişiyle yapılmaktadır (Aydın, 2008:53).

2.8. Bireysel Emeklilik Sisteminden Ayrılma

Bireysel emeklilik sistemine dahil olan katılımcı istediği zaman sistemden çıkabilip, tasarruflarını yapılan emeklilik sözleşmesi hükümlerine göre olabilir (Aydın, 2008:58).

2.9. Bireysel Emeklilik Sisteminde Katılımcı Hakları

Gönüllülük esasına dayalı bireysel emeklilikte, sisteme olan katılımı artırmak ve kişileri sisteme dahil edebilmek için teşvik edici uygulamalar söz konusudur. Katılımcı emeklilik sözleşmesini imzaladıktan sonra 60 gün içerisinde sözleşmeden vazgeçebilir. Toplam fon gider kesintisi haricinde sisteme yapılan tüm katkılar sistemden çıkış gününe kadar olan emeklilik fon getirileriyle birlikte iade edilir. Sistemde bulunan bir kişi emeklilik planını yılda azami dört kez değiştirebilir. Ayrıca katılımcı isterse fon dağılımlarını da yılda azami altı kez değiştirme hakkına sahiptir.

Katılımcı, sisteme ödemiş olduğu katkı payı miktarını istediği zaman artırma ya da azaltma hakkına sahip olmakla birlikte, katkı payı ödemesine bir süre arada verebilir.

Katılımcı; sisteme giriş tarihinden itibaren en az on yıl sistemde bulunması koşulu ile 56 yaşını doldurduktan sonra emekli olmaya hak kazanmış olur. Emeklilik hakkı kazanan katılımcı, sistemde kendi hesabında biriken tutarların bir program dahilinde ödenmesini, tamamının bir kerede ödenmesini ya da yapacağı yıllık gelir sigortası sözleşmesi kapsamında kendisine maaş bağlanmasını isteyebilir (4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, Resmi Gazete, 24366, 28.03.2001).

2.9.1. Emekliliği Hak Kazanarak veya Vefat, Maluliyet ve Tasfiye Gibi Zorunlu Nedenlerden Ayrılma

Katılımcının, sistemde en az 10 yıl 56 yaşını doldurarak, emekliliğe hak kazanıp ya da sistemden vefat, maluliyet veya şirket tasfiyesi gibi zorunlu sebeplerden dolayı ayrılması durumunda; tasarrufların %25 i için vergiden muaf, geri kalan %75'lik kısmı üzerinden %5 oranında stopaj vergisi kesilerek sistemden çıkar (Bağlan, 2006:95).

Tablo 2. Emekliliğe Hak Kazanarak veya Vefat, Maluliyet ve Tasfiye Gibi Zorunlu Nedenlerden Ayrılma

Birikim Toplamı	50.000 TL
Vergiden Muaf Tutulan Kısım (%25)	12.500 TL
Stopaja Tabi Tutar	37.500 TL
Kesilecek Stopaj	1.875 TL
Yapılacak Ödeme	48.125 TL

Kaynak: BAĞLAN, a.g.e., s.95.

Yeni yasal düzenlemeler kapsamında sistemden ayrılma durumunda uygulama stopaj kesintisinin tüm birikim üzerinden yapılması uygulaması yasanın yürürlüğe girdiği tarih olan 20 Haziran 2012 den 2 ay sonra sonlanmıştır. Bu tarihten itibaren bireysel emeklilikte stopaj kesintisinin sadece irat (gelir) üzerinden uygulanması söz konusudur ([http://www. anadolu hayat.com.tr/haberler_duyurular_guncel/](http://www.anadolu-hayat.com.tr/haberler-duyurular-guncel/) YeniBireysel

EmeklilikSistemiKanunuHakkinda.aspx,11.05.2014). Bireysel emeklilik sisteminde 10 yıl katkı payı ödeyip 56 yaşını emeklilik hakkı kazananlar için %5 stopaj kesintisi gelir üzerinden yapılacaktır.

2.9.2. Sistemde 10 Yıl Kalıp 56 Yaşını Doldurmadan Ayrılma

Bireysel emeklilik sistemine dahil olan katılımcı on yıl katkı ödeyip yaşı gelmeden sistemden ayrılması halinde fonlardaki tasarruflardan %10 oranında stopaj uygulanacaktır (Bağlan, 2006:95-96). Örneğin; sistemde 10 yıl kalan bir katılımcının, birikimlerinin toplam tutarının 50.000 TL'sine ulaştığını ancak emekli olmayı beklemeden sistemden ayrılmaya karar verdiğini varsayalım. Bu durumda uygulanacak stopaj kesintisi ve katılımcının eline geçecek tutar şu şekilde hesaplanır (Bağlan, 2006:95-96):

Tablo 3. Sistemde 10 yıl kalıp 56 yaşını doldurmadan ayrılma

Toplam Birikim	50.000 TL
Stopaja Tabi Tutar	50.000 TL
Kesilecek Stopaj (%10)	5.000 TL
Yapılacak Ödeme	45.000 TL

Kaynak: BAĞLAN, a.g.e.,:96.

2.9.3. Sistemde 10 Yıl Kalıp 56 Yaşını Doldurup Ayrılma

Bireysel emeklilik sistemine dahil olan katılımcı emeklilik sözleşmesinde belirtilen primi on yıl ödeyip 56 yaşını doldurmayı bekleyebilir veya emeklilik yaşı gelene kadar primini on yıldan fazla da yatırıp emeklilik yaşı geldiğinde tasarruflarını toplu olarak veya maaş ödemesi şeklinde de alabilir.

2.9.4. Sistemde 10 Yıl Kalmadan Ayrılma

Bireysel emeklilik sistemine dahil olan katılımcı 10 yıl dolmadan ayrılmak isterse tasarrufları üzerinden %15 oranında stopaj kesintisi yapılarak kalan tutar

katılımcıya ödenir (Aydın, 2008:58). Yeni düzenlemede 10 yıldan önce sistemden ayrılanlar için yapılacak olan %15 stopaj kesintisi gelir üzerinden olacaktır.

Tablo 4. Bireysel Emeklilik Sektöründe Temel Göstergeler

Yıl	Katılımcı Sayısı	Katılımcı Fon Tutarı(TL)	Devlet katkısı Fon Tutarı(TL)	Katkı Payı Tutarı(TL)	Emekli Olan Katılımcı Sayısı	Yatırıma Yönelen Tutar(TL)
2010	2.281.478	12.011.986.651	-	9.515.230.234	2.848	9.221.131.477
2011	2.641.843	14.329.771.986	-	12.393.688.644	3.838	12.028.485.722
2012	3.128.130	20.346.290.278	-	16.177.757.755	5.404	15.741.037.013
2013	4.153.055	25.145.718.418	1.151.765.932	21.921.860.114	7.577	21.455.900.238
2014(25.04.2014)	4.485.189	27.665.643.088	1.597.723.853	23.463.540.488	10.030	22.987.909.195

Kaynak: <http://www.egm.org.tr/weblink/BESgostergeler.asp>, (25.05.2014)

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere bireysel emeklilik sektöründe temel gösterge olarak katılımcı sayısı, katılımcı fon tutarı, devlet katkısı fon tutarı, katkı payı tutarı, emekli olan katılımcı sayısı ve yatırıma yönlenen tutarın verilerini inceleyebiliriz.

Türkiye’de henüz gelişme aşamasında olan bireysel emeklilik sistemi 27 Ekim 2003 tarihinde faaliyete geçmesine rağmen hızlı bir gelişim içinde olduğu görülmektedir. Katılımcı sayısı 2003 yılı sonunda 15.245 iken 02.05.2014 yılında 4.510.779 kişiye ulaşmıştır. 2010 yılında katılımcıların toplam fon büyüklüğü ise 12.011.986.651TL olmuştur, hâlbuki en son verilere göre katılımcı fon tutarı 27.665.643.088 ulaşmıştır. Verilere bakıldığı zaman görünüyor ki devlet katkısı fon tutarı istatistikleri 07.06.2013 tarihinden itibaren bağlamıştır ve bu tutar 368.048.489 iken 02.05.2014 tarihinde 1.773.701.745’e artmıştır.

Bireysel emeklilik sisteminde biriken kaynakların yatırıma yönlendirilmesi ile elde edilen getiriler incelendiğinde, 2008 yılında etkisini gösteren ve dünya piyasalarında büyük kayıpların yaşandığı küresel finansal krize rağmen emeklilik yatırım fonlarının 2004-2009 dönemi getiri ortalamasının genellikle pozitif olması emekliliğe ilişkin birikimlerin iyi değerlendirildiğinin bir göstergesi şeklinde

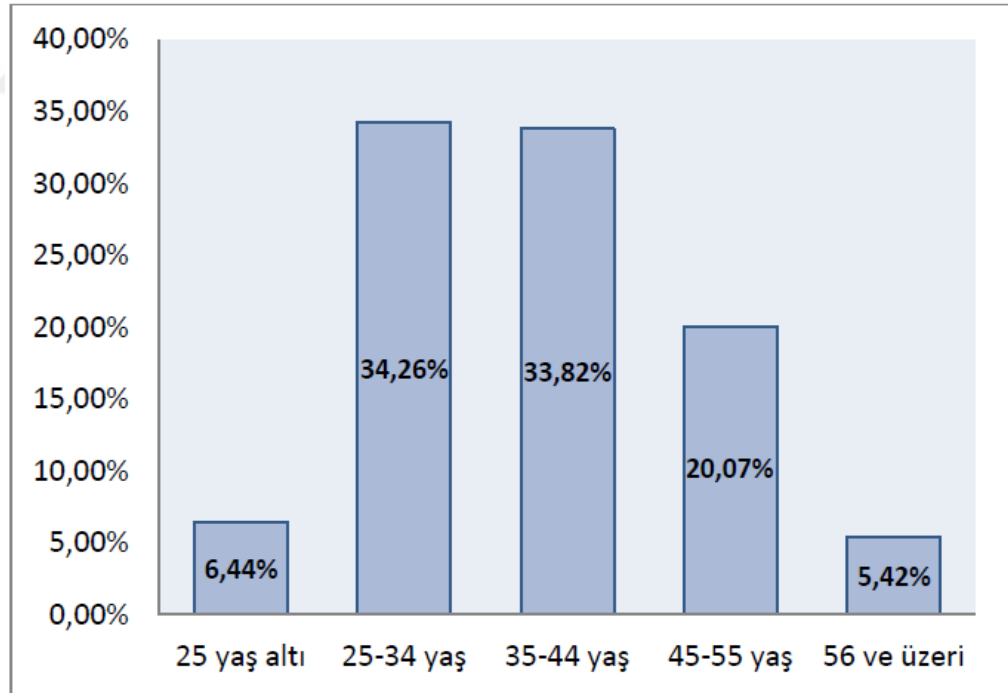
yorumlanabilir (http://www.sobiad.org/ejournals/dergi_EBD/arsiv/2010_2/15sudi_apak.pdf, 09.05.2014).

Emekli olan katılımcı sayısı incelendiğinde, her sene sonunda bu sayı artışını göstermektedir. Verilere göre 07.11.2008 tarihinde emekli olan sayısı 281 kişi olup 25.02.2014 tarihinde ise toplam 10.030 kişi emekli olmuştur.

Katkı payı tutarları, emeklilik şirketleri ve emeklilik planlarına göre farklılık göstermektedir. Katılımcı, emeklilik sözleşmesinde belirtilen esaslar dahilinde, şirket nezdinde açılacak bireysel emeklilik hesabına katkı payı öder (<http://emeklilikvehayat.com/bireysel-emeklilik-sozlugu/bireysel-emeklilik-katki-payi/>, 09.05.2014).

Bireysel emeklilik verileri incelendiğinde katkı payı tutarında artışlar görülmektedir. Bu verilere göre 2010 yılı sonunda toplam katkı payı tutarı 9.515.230.234 iken bu tutar 2014 yılının en son verilerine göre 23.463.540.488 artmıştır.

Yaş dağılımına göre toplam katılımcı sayısı, 02.05.214 tarihinde verilere göre görülmektedir:

Grafik 1. Bireysel Emeklilik Sisteminde Katılımcı Yaş Dağılımı

Kaynak:<http://www.egm.org.tr/weblink/BESgostergeler.asp>, (14.05.2014)

Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminde yer alan katılımcı sayısı incelendiğinde, toplam katılımcı sayısı 2003 yılı sonunda 15.245 kişi iken, 2014 yılında(02.05.2014) 4.510.779kişiye yükselmiştir. Verilere baktığımız zaman her yılın sonunda katılımcı sayısının artışı geçen yıllara göre görünüyor. Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde bireysel emeklilik sistemine katılan katılımcıların çoğunlukla 25-34 ve 35-44 yaş grubunda yer aldıkları, en düşük katılımcı sayısının 56 yaş ve üzeri yaş grubunda yer aldığı görülmektedir.

Emeklilik Gözetim Merkezi araştırmalarına göre sisteme kayıt yaptıranların içerisinde 25-34 yaş arası gençlerin sayısı, (02.05.2014) tarihinde 1.545.463 kişiye yükseldi. Geçen yıl aynı dönem içerisinde genç nüfusun katılımcı sayısı 1.270.770 kişi olarak görülmüyordu. Yaş grupları içinde yoğun talep gösteren başka grup 35-44 yaş aralıklarıdır. Verilere göre 2014’ün son verilerinde bu yaş grubu katılımcı sayısı 1.525.366 kişidir. 2013 yılının aynı döneminde bu sayı 1.200.657 kişiyi gösteriyor.

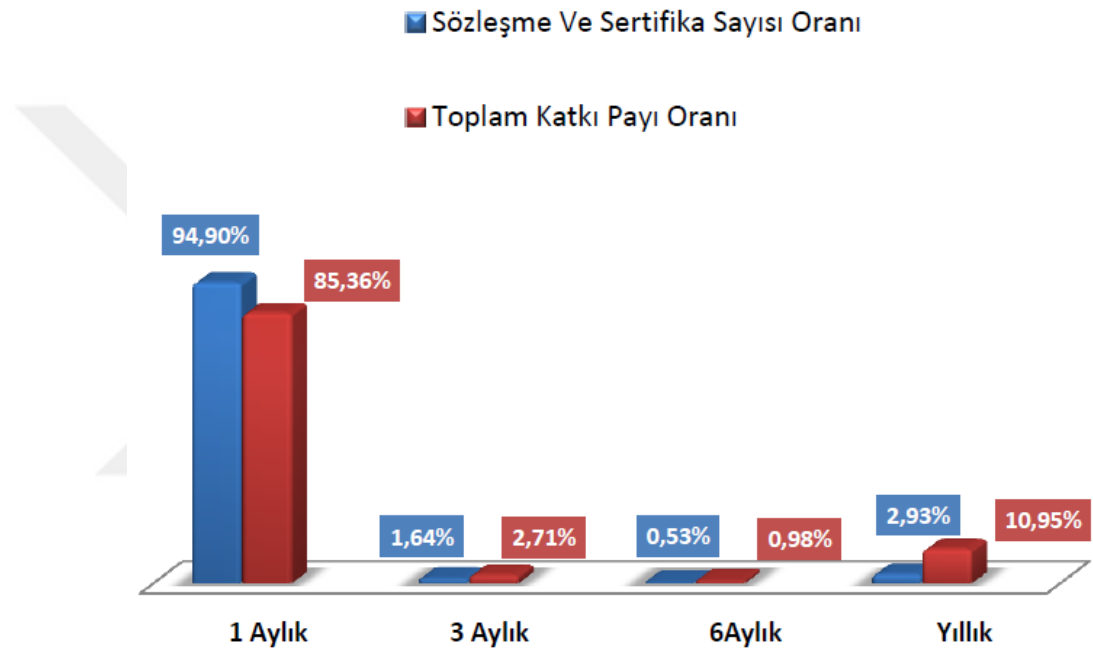
Grafik 2. Para birimine göre sözleşme ve sertifika dağılımı

Kaynak: <http://www.egm.org.tr/weblink/BESgostergeler.asp>, (14.05.2014)

Türkiye’deki katılımcıların toplam katkı paylarının tercih edilen ödeme periyoduna göre dağılımı ve yatırıma yönlendirilen toplam tutar (TL) gösterilmektedir. Buna göre 2003 yılı sonunda toplam TL tutarı 12.070 iken 2013 yılı sonu verilerine göre

bu tutar(TL) 4.576.587olmuştur. Bunun yanı sıra 2003 yılı sonunda para birimine göre sözleşme ve sertifika dağılımı toplam 16.812 iken 2013 yılına baktığımızda bu dağılım toplam 4.654.513olmuştur.Bu rakamlar her sene bir önceki seneye göre artış göstermektedir.

2012 yılın sonunda katılımcıların ödedikleri katkı payı tutarları (TL) 3.400.039, (EUR) 9.610 ve (USD)'de 76.336 iken bu rakamlar 05.02.2014 tarihinde, (TL)5.038.437, (EUR) 8.325ve (USD) 67.287 olmuştur. Tercih edilen ödeme periyodu 1 aylık, 3 aylık, 6 aylık ve yıllık olarak incelenmiş olup bu inceleme grafik şeklinde aşağıda gösterilmektedir:

Grafik 3. Tercih Edilen Ödeme Periyoduna Göre Dağılım

Kaynak: <http://www.egm.org.tr/weblink/BESgostergeler.asp>, (14.05.2014)

Grafikte görüleceği üzere Emeklilik Gözetim Merkezi'nin 02.05.214 tarihinin son verilerine göre katkı paylarının genellikle kısa vadeli (aylık) ödeme periyodunda yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye'de bireysel emeklilik sisteminde yapılan emeklilik sözleşmesi ve sertifika sayısına baktığımızda rakamlarda her yıl bir önceki yıla göre artış olduğu görülmüştür. Yıllık değişim oranı incelendiğinde ise sözleşme ve sertifika sayısı artışının yavaşlama eğiliminde olmasına rağmen gelişimini her yıl sürdürdüğü görülmektedir.

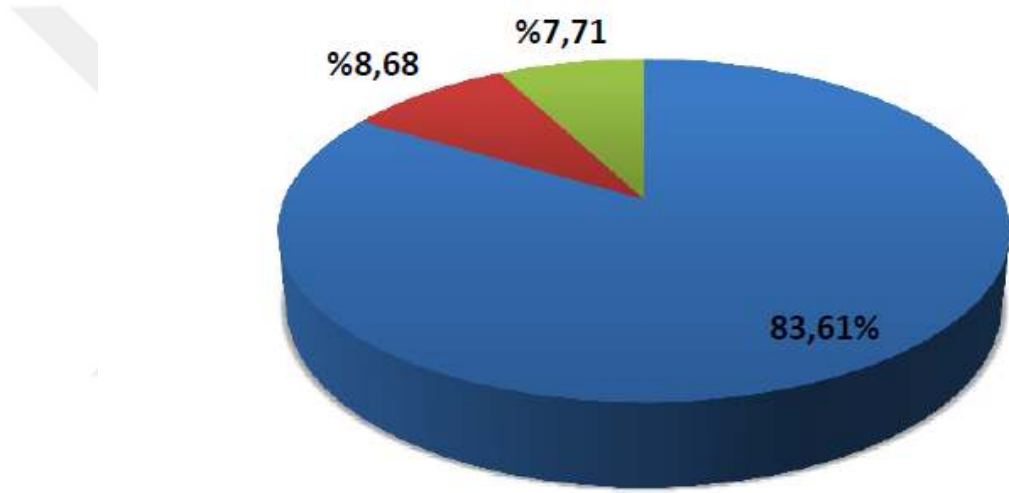
Sözleşme ve sertifika sayısının tercih edilen ödeme periyoduna göre dağılımı 2014 yılının son istatistikleri (02.05.2014), 1 aylık: 4.854.409, 3 aylık: 83.218, 6 aylık:27.072 ve yıllık olarak 149.350'i göstermektedir.

Toplam katkı payının tercih edilen ödeme periyoduna göre dağılımı (TL) aynı dönemde (02.05.2014),1 aylık: 20.165.399.744, 3 aylık: 636.552.169, 6 aylık:229.819.062 ve yıllık olarak2.575.949.851 TL'yi göstermektedir.

Grafikte eğitim durumuna göre aracı dağılımı yüzdeleri görülmektedir:

Eğitim durumuna göre aracı dağılımı

■ Üniversite Ve Üzeri ■ Lise Ve Dengi Okul ■ Meslek Yüksekokulu

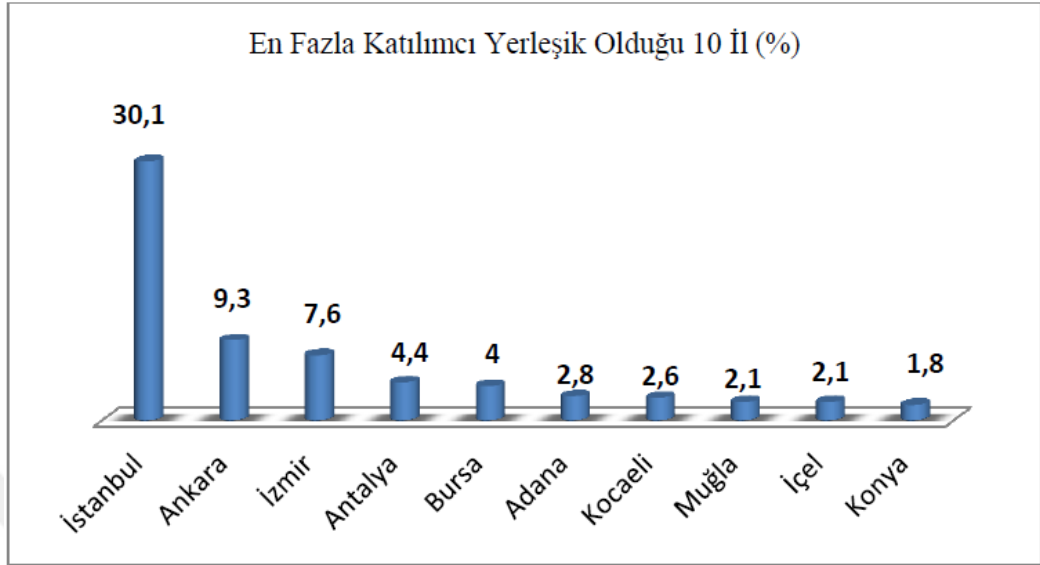
Grafik 4. Eğitim Durumuna Göre Aracı Dağılımı

Kaynak: <http://www.egm.org.tr/weblink/BESgostergeler.asp>, (14.05.2014)

İnsanların toplum hayatına uyum sağlaması, kişilik kazanması, iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olması ancak iyi bir eğitim sayesinde olur. Toplumsal bir ihtiyacın karşılanması olan eğitim, bir devlet hizmetidir. Devletlerin eğitim sistemi, o devletin geleceğini ilgilendirir. Bu nedenle genç kuşaklar, toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yönlendirilmeli ve eğitilmelidirler (<http://www.termobilgi.com/index.php?page=adx&id=99>, 11.05.2014).

Bireysel emeklilik sisteminde eğitim durumuna göre aracı dağılımına bakıldığı zaman görülmektedir ki üniversite ve üzeri en yüksek araçlar içinde yer almıştır. Verilere göre 2013 yılının sonunda eğitim durumu üniversite olan katılımcıların sayısı 22.219 iken bu rakam 2014 yılının son verilerine göre 23.667 aracıya artmıştır. Bu

rakamlar 2003 yılından bugüne kadar artışı göstermektedir. Eğer bu rakamlar toplam olarak incelense bile yine artış görülmektedir. 2012 yılı sonunda toplam aracı dağılımı 20.139 iken bu rakam 2014'ün en son verilerine göre 29.303 aracıya artmıştır.

Grafik 5. En Fazla Katılımcı Yerleşik Olduğu 10 il

Kaynak: <http://www.egm.org.tr/weblink/BESgostergeler.asp>, (14.05.2014)

Grafik 5'in incelenmesinden görüleceği üzere tek başına İstanbul bireysel emeklilik sisteminin %30,1'ini sağlamaktadır. İstanbul ilinden sonra en çok yüzde Ankara ilinde (%9.3) görülmektedir. İlk on il ise toplam iştirakçilerin %73.4'ini oluşturmaktadır. Bu verilerden hareketle bu illerin gelir dağılımı bakımından daha iyi durumda olan illerin sisteme iştirak hususunda daha istekli oldukları ileri sürülebilir.

2.10. Türkiye'de Bireysel Emeklilik Kanunu

Bireysel emeklilik tasarruf ve yatırım sistemi kanunu 28.03.2001 tarihinde kabul edilmiş ve 4632 sayılı Resmi Gazete' de 07.04.2001 tarihinde yayımlanmıştır. Bu kanun 8 bölüm ve 28 maddeden oluşmaktadır.

Bölümleri şu şekilde sıralayabiliriz:

Amaç, kapsam, tanımlar

Bireysel emeklilik sistemi danışma kurulu

Emeklilik sözleşmesi

Emeklilik şirketine ilişkin düzenlemeler

Emeklilik yatırım fonuna ilişkin düzenlemeler

Denetim ve bağımsız dış denetim

Ceza hükümleri

Diğer hükümler

2.10.1. Kanunun Amacı ve Kapsamı

Bu kanunun amacı, kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulmasını teminen, gönüllü katılıma dayalı ve belirlenmiş katkı esasına göre oluşturulan bireysel emeklilik sisteminin düzenlenmesi ve denetlenmesidir.

Bu kanunun kapsamı, emeklilik şirketlerinin kuruluş, çalışma, yönetim ve denetimine, kişilerin sisteme katılma, ayrılma ve emeklilik koşullarına, emeklilik yatırım fonlarının kuruluşuna, katkıların bu fonlarda toplanmasına ve değerlendirilmesine, aracılık hizmetlerine, kamuya açıklanacak bilgilerin kapsamına ve bireysel emeklilikle ilgili diğer hususlara ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde sermaye piyasası ve sigortacılık mevzuatının ilgili hükümleri ve genel hükümler uygulanır (Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete 7 Nisan 2001, Kabul Tarihi, 28 Mart 2001:1.,http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf, 10.05.2014).

2.10.2. Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu

Bireysel emeklilik politikalarını belirlemek ve bunların gerçekleştirilmesi için alınması gerekli önlemler konusunda önerilerde bulunmak üzere bireysel emeklilik danışma kurulu kurulmuştur. Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu, Hazine Müsteşarı'nın başkanlığında Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından görevlendirilecek en az genel müdür düzeyinde birer temsilciden oluşur. Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu en az üç ayda bir müsteşarlıkça önerilen tarih ve günde toplanır. Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu sekretarya hizmetleri müsteşarlık tarafından yürütülür. Bireysel Emeklilik Danışma Kurulunun çalışma esas ve usulleri Bireysel Emeklilik Danışma Kurulunun uygun görüşü alınarak müsteşarlıkça bir yönetmelikle düzenlenir (Bireysel Emeklilik

Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete 7 Nisan 2001, Kabul Tarihi 28 Mart 2001:1., http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf, 10.05.2014).

2.10.3. Emeklilik Sözleşmesi

Bireysel emeklilik sistemine fiil ehliyetine sahip kişiler katılabilir. Sisteme katılmak için şirket ile emeklilik sözleşmesi akdedilir. Emeklilik sözleşmesi; şirket nezdinde bireysel emeklilik hesabı açılması, hesaba katkı payı ödenmesi, ödenen katkı paylarının tercih edilen fonlarda yatırıma yönlendirilmesi ve hesapta biriken paraların hak sahiplerine ödenmesine ilişkin esas ve usuller ile tarafların bu kapsamdaki diğer hak ve yükümlülüklerini düzenleyen sözleşmedir. Emeklilik sözleşmesi, katılımcı ile bireysel emeklilik sözleşmesi şeklinde veya bir istihdam ilişkisine dayalı olarak veya katılımcı adına bir kuruluş ile grup emeklilik sözleşmesi şeklinde yapılabilir.

Emeklilik sözleşmesine ve emeklilik sözleşmesinde bulunacak hususlara ilişkin esas ve usuller kurulun görüşü alınarak müsteşarlık tarafından belirlenir (Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete 7 Nisan 2001, Kabul Tarihi 28 Mart 2001:1-2.,http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf, 10.05.2014).

2.10.4. Emeklilik Şirketine İlişkin Düzenlemeler

Emeklilik şirketi, bu kanuna göre kurulan ve bireysel emeklilik sisteminde faaliyet göstermek üzere bu kanun ile ihdas edilen emeklilik branşında ruhsat almış şirketi ifade eder. Şirket, 21.12.1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu hükümlerine göre hayat ve ferdi kaza sigortaları branşlarında da ruhsat alabilir. Şirketin emeklilik branşı dışında başka bir branşta da faaliyet göstermesi halinde her bir branşa ait hesaplar ayrı tutulur. Şirket kuruluş izni bakan tarafından verilir. Kurulacak şirketin ticaret unvanında “emeklilik” ibaresinin bulunması zorunludur. Kuruluş izni için müsteşarlığa başvuruda bulunulur.

Kurulacak şirketin; anonim şirket şeklinde kurulması ,faaliyet konusunun bu kanunda belirtilen faaliyetlerle sınırlandırılmış olması, sermayesinin yirmi trilyon liradan az olmaması ve ödenmiş sermayesinin asgari on trilyon olması ve kalanının üç yıl içerisinde ödenmesinin taahhüt edilmesi, hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması, ana sözleşmesinin bu kanun hükümlerine uygun

olması, iş planı ve sistem tasarımı ile yapılabilirlik raporlarının sunulması (Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete 7 Nisan 2001, Kabul Tarihi 28 Mart 2001:3., http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf, 10.05.2014).

2.10.5. Emeklilik Yatırım Fonuna İlişkin Düzenlemeler

Fon, şirket tarafından emeklilik sözleşmesi çerçevesinde alınan ve katılımcılar adına bireysel emeklilik hesaplarında izlenen katkılarının, riskin dağıtılması ve inançlı mülkiyet esaslarına göre işletilmesi amacıyla oluşturulan malvarlığıdır. Fonun tüzel kişiliği yoktur. Fon, bu kanunda yer alan amaçlar dışında kullanılamaz ve kurulamaz. Şirketin, fon iç tüzüğü, emeklilik sözleşmesi ve kurulca belirlenecek diğer belgelerle birlikte, fon kurmak üzere kurula başvurması zorunludur. Kuruluş izni almak üzere yapılacak başvurularda istenilecek şartlara ilişkin esas ve usuller müsteşarlığın uygun görüşü alınarak kurul tarafından belirlenir (Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete 7 Nisan 2001, Kabul Tarihi 28 Mart 2001:6., http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf, 10.05.2014).

2.10.6. Cezai Hükümler

Konularına göre müsteşarlık veya kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle bu kanuna tabi gerçek ve tüzel kişilere bu kanunun;

4.maddesi hükümlerine aykırı emeklilik sözleşmesi düzenlenmesi halinde üç bin Türk Lirası,

5.maddesinde öngörülen aktarma yükümlülüğüne aykırılık halinde iki bin Türk Lirası,

5.maddesinde öngörülen paylaştırma ve yatırıma yönlendirme yükümlülüğüne aykırılık halinde iki bin Türk Lirası,

6.maddesinde öngörülen ödeme veya aktarma yükümlülüğüne aykırılık halinde iki bin Türk Lirası,

6.maddesinin son fıkrasında öngörülen tasdik yükümlülüğünün yerine getirilmeden sözleşmelerin uygulamaya konulması halinde üç bin Türk Lirası,

7.maddesinde öngörülen katılımcı tarafından ödenecek giderler veya ücretler konusunda bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık halinde iki bin Türk Lirası,

10.maddesinin birinci fıkrası hükümlerine aykırı olarak belirtilen kavramların kullanılması halinde yedi bin beş yüz Türk Lirası,

10.maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı olarak ilan ve reklam faaliyetinde bulunulması halinde on beş bin Türk Lirası,

10.maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen katılımcılara bilgi verilmesi yükümlülüğüne aykırılık halinde iki bin Türk Lirası,

11.maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında öngörülen sorumlulukların yerine getirilmemesi halinde üç bin Türk Lirası,

11.maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı olarak aracılık faaliyetinde bulunulması veya aracılık hizmeti sağlanması hallerinde altı bin Türk Lirası,

12.maddesinin birinci fıkrası hükümlerine aykırı olarak belirtilen nitelikleri haiz olmayan kişilerin çalıştırılması halinde on beş bin Türk Lirası,

12.maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde üç bin Türk Lirası,

12.maddesinin üçüncü fıkrası hükümlerine aykırı olarak belirtilen kişilerin yasaklanan görevlerde çalıştırılması halinde on beş bin Türk Lirası,

13.maddesinin birinci fıkrası hükümlerine aykırı olarak ana sözleşme değişikliklerinin tescil edilmesi halinde on beş bin Türk Lirası,

13.maddesinin üçüncü fıkrası hükümlerine aykırı olarak malvarlıklarının devri veya bir başka şirketle birleşilmesi halinde on beş bin Türk Lirası,

21.maddesinde öngörülen bağımsız dış denetim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde on beş bin Türk Lirası,

Bakanlık, müsteşarlık ve kurul tarafından alınan kararlara, çıkarılan yönetmelik ve tebliğler ile yapılan diğer düzenlemelere uyulmaması halinde, yukarıdaki fıkralarda, sigortacılık mevzuatı ve sermaye piyasası mevzuatında öngörülmüş bir cezanın olmadığı hallerde iki bin Türk Lirası, idari para cezası verilir.

Yukarıda belirtilen idari para cezalarının uygulanmasından önce ilgili kuruluş veya kişilerin savunmaları alınır. Savunma istendiğine ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde savunma verilmemesi halinde savunma hakkından feragat edildiği kabul edilir. İdari para cezalarının verilmesini gerektiren fiillerin tekrarı halinde, verilen para cezası iki katı, izleyen tekrarlarda üç katı artırılarak uygulanır. Bu cezaların verildiği tarihten itibaren iki yıl içinde idari para cezasının verilmesini gerektiren aynı fiil işlenmediği takdirde önceki cezalar tekrarda esas alınmaz.

Bu kanunun 23'üncü maddesinin birinci fıkrasında öngörülen suçu işleyenler hakkında kanuni kovuşturmayla geçilmekle birlikte, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde müsteşarlığın talebi üzerine valiliklerce bunların işyerleri geçici olarak kapatılır, ilan ve reklamları durdurulur ya da toplatılır (Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete 7 Nisan 2001, Kabul Tarihi 28 Mart 2001:9., [http:// www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf](http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf), 10.05.2014).

2.10.7. Diğer Hükümler

Bu kanunda, bakanlığın, müsteşarlığın ve kurulun belirlemeye yetkili kılındığı hususlar yönetmeliklerle düzenlenir. Bu kanun kapsamında çıkarılacak yönetmelikler, kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içerisinde çıkarılır (Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete 7 Nisan 2001, Kabul Tarihi 28 Mart 2001:11,http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat /kanun1_4.pdf, 10.05.2014).

2.11. Yönetmenlikte Yeni Değişimler

Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 13 Haziran 2012 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş, 29 Haziran 2012 tarihinde ise Resmi Gazete' de yayımlanmıştır. Bu kapsamdaki yeni yasal düzenlemeler sayesinde Bireysel Emeklilik Sistemi, artık devlet tarafından doğrudan teşvik edilen ve tüm katılımcıların bu teşviklerden daha etkin faydalanacağı bir yapıya kavuşmuştur (http://www.anadoluhayat.com.tr/haberler_duyurular_guncel/YeniBireyselEmeklilikSistemiKanunuHakkinda.aspx, 08.05.2014).

Değişikliklerin en önemli başlıkları şu şekildedir:

Bireylerin ödemiş oldukları bireysel emeklilik katkı paylarına uygulanan vergi indirimi avantajının kaldırılması ve yerine “devlet katkısı” sisteminin getirilmesi, Anapara üzerinden yapılan vergi kesintisinin getiri üzerinden yapılmaya başlanması, 7 Ekim 2001 tarihinden sonra başlatılan sözleşme ve poliçelerden alınmış olan vergi tutarlarının iade edilmesi, BES' ten kısmı çıkış hakkı verilmesi, BES sözleşmelerine yönelik bazı işlemlerin sürelerinin değişmesi, grup emeklilik planları kapsamında hak ediş süresinin maksimum 7 yıla çıkması, bireysel emeklilik sözleşmelerinin uzaktan

satış yöntemiyle satılabilmesi (Bes ve Hayat Mevzuatındaki Yenilikler, <http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi>, 10.05.2014).

Bu yönetmeliğin amacı, kişilerin bireysel emeklilik sistemine girmesine, emeklilik sözleşmesinin düzenlenmesinden sona ermesine kadar geçen süreçte emeklilik sözleşmesine taraf olanların hak ve yükümlülüklerine ve bireysel emeklilik sisteminin işleyişine ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121109-2.htm>, 09.05.2014).

2.11.1. Devlet Katkısı

1 Ocak 2013 tarihinde, bireysel emeklilik katkı paylarının vergi indirimine tabi olması avantajı kaldırılmıştır. 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren bireysel emeklilik hesabına yatırılan her katkı payına, bu katkı payı tutarının %25 oranındaki devlet katkısı eklenmiştir. Yatırılacak devlet katkısının üst limiti aylık brüt asgari ücretin yıllık toplamını geçemeyecektir. Bununla birlikte, vergi mükellefi olmasına bakılmaksızın herkes devlet katkısından yararlanabilecektir (Bireysel Emeklilik sistemi Hakkında Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121109-2.htm>:1 ,09. 05 .2014).

Devlet katkısının hesaplanmasında, sadece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan katılımcılar adına ödenen ve şirket hesaplarına nakden intikal etmiş olan katkı payı ödemeleri dikkate alınır; kanunen şirketçe katılımcı hesabına yapılan ceza ödemeleri, ek faydalar, işveren grup emeklilik sözleşmesinden hak kazanılarak transfer yoluyla aktarılan tutarlar, başka bir şirketten aktarımla gelen tutarlar, işveren grup emeklilik sözleşmelerine yapılan katkı payı ödemeleri, kime ait olduğu belli olmayan katkı payı ödemeleri hesaplama dahil edilmez. Kredi kartı ile yapılan ödemelerin devlet katkısı hesaplamasına dahil edilmesi için katkı payının nakden şirket hesaplarına intikal etmiş olması gerekecek (Resul KURT, Bireysel Emeklilikte yeni Dönem Başladı, <http://www.dunya.com/bireysel-emeklilik-yeni-donembasladi-150692yy.htm>, 05.05.2014).

Devlet katkısı sistemi şu şekilde işleyecektir:

Devlet katkısı, müsteşarlık bütçesine konulan ödenekten katılımcıların ilgili hesaplarına şirketler aracılığıyla aktarılacak üzere Emeklilik Gözetim Merkezi'ne

ödenektir. Bu katkı, katkı payı ödemelerinden ayrı olarak takip edilecek ve müsteşarlıkça belirlenen yatırım araçlarında yatırıma yönlendirilecektir.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra devlet katkı payı ve varsa getirilerinin hak kazanım oranı;

Tablo 5. Devlet Katkı Payı Getirilerinin Hak Kazanım Oranı

Sözleşme Süresi	Devlet Katkı Payı (ve varsa getiri) Hak Kazanım Oranı
0 - 3 Yıl	% 0
3 - 6 Yıl	% 15
6 - 10 Yıl	% 35
10 Yıl ve üzeri	% 60

Kaynak:<http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi>, (10.05.2014)

Sadece emeklilik hakkı kazanılması ve zorunlu (vefat - maluliyet) nedenlerle ayrılma halinde %100'üne hak kazanılacaktır. Bununla birlikte, sisteme girişleri özendirmek ve bireysel emeklilik tasarruflarını genişletmek adına getirilen yeni teşvik sistemi çerçevesinde mevcut katılımcılar için iki temel uygulama getirilmiştir:

29 Haziran 2012–29 Haziran 2014 tarihleri arasında 2 yıl içerisinde birikimlerini alarak emeklilik sözleşmesini sonlandıran katılımcılar, bu süre zarfında Bireysel Emeklilik Sistemi'ne tekrar dahil olmaları halinde 31 Aralık 2014 tarihine kadar devlet katkısından yararlanamayacaktır.

Bu maddenin yürürlüğe girmesi itibarıyla sistemde bulundukları toplam süreye, bu tarihten itibaren üç yıl sistemde kalmak koşuluyla üç yılın sonunda bir defaya mahsus olmak üzere aşağıda belirtilen hak ediş süreleri eklenecektir (Beş ve Hayat Mevzuatındaki.Yenilikler,<http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi>:2.,10.05.2014).

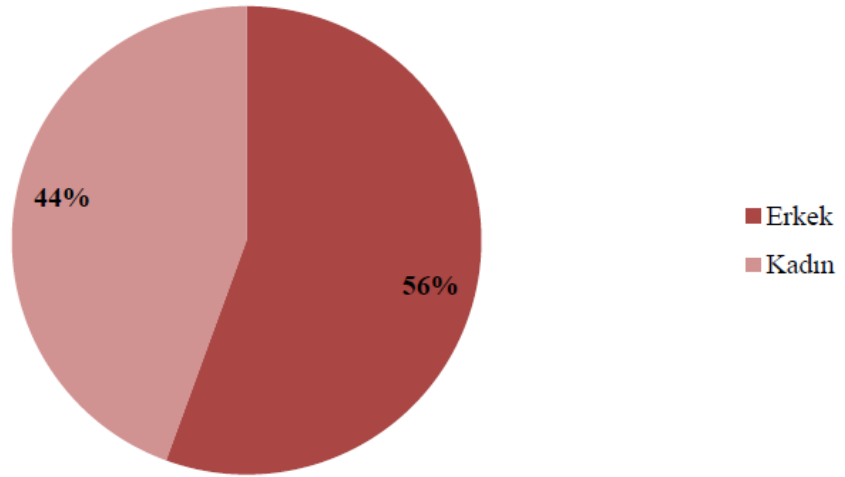
Tablo 6. Sistemde Kalma Müddetine Göre Hak ediş Süresi

Sistemde kalınan süre	Hakediş süresi
3-6 yıl arası	1 Yıl
6-10 yıl arası	2 Yıl
10 yıl ve üzeri	3 Yıl

Kaynak:<http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi>, (10.05.2014)

2013 yılı gelişim raporu verilerine göre:

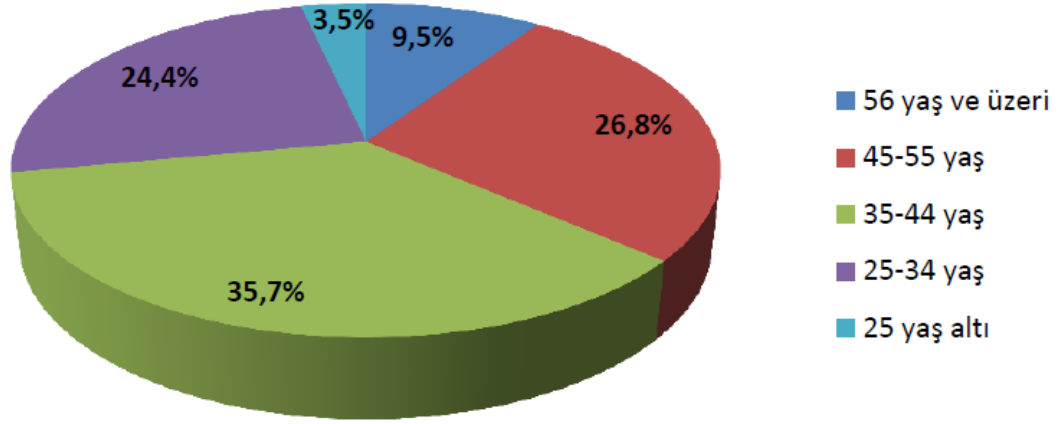
Katılımcının Cinsiyetine Göre, Ödenen Devlet Katkı Tutarının Oransal Dağılımı

Grafik 6. Katılımcıların Cinsiyetine Göre, Ödenen Devlet Katkısı Tutarının Oransal Dağılımı

Kaynak: <http://www.egm.org.tr/bes2013gr.asp:51>, (19.05.2014)

2013 sonu itibarı ile ödenen toplam devlet katkısı tutarının %56'sı erkek katılımcılara, %44'ü ise kadın katılımcılara yapılmıştır. 31.12.2013 itibarıyla katılımcılara ait emeklilik yatırım fonu büyüklüğünün %58'ine erkek, %42'sine kadın katılımcılar sahiptir (Bireysel Emeklilik Sistemi Gelişim Raporu 2013, <http://www.egm.org.tr/bes2013gr.asp>, 19.05.2014).

Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre, Ödenen Devlet katkısı Tutarının Oransal Dağılımı

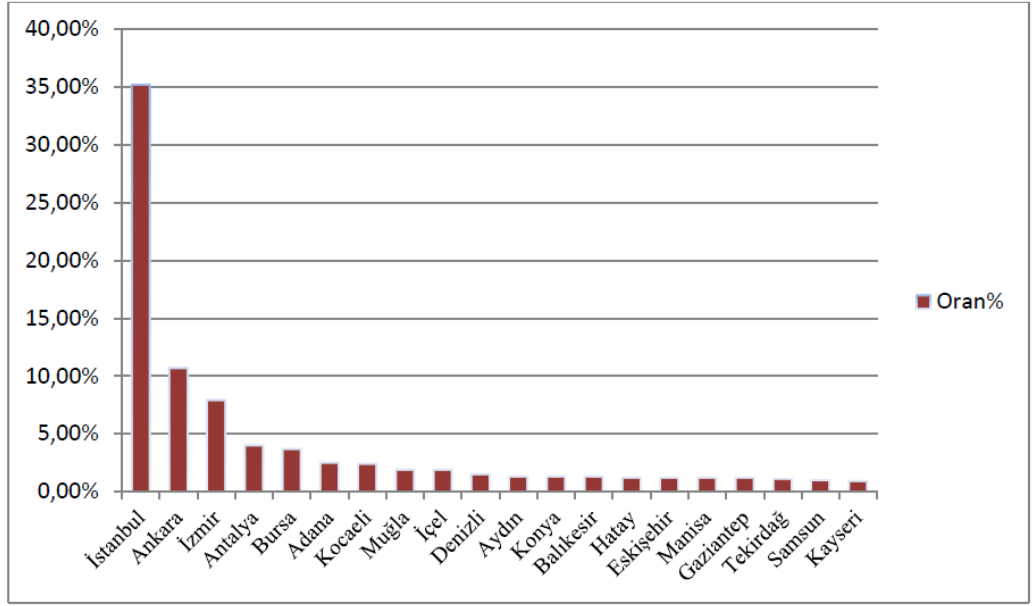
Grafik 7. Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre, Ödenen Devlet Katkısı Tutarının Oransal Dağılımı

Kaynak: <http://www.egm.org.tr/bes2013gr.asp:51>, 19.05.2014)

2013 sonu itibarı ile katılımcıların yaş aralıklarına göre ödenen devlet katkısı tutarlarına bakıldığında toplam içindeki en düşük payın 47.392.455 TL ile 25 yaş altındaki katılımcılarda; en büyük payın ise 489.292.535 TL ile 35 - 44 yaş aralığındaki katılımcılarda olduğu görülmektedir.

31.12.2013 itibarıyla katılımcılara ait emeklilik yatırım fonu büyüklüğünün;

%6'sı 25 yaş altı, %35'i 25-34 yaş,%34'ü 35-44 yaş, %20'si 45-55 yaş ve %5'i ise 56 yaş ve üzeri katılımcılara aittir.

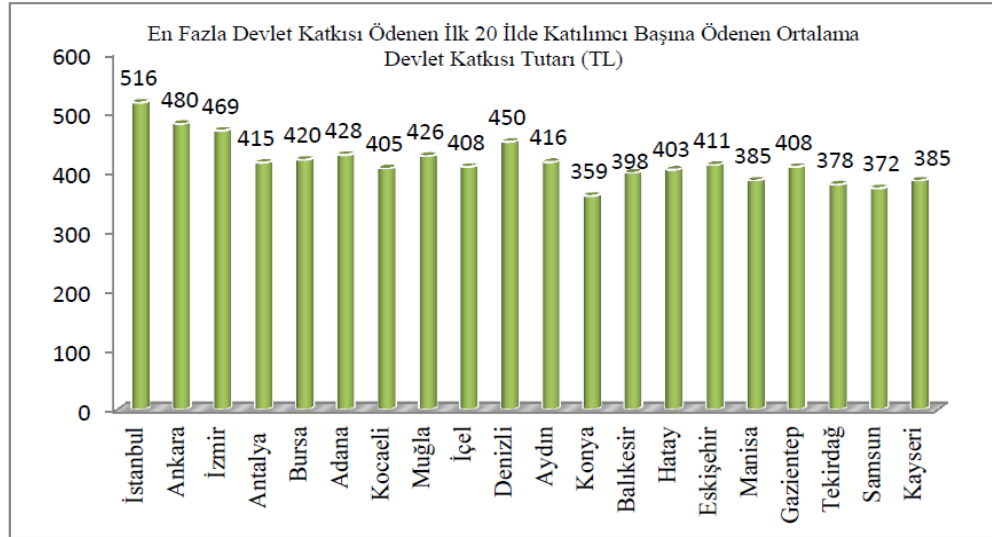

Grafik 8. En Fazla Devlet Katkısı Ödenen İlk 20 İl

Kaynak: <http://www.egm.org.tr/bes2013gr.asp:52>, 19.05.2014)

2013 sonu itibarıyla ödenen toplam devlet katkısı tutarı, “En Fazla Devlet Katkısı Ödenen İlk 20 İl ” detayında incelenmiştir. Grafikte yer alan ilk 20 ile ödenen toplam devlet katkısı tutarında %83,4’lük bir paya sahipken, ilk üç ilin payı ise yaklaşık %54’tür. İlk üç ile ödenen devlet katkısı oranı İstanbul %35.2, Ankara %10.7 ve İzmir %7,9 ve bu oranları tutarları sırasıyla İstanbul 482.601.124 TL, Ankara 146.929.016 TL ve İzmir 107.557.897 TL olarak gerçekleşmiştir.

En fazla devlet katkısı ödenen ilk 20 ilde katılımcı başına ödenen ortalama devlet katkısı tutarları aşağıdaki grafikte izlenebilmektedir.

Grafik 9. En Fazla Devlet Katkısı Ödenen İlk 20 İlde Katılımcı Başına Ödenen Ortalama Devlet Katkısı Tutarı(TL)

Kaynak: <http://www.egm.org.tr/bes2013gr.asp:52>, 19.05.2014)

Grafik 9’da 2013 sonu itibarıyla ödenen devlet katkısı tutarı incelendiğinde sıralamasına göre görülmektedir ki kişi başına ödenen bu tutar en fazla İstanbul’da 516TL, Ankara’da 480 TL ve İzmir de 469 TL olarak ödenmektedir.

2.11.2. Emeklilik Hakkı Kazanarak Çıkış Yapılması

Katılımcı, sisteme giriş tarihinden itibaren en az on yıl sistemde bulunmak ve tüm katkı paylarını ödemek koşulu ile 56 yaşını tamamladıktan sonra emekli olmaya hak kazanacaktır. Bu işlemin gerçekleşme süresi bildirim tarihinden itibaren en fazla 10 iş günüdür (Bes ve Hayat Mevzuatındaki Yenilikler, <http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi:5>, 10.05.2014).

2.11.3 Emeklilik Hakkı Kazanmadan Çıkışı Yapılması

Katılımcının emekliliğe hak kazanmadan, yani yukarıdaki koşullar oluşmadan, sistemden ayrılma talebinde bulunması halinde çıkış işlemi yapılabilecektir. Bu işlemin gerçekleşme süresi bildirim tarihinden itibaren en fazla 20 iş günüdür (Bes ve Hayat Mevzuatındaki Yenilikler, <http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi:5>, 10.05.2014).

2.11.4. Başka Bir Şirkette Aktarım Yapılması

Katılımcı, bir yıllık sürenin sonrasında bireysel emeklilik hesabındaki birikimlerinin başka bir emeklilik şirketine aktarılmasını talep edebilecektir. Bu işlemin gerçekleşme süresi bildirim tarihinden itibaren en fazla 10 iş günüdür (Bes ve Hayat Mevzuatındaki Yenilikler, <http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi:5.>, 10.05.2014).

2.11.5. Bireysel Emeklilik Sözleşmelerinin Uzaktan Satış Yöntemiyle Satılabilmesi

01.01.2013 tarihinde yürürlüğe geçen yeni kanunla birlikte bireysel emeklilik sözleşmeleri uzaktan satış yöntemleriyle (internet üzerinden ve tele-satış yöntemiyle) satılabilecektir. Ancak, bu satış yönteminin alt ve hukuki düzenlemelerin tamamlanması gerekmektedir. Bu düzenlemeler üzerinde çalışmalar devam etmektedir (Bes ve Hayat Mevzuatındaki Yenilikler, <http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi:5.>, 10.05.2014).

2.12. Vergi Mevzuatındaki Değişimler

Yeni kanunla beraber gerek hayat sigortaları gerekse de bireysel emeklilik sözleşmelerinden çıkış esnasında uygulanan anapara üzerinden yapılan vergi kesintileri değişecektir. Bu doğrultuda ilgili kesintiler anapara üzerinden değil, sadece elde edilen getiri üzerinden yapılacaktır.

2.12.1. Bireysel Emeklilik Sisteminden Elde Edilen Gelirlerde Vergi Kesintisi ve Beyan

On yıldan az süreyle katkı payı ödeyerek ayrılanlar ile bu süre içinde kısmen ödeme alanlara yapılan ödemelerin içerdiği getiri tutarı (28.03.2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu kapsamında bireysel emeklilik hesabına yapılan devlet katkılarının ödemeye konu olan kısımlarına isabet eden getiri tutarı dahil) üzerinden %15 vergi kesilecektir.

On yıl süreyle katkı payı ödemiş olmakla birlikte emeklilik hakkı kazanmadan ayrılanlar ile bu süre içinde kısmen ödeme alanlara yapılan ödemelerin içerdiği getiri tutarı (4632 sayılı Kanun kapsamında bireysel emeklilik hesabına yapılan Devlet

katkılarının ödemeye konu olan kısımlarına isabet eden getiri tutarı dahil) üzerinden %10 vergi kesilecektir.

Emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin içerdiği getiri tutarı üzerinden (4632 sayılı kanun kapsamında bireysel emeklilik hesabına yapılan devlet katkılarının ödemeye konu olan kısımlarına isabet eden getiri tutarı dahil) %5 vergi kesilecektir (Bes ve Hayat Mevzuatındaki Yenilikler,<http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi:3.>, 10.05.2014).

2.13. Bireysel Emeklilik Sisteminin Sosyal Güvenlik Sistemi İçinde Yeri Ve Önemi

Bireysel emeklilik sigortası diğer özel sigortalar gibi sosyal güvenlik sistemi tamamlayıcı bir niteliktedir (TİSK, 1994:42). Özel sigortalardan olan talebin artmasındaki sebep ülkemizde sigorta alanında yapılan reformların sigortalı açısından maddi kayıplara neden olmasıdır (Sözer, 1992:31).

Özel sigortaların sosyal güvenliği sağlaması açısından;

Özel sigortaların bütün risklere karşı hizmet vermesi,

Kişilerin ödeyeceği primlerin makul bir seviyede olup, kişilerin bu primleri rahat ödeyebilmesi,

Kişilerin kendi istekleriyle gerekli sözleşmeyi yapması,

Kişilerin belirlenmiş prim bedellerini ödemesi gerekir (Paksu, 2007:21-22).

Bireysel emeklilik sistemi tamamen sosyal güvenlik sisteminin dışında ve sosyal güvenlik sisteminin içinde barındırdığı diğer sigorta yapılarından uzaktır. Bireysel emeklilik sistemi günümüzde yeni bir boyut kazanarak, sosyal sigortaların devamı niteliğinde değildir. Bu yeni sistem bütün toplumlarda emekli olan kişilerin emeklilik dönemindeki gelirlerini artırarak refah seviyelerini yükseltmek ve devletin emeklilere yapacağı ödemeleri azaltarak kendisine kalacak bu gelirleri yatırıma yönelik olarak kaynak oluşturmaktadır (Ünüvar, 2006:23).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN METODU

Bu çalışma ile bireysel emeklilik sisteminin teorik açımları belirlenmiş ve bu açımlardan yola çıkarak toplumdaki bireysel emeklilik sistemi algısı analiz edilmeye çalışılmıştır. Araştırma bu içeriğinden dolayı, Elazığ'da yaşayan çalışan ve çalışmayan kadın ve erkekler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma nicel bir araştırmadır. Nicel bir araştırma olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir metodu ifade etmektedir. Buradaki amaç kişilerin olgulara bakışlarını nicelik açısından nesnelleştirerek, gözlemlenebilir ve ölçülebilir bir hale getirmektir. Nicel araştırmanın doğasında kişilerin güncel bir olguya kendi algı çerçevesinden nasıl değerlendirdiğinin/nasıl baktığının sayısal olarak ifade edilmesi vardır. Kısacası nicel araştırma kişilerin olgulara, olaylara ve eylemlere yükledikleri anlamların ölçülebilir hale getirilebilmesidir.

Dolayısıyla nicel araştırma metodunu tercih sebebimiz; konumuzun hem nicel veriler doğrultusunda ele alınacak olması, hem de hipotezlerimizin sınanmasında en uygun araştırma metodu olmasıdır.

3.1. Araştırmanın Uygulanması ve Veri Toplama Teknikleri

Elazığ'da yaşayan on sekiz yaş üstü kadın ve erkeklere uygulanan anket, araştırmanın başlıca veri toplama tekniğidir. Kişilere uygulanan anketler; tanımlayıcı sorular ve kişilerin bireysel emeklilik sistemini algılama düzeylerini ortaya koymaya yönelik sorular olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm tanımlayıcı sorulardan oluşmaktadır. Bu kısımda ankete katılanların sosyo-ekonomik yapısını ve bireysel emeklilik sistemine giriş nedenleri anlamaya yöneliktir. Bireysel Emeklilik Sistemi algısını ölçmeye dayalı sorular, konu hakkındaki bilgi düzeylerini anlamayı amaçlamaktadır. Araştırmada basit tesadüfi örneklem kullanılmıştır. Sadece yaş, cinsiyet ve çalışıp çalışmama kriter alınmıştır.

Anket 28 sorudan oluşmaktadır. İlk 7 soru örneklem grubunun sosyo-ekonomik durumlarını tespit amaçlı oluşturulmuş olup, 8. sorudan 28. soruya kadar örneklem

grubunun, bireysel emeklilik sistemi hakkındaki bilgi düzeylerini ölçmek için oluşturulmuştur.

Görüşme esnasında özellikle, görüşme yapılan kişinin yönlendirilmemesine azami özen gösterilmiştir. Bu amaçla görüşmecilere istedikleri soru veya soruları cevaplayabilecekleri söylenmiştir. Görüşmeler esnasında görüşmecilere sağlanan bu özgür ortam, sorunun cevabı alınmak koşuluyla, araştırmaya yeni bir boyut kazandırabileceği düşüncesiyle farklı konulardan bahsetmelerine imkân vermiştir. Görüşmeye başlarken, görüşme yapılan kişiye araştırmanın amacının ne olduğu, kimliğinin kullanılmayacağı, araştırmanın sonuçlarının nasıl kullanılacağı anlatılmıştır.

3.2. Çalışmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, konusu itibarı ile Elazığ'da yaşayan on sekiz yaş üstü kişilerdir. Ancak Elazığ'da yaşayan on sekiz yaş üstü kişilerin tamamına anketin uygulanması sosyo-ekonomik açıdan mümkün görülmediği için, örneklemimizi 200 kişiden oluşturduk. Örneklemimizin dağılımı ise 99 kadın ve 101 erkekten oluşmaktadır. Araştırma bulgularımızın temsil niteliğini arttırmak için 99 kadından 50'si çalışan, 49'unu çalışmayan kişilerden oluşturduk. Örneklem diğer yarısını oluşturan 101 erkek de aynı teknikle 51'i çalışan 50'si çalışmayan şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Örneklem grubunun kadın ve erkek sayısının eşit olması Elazığ'da yaşayan on sekiz yaş ve üzeri kadın ve erkek sayılarının eşit düzeyde olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla anketimizi 200 kişiye uygulamış bulunmaktayız.

3.3. Araştırmanın Analizi

Uygulanan 200 adet anketin 99'u kadınlara, 101'i erkeklere uygulanmıştır. Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde ise "SPSS 16.0" sürümü kullanılmıştır. Ölçeğin toplam güvenilirlik oranı (cronbach's alpha) ise %96, 4 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen veriler yüzdelik ve ki kare tabloları ile değerlendirilmiş olup, ortak veya farklı noktalar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda anketleri uyguladığımız kişilerin mevcut durumunu açıklayan gözlem ve bilgileri yorumlarda kullanılmıştır.

3.4. Araştırmanın Hipotezleri ve Test Edilmesi

Sanayileşme ile hayatımıza giren emeklilik kavramı, çalışma hayatında yaşanan iş bölümü/uzmanlaşma, karmaşık yapısı ve risk düzeyiyle daha bir önemli hale

gelmiştir. Bu nedenle kişiyi güvence altına alan emeklilik sistemleri, toplumsal bir gelişmişlik göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Bu temel ekseninde oluşturduğumuz genel hipotezimiz "Kişilerin Bireysel Emeklilik Sistemi'ne yaklaşımları sosyo-ekonomik durumları ile doğru orantılıdır." şeklindedir. Ortaya koyduğumuz bu hipotezimiz alt hipotezler doğrultusunda test edilmiştir. Alt hipotezlerimiz şu şekilde oluşturulmuştur;

HİPOTEZ	SONUÇ
H1: Cinsiyete bağlı olarak bireysel emeklilik sistemine katılım oranı farklılık göstermektedir.	RED
H2: Yaşa bağlı olarak bireysel emeklilik sistemine katılım oranı farklılık göstermektedir.	KABUL
H3: Eğitim durumuna bağlı olarak bireysel emeklilik sistemine katılım oranı farklılık göstermektedir.	KABUL
H4: Gelir düzeyine bağlı olarak bireysel emeklilik sistemine katılım oranı farklılık göstermektedir.	KABUL
H5: Medeni duruma bağlı olarak bireysel emeklilik sistemine katılım oranı farklılık göstermektedir.	KABUL
H6: Cinsiyete bağlı olarak bireylerin bireysel emeklilik sistemi hakkında ki bilgi seviyeleri farklılıklar göstermektedir.	KABUL
H7: Eğitim durumuna bağlı olarak bireylerin bireysel emeklilik sistemi hakkında ki bilgi seviyeleri farklılık göstermektedir.	KABUL
H8: Bireylerin aylık gelirlerine bağlı olarak bireysel emeklilik sistemi hakkında ki bilgi seviyeleri farklılıklar göstermektedir.	RED
H9: Yaşa bağlı olarak örneklem grubunun bireysel emeklilik sistemi hakkında ki bilgi seviyeleri farklılıklar göstermektedir.	KABUL

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Demografik Değişkenler Tablosu 1. Kısım

CİNSİYET	FERKANS	YÜZDE
ERKEK	101	50.5
KADIN	99	49.5
TOPLAM	200	100.0
YAŞ	FREKANS	YÜZDE
18-25	48	24.0
26-35	85	42.5
36-45	38	19.0
46-55	20	10.0
56 ve ÜSTÜ	9	4.5
TOPLAM	200	100.0
EĞİTİM DURUMU	FREKANS	YÜZDE
Okur-yazarlık yok	3	1.5
Okur-yazar	5	2.5
İlkokul mezunu	21	10.5
Ortaokul veya lise mezunu	49	24.5
Lisans veya ön lisans mezunu	115	57.5
Yüksek lisans veya doktora mezunu	7	3.5
TOPLAM	200	100.0

Tablo 7. Demografik Değişkenler Tablosu

MEDENİ DURUM	FREKANS	YÜZDE
BEKÂR	70	35.0
DUL	4	2.0
BOŞANMIŞ	6	3.0
EVLİ	120	60.0
TOPLAM	200	100.0
ÇALIŞILAN SEKTÖR	FREKANS	YÜZDE
HİZMET SEKTÖRÜ	98	49.0
SANAYİ SEKTÖRÜ	33	16.5
TARIM SEKTÖRÜ	21	10.5
EMEKLİ	9	4.5
EV HANIMI	18	9.0
ÖĞRENCİ	15	7.5
ÇALIŞMIYOR	6	3.0
TOPLAM	100	100.0
GELİR DÜZEYİ	FREKANS	YÜZDE
0-1400	62	31.0
1401-2800	83	41.5
2801-4200	31	15.5
4201-5600	16	8.0
5601 ve ÜZERİ	8	4.0
TOPLAM	200	100.0

Tablo 8. Medeni Durum ile Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan Arasındaki İlişki

MEDENİ DURUM	BİREYSEL EMEKLİLİK SİGORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
BEKAR	24	46	70
	34,3%	65,7%	100,0%
	24,0%	46,0%	35,0%
DUL	1	3	4
	25,0%	75,0%	100,0%
	1,0%	3,0%	2,0%
BOŞANMIŞ	3	3	6
	50,0%	50,0%	100,0%
	3,0%	3,0%	3,0%
EVLİ	72	48	120
	60,0%	40,0%	100,0%
	72,0%	48,0%	60,0%
TOPLAM	100	100	200
	50,0%	50,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%

Yukarıdaki tablo, medeni durum ile BES yaptırmaya arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Buna göre katılımcıların medeni durumları incelenmiş; 200 katılımcıdan %60'ının evli, %35'inin bekar, %2'sinin dul ve %3'ünün boşanmış olduğu görülmektedir. BES olanlar ile olmayanların, medeni durumları karşılaştırıldığında görüyoruz ki, BES en fazla evli olanlar, en az ise dul ve bekâr olanlar yaptırmıştır.

Dolayısıyla evli olmanın vermiş olduğu sorumluluk ve gelecek kaygısı, kişileri BES yaptırmaya konusunda pozitif yönde motive ettiği söylenebilir.

Tablo 8'deki verilerin sonuçları H5' deki hipotezimizi desteklemektedir.

Tablo 9. Örneklem Grubunu Oluşturan Kişilerin Çalıştığı Sektör ve Emeklilerin Durumu ile Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan Arasındaki İlişki

ÇALIŞILAN SEKTÖR VE EMEKLİLİK DURUMU	BİREYSEL EMEKLİLİK SİĞORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
Hizmet sektöründe çalışan	70	28	98
	71,4%	28,6%	100,0%
	70,0%	28,0%	49,0%
Sanayi sektöründe çalışan	16	17	33
	48,5%	51,5%	100,0%
	16,0%	17,0%	16,5
Tarım sektöründe çalışan	9	12	21
	42,9%	57,1%	100,0%
	9,0%	12,0%	10,5%
Emekli	1	8	9
	11,1%	88,9%	100,0%
	1,0%	8,0%	4,5%
Ev hanımı	2	16	18
	11,1%	88,9%	100,0%
	2,0%	16,0%	9,0%
Öğrenci	0	15	15
	0,0%	100,0%	100,0%
	0,0%	15,0%	7,5%
Çalışmıyor	2	4	6
	33,3%	66,7%	100,0%
	2,0%	4,0%	3,0%
TOPLAM	100	100	200
	50,0%	50,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%

Yukarıdaki tablodan da anlaşılabacağı üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin çalıştığı sektör ve emeklilerin BES ile arasındaki ilişkinin frekans dağılımı şu

şekildedir; %49'u hizmet sektöründe (turizm, sağlık, eğitim, ulaşım, finans, vb.), %16,5'i sanayi sektöründe, %10,5'i tarım sektöründe, %4,5'i emekli, %9'u ev hanımı, %7,5'i öğrenci ve %3'ü çalışmıyor. Bu veriler doğrultusunda ankete katılan katılımcıların neredeyse yarısı hizmet sektöründe çalışmaktadır.

Bireysel emeklilik sigortası olanları ve olmayanları çalıştıkları sektör ve emeklilik durumlarına göre kıyasladığımızda; BES olanların en fazla hizmet sektöründe çalıştığı, sanayi ve tarım sektöründe çalışanların ortalama %45'inin BES olduğu emekli ve ev hanımlarında ise BES dahil olanların ve olmayanların eşit oranda olduğu, hiçbir işte çalışmayanların bile %33.3'nün (2 kişi) BES varken, öğrencilerin hiç birinin BES olmadığı görülmektedir.

Tablo 9'daki veriler H4'deki hipotezimizi desteklemektedir.

Tablo 10. Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan İle Gelir Arasındaki İlişki

AYLIK GELİR DURUMU	BİREYSEL EMEKLİLİK SİĞORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
0-1400	7	55	62
	11,3%	88,7%	100,0%
	7,0%	55,0%	31,0%
1401-2800	51	32	83
	61,4%	38,6%	100,0%
	51,0%	32,0%	41,5%
2801-4200	24	7	31
	77,4%	22,6%	100,0%
	24,0%	7,0%	15,5%
4201-5600	12	4	16
	75,0%	25,0%	100,0%
	12,0%	4,0%	8,0%
5601 ve üzeri	2	2	8
	75,0%	25,0%	100,0%
	6,0%	2,0%	4,0%
TOPLAM	100	100	200
	50,0%	50,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%

Ankete katılan katılımcıların aylık gelirlerinin dağılımına bakıldığında; 62 kişi (%31) 0-1400 TL, 83 kişi (%41,5) 1401-2800 TL, 31 kişi (%15,5) 2801-4200 TL, 16 kişi (%8) 4201-5600 TL ve 8 kişi (%4) 5601 TL ve üzeri aylık gelire sahiptirler. Katılımcıların %49'nun hizmet sektöründe çalışmasından dolayı sektör getirilerine bağlı olarak aylık gelirlerinin de ortalama bir seviye de olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Genel olarak aylık gelirdeki artış ile bireysel emeklilik sigortası arasında doğru bir orantı olmadığı tespit edilmiştir. Ancak 1401-2800 aylık geliri olan kişilerde beklentinin üzerinde bir artış görülmektedir.

Yukarıdaki tablodan elde ettiğimiz veriler H8'deki hipotezimizi reddetmektedir.

Tablo 11. Yaş İle Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan Arasındaki İlişki

YAŞ	BİREYSEL EMEKLİLİK SİĞORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
18-25	10	38	48
	20,8%	79,2%	100,0%
	10,0%	38,0%	24,0%
26-35	60	25	85
	70,6%	29,4%	100,0%
	60,0%	25,0%	42,5%
36-45	25	13	38
	65,8%	34,2%	100,0%
	25,0%	13,0%	19,0%
46-55	5	15	20
	25,0%	75,0%	100,0%
	5,0%	15,0%	10,0%
56 ve üstü	0	9	9
	0,0%	100,0%	100,0%
	0,0%	9,0%	4,5%
TOPLAM	100	100	200
	50,0%	50,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 11 incelendiğinde, örneklem grubunun yaş aralıklarının frekans dağılımı; %24 ile 18-25 yaş aralığında, %42,5 ile 26-35 yaş aralığının da, %19 ile 36-45 yaş aralığında, %10 ile 46-55 yaş aralığında ve %5,5 ile 56 ve üstü şeklinde oluşmaktadır. Örneklemen en fazla yaş aralığını ise %42,5 ile 26-35 yaş aralığı oluşturmaktadır.

Yaş aralıklarına göre BES yaptıran ve yaptırmayanlar karşılaştırıldığında görüyoruz ki, **en fazla BES yaptıranlar %60 ile 26-35 yaş aralığında** olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan **en fazla BES yaptırmayan yaş aralığı ise %38 ile 18-25 yaş aralığı** olduğu görülmektedir. 56 ve üstü yaş aralığında ise hiç kimse BES yaptırmamıştır.

Tablo 11 genel olarak değerlendirildiğinde, yaşın toplumsal süreci belirlediğini söyleyebiliriz. Kişilerin gelecek algısı ve yaşam tarzı bu süreci belirleyen en önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 11’deki verilere göre H2 hipotezimizin kabul edildiği tespit edilmiştir.

Tablo 12. Yaş İle Bireysel Emeklilik Sigortası Açılımı Arasındaki İlişki

YAŞ	BES’İN AÇILIMI				TOPLAM
	Bingöl Elektrik Santrali	Bireysel Emeklilik Sigortası	Sendika	Siyasi Parti	
18-25	1	47	0	0	48
	2,1%	97,9%	0,0%	0,0%	100,0%
26-35	2	82	0	1	85
	2,4%	96,5%	0,0%	1,2%	100,0%
36-45	3	35	0	0	38
	7,9%	92,1%	0,0%	0,0%	100,0%
46-55	4	15	1	0	20
	20,0%	75,0%	5,0%	0,0%	100,0%
56 ve üstü	4	5	0	0	9
	44,4%	55,6%	0,0%	0,0%	100,0%
TOPLAM	14	184	1	1	200
	7,0%	92,0%	0,5%	0,5%	100,0%

Tablo 12’ de kişilere BES’ in açılımı sorularak yaş değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tespit edilmek istenmiştir. Tablo 12 incelendiğinde tablo 11 de ve tablo 16 de olduğu gibi yaşa bağlı olarak belirgin bir kümeleşme olduğu görülmektedir.

Özellikle her üç tabloda da (11, 16, 12) 26-35 yaş dilimindeki kişiler sorulan sorulara doğru cevap vermişlerdir. Dolayısıyla 26-35 yaş diliminin sosyo-ekonomik açıdan toplumsal bir belirleyiciliği olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca yaş arttıkça bu olayın tersine döndüğünü kişilerin BES’ i tanımlamakta zorlandıklarını da görmekteyiz. Bu da toplumun kültürel kodlarında var olan yaşlandıkça hayattan kopma algısını göstermektedir.

Tablo 13. Yaş İle Bireysel Emeklilikte Emeklilik Hakkının Kazanıldığı Yaş Arasındaki İlişki

YAŞ	BİREYSEL EMKLİLİKTE EMEKLİLİK HAKKININ KAZANILDIĞI YIL				TOPLAM
	3 yıl	5 yıl	7 yıl	10 yıl	
18-25	7 14,6%	9 18,8%	3 6,2%	29 60,4%	48 100,0%
26-35	7 8,2%	6 7,1%	5 5,9%	67 78,8%	85 100,0%
36-45	1 2,6%	3 7,9%	1 2,6%	33 86,8%	38 100,0%
46-55	2 10,0%	0 0,0%	2 10,0%	16 80,05	20 100,0%
56 ve üstü	1 11,1%	1 11,1%	2 22,2%	5 55,6%	9 100,0%
TOPLAM	18 9,0%	19 9,5%	13 6,5%	150 75,0%	200 100,0%

Tablo 13 deki soruya verilmiş olan cevapların frekans dağılımı incelendiğinde; en fazla doğru bilen yaş aralığının 36-45 yaş aralığı olduğu görülüp, katılımcılarımızın genelinin soru hakkında ki bilgi seviyelerinin yeterli düzeyde olduğu sonucu tespit edilmiştir.

Tablo 14. Yaş İle Bireysel Emeklilik Sigortasının Minimum Emeklilik Yaşı Kaçtır
Sorusu Arasındaki İlişki

YAŞ	BİREYSEL EMEKLİLİK SİGORTASINDA MİNİMUM EMEKLİLİK YAŞI KAÇTIR?						TOPLAM
	45 yaş	52 yaş	61 yaş	56 yaş	65 yaş	Cevabını bilmiyorum	
18-25	20 41,7%	9 18,8%	1 2,1%	13 27,1%	5 10,4%	0 0,0%	48 100,0%
26-35	23 27,1%	10 11,8%	0 0,0%	43 50,6%	8 9,4%	1 1,2%	85 100,0%
36-45	4 10,5%	9 23,7%	1 2,6%	17 44,7%	6 15,8%	1 2,6%	38 100,0%
46-55	3 15,0%	2 10,0%	1 5,0%	10 50,0%	3 15,0%	1 5,0%	20 100,0%
56 ve üstü	3 33,3%	2 22,2%	0 0,0%	0 0,0%	3 33,3%	1 11,1%	9 100,0%
TOPLAM	53 26,5%	32 16,0%	3 1,5%	83 41,5%	25 12,5%	4 2,0%	200 100,0%

Tablo 14'deki sorumuza verilen cevapların yaş aralığına göre karşılaştırılmasının toplamdaki oranına bakıldığında, hem en fazla katılımcının olduğu hem de toplamda en fazla doğru bilen yaş aralığının 26-35 yaş aralığı olduğu görülmektedir.

Tablo 12, 13, 14'deki verilere göre H9'daki hipotezimizin kabul edildiği sonucu tespit edilmiştir.

Tablo 15. Bireysel Emeklilik Sigortası Olanların/Olmayanların Bireysel Emeklilik de Minimum Emeklilik Yaşı Konusundaki Bilgi Düzeyleri

BİREYSEL EMEKLİLİK SİGORTASINDA MİNİMUM EMEKLİLİK YAŞI	BİREYSEL EMEKLİLİK SİGORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
45 yaş	15 15,0%	38 38,0%	53 28,5%
52 yaş	9 9,0%	23 23,0%	32 16,0%
61 yaş	0 0,0%	3 3,0%	3 1,5%
56 yaş	65 65,0%	18 18,0%	83 41,5
65 yaş	10 10,0%	15 15,0%	25 12,5%
Cevabını bilmiyorum	1 1,0%	3 3,0%	4 2,0%
TOPLAM	100 100,0%	100 100,0%	200 100,0%

Yukarıda ki tabloda katılımcılarımızın vermiş olduğu cevapların frekans dağılımı incelendiğinde; 83 kişinin (%41,5) soruyu doğru cevapladığı, 117 kişinin (%58,5) ise yanlış cevapladığı görülmektedir. Diğer tabloların sonuçları ile kıyaslandığında örneklem grubunun bu soruya verdiği doğru cevap sayısı oldukça düşüktür. Bunun en önemli sebebi örneklemin bu soru hakkındaki yetersiz bilgi düzeyine sahip olmasıdır. Özellikle toplumdaki emeklilik yaşı konusundaki son düzenlemenin kademeli ve farklı değişkenler üzerinden şekillendirilmiş olması bu konunun anlaşılmasını zorlaştırmıştır.

Yine de tablo 15 bize, bireysel emeklilik sigortası yaptıranların bu konuda daha fazla bilgiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 16. Yaş ile Bireysel Emeklilik Sözleşmesi Başkalarına Devredilebilir mi? Sorusu
Arasındaki İlişki

YAŞ	BİREYSEL EMEKLİLİK SÖZLEŞMESİ BAŞKALARINA DEVREDİLEBİLİR Mİ?			TOPLAM
	Evet	Hayır	Cevabını bilmiyorum	
18-25	100	38	0	48
	20,8%	79,2%	0,0%	100,0%
	28,6%	23,5%	0,0%	24,0%
26-35	14	70	1	85
	16,5%	82,4%	1,2%	100,0%
	40,0%	43,2%	33,3%	42,5%
36-45	6	32	0	38
	15,8%	84,2%	0,0%	100,0%
	8,6%	19,8%	0,0%	19,0%
46-55	3	16	1	20
	15,0%	80,0%	5,0%	100,0%
	8,6%	9,9%	33,3%	10,0%
56 ve üzeri	2	6	1	9
	22,2%	66,7%	11,1%	100,0%
	5,7%	3,7%	33,3%	4,5%
TOPLAM	35	162	3	200
	17,5%	81,0%	1,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Yukarıda katılımcılarımıza sorduğumuz soruyu 162 kişi (%81) doğru cevaplayarak, katılımcıların genelinin soru hakkında yeterli bir bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Sorumuza verilen cevapları yaş aralıklarına göre değerlendirdiğimizde; her yaş grubundaki katılımcılarımızın en az %66,7'sinin soruyu doğru cevapladığı görülüp, katılımcıların genelinin bu soru hakkındaki bilgi seviyelerinin yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda diğer tablolarda olduğu gibi bu tabloda da 26-35 yaş dilimi en fazla doğru cevap veren yaş grubudur.

Tablo 17. Emeklilik Süresi İle Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan Arasındaki İlişki

BİREYSEL EMEKLİLİKTE EMEKLİLİK HAKKI	BİREYSEL EMEKLİLİK SİGORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
3 yıl	5 5,0%	13 13,0%	18 9,0%
5 yıl	3 3,0%	16 16,0%	19 9,5
7 yıl	1 1,0%	12 12,0%	13 6,5%
10 yıl	91 91,0%	59 59,0%	150 75,0%
TOPLAM	100 100,0%	100 100,0%	200 100,0%

Doğru cevap veren 150 kişiden 91'inin BES yaptırmış olması ve BES' i olan 100 kişiden 91'inin doğru cevap vermiş olması sürecin bilinçli şekillendirildiğini göstermektedir. Ayrıca BES' i olmayan 100 kişiden 59 kişinin bu soruya doğru cevap vermiş olması da toplumsal açıdan sürecin bilindiğini göstermektedir. Öte yandan 200 kişiden %75'in (150 kişi) doğru cevap verdiği görülüp, toplumun genelinin bireysel emeklilik sistemi hakkında diğer sorulara kıyasla emeklilik yılını daha fazla bildiği ve emeklilik yılına önem verdiği sonucu tespit edilmiştir.

Tablo 18. Cinsiyet İle Bireysel Emeklilik Sigortası Açılımı Arasındaki İlişki

CİNSİYET	BES'İN AÇILIMI				TOPLAM
	Bingöl Elektrik Santrali	Bireysel Emeklilik Sigortası	Sendika	Siyasi Parti	
Erkek	10 9,9%	90 89,1%94	1 1,0%	0 0,0%	101 100,0%
Kadın	4 4,0%	94 94,9%	0 0,0%	1 10,0%	99 100,0%
TOPLAM	14 7,0%	184 92,0%	1 0,5%	1 0,5%	200 100,0%

Tablo 18 incelendiğinde, görülüyor ki örneklem grubunun tamamına yakını (184 kişi, %92) bu soruyu doğru cevaplamış ancak beklentinin ötesinde örneklem grubunu oluşturan kadın katılımcıların, erkek katılımcılardan daha fazla doğru cevap verdikleri görülmüştür.

Dolayısıyla tablo 18'in verileri ışığında toplumsal öngörünün ötesinde kadınların her alanda varlıklarını hissettirdiğini ve eğitim düzeylerinin gittikçe arttığını söyleyebiliriz.

Tablo 19. Cinsiyete Göre Bireysel Emeklilik Sistemine Minimum Katılma Yaşı Konusundaki Bilgi Düzeyi

CİNSİYET	BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE MİNİMUM KATILMA YAŞI					TOPLAM
	18 yaş	23 yaş	28 yaş	45 yaş	Cevabını bilmiyorum	
Erkek	88 87,1%	6 5,9%	2 2,0%	4 4,0%	1 1,0%	101 100,0%
Kadın	81 81,8%	9 9,1%	3 3,0%	5 5,1%	1 1,0%	99 100,0%
TOPLAM	169 84,5%	15 7,5%	5 2,5%	9 4,5%	2 1,0%	200 100,0%

Katılımcılarımıza sorduğumuz “Bireysel Emeklilik Sistemi’ne minimum katılma yaşı kaçtır?” sorusuna verilen cevapların frekans dağılımlarına baktığımızda; katılımcılarımızın %84,5’i (169 kişi) doğru cevaplayarak, katılımcılarımızın büyük bir çoğunluğunun minimum katılma yaşı hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları sonucu tespit edilmiştir.

Tablonun geneline baktığımızda verilen cevapların eşit bir dağılım gösterdiğini söyleyebiliriz. Kadın ve erkeklerin doğru cevap sayılarının bir birine yakın olması, kadınların ev kadını algısının ötesine geçtiğini göstermektedir.

Tablo 18 ve 19’deki veriler H6’daki hipotezimizi desteklemektedir.

Tablo 20. Kadın ve Erkek Sayısı İle Bireysel Emeklilik Sistemine Katılma Oranları

CİNSİYET	BİREYSEL EMEKLİLİK SİĞORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
ERKEK	50 49,5%	51 50,5%	101 100,0%
BAYAN	50 50,5%	49 49,5%	99 100,0%
TOPLAM	100 50,0%	100 50,0%	200 100,0%

Tablo 20. örneklem grubumuzu oluşturan kadın ve erkek sayısını, aynı zamanda kadın ve erkeklerin BES yaptırmaya oranlarını ifade etmektedir. Tablo 20, erkeklerin %49.5’inin BES yaptırdığını, %50.5’nin ise BES yaptırmadığını, kadınların ise %50.5’inin BES yaptırdığını, %49.5’inin ise BES yaptırmadığını göstermektedir.

Tablo 20’de elde ettiğimiz veriler H1’deki hipotezimizi reddetmektedir.

Tablo 21. Bireysel Emeklilik Sistemi Olanların/Olmayanların Devletin Bireysel Emeklilik Sistemine Katkısı Konusundaki Bilgileri

BİREYSEL EMEKLİLİK SİĞORTASINDA DEVLET KATKISI ORANI	BİREYSEL EMEKLİLİK SİĞORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
%15	5	20	25
	20,0%	80,0%	100,0%
	5,0%	20,0%	12,5%
%23	3	17	20
	15,0%	85,0%	100,0%
	3,0%	17,0%	10,0%
%35	1	15	16
	6,2%	93,85	100,0%
	1,0%	15,0%	8,0%
%25	91	47	138
	65,9%	34,1%	100,0%
	91,0%	47,0%	69,0%
Cevabını bilmiyorum	0	1	1
	0,0%	100,0%	100,0%
	0,0%	1,0%	0,5%
TOPLAM	100	100	200
	50,0%	50,0%	100,0%
	1000,0%	100,0%	100,0%

Örneklem grubumuzu oluşturan 200 kişiye, “Bireysel emeklilik sigortasında devlet katkısı oranı ne kadardır? ” sorusu sorulmuş, soruya 138 kişi (%69) doğru cevap vermiştir. Aynı zamanda sigortası olan kişilerin tamamına yakınının bu soruya doğru cevap vermiş olması tablo 16’ un verileri ile örtüşmektedir. Öte yandan sigortası olmayanların yarıdan fazlasının da bu soruyu yanlış cevaplamış olması bu durumu teyit eder niteliktedir. Kısacası BES 'e dahil olan katılımcıların bilinçli olarak sisteme dahil olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 22. Bireysel Emeklilik Sistemi Olanların/Olmayanların Bireysel Emeklilik Sisteminden Ayrılma Zamanı Hakkındaki Bilgileri

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDEN AYRILMA ZAMAN	BİREYSEL EMEKLİLİK SİĞORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
3 yıl	9	8	17
	52,9%	47,1%	100,0%
	9,0%	8,0%	8,5%
5 yıl	4	12	16
	25,0%	75,0%	100,0%
	4,0%	12,0%	8,0%
İstenilen zaman	46	68	144
	52,8%	47,2%	100,0%
	76,0%	68,0%	72,0%
10 yıl	10	11	21
	47,6%	52,4%	100,0%
	10,0%	11,0%	10,5%
Cevabını bilmiyorum	1	1	2
	50,0%	50,0%	100,0%
	1,0%	1,0%	1,0%
TOPLAM	100	100	200
	50,0%	50,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%

Ankete katılan katılımcılarımızın yukarıdaki soruya vermiş oldukları cevapların frekans dağılımı incelendiğinde, 144 katılımcımızın (%72) doğru cevap verdiği, doğru cevap verenlerin 68 kişinin ise bireysel emeklilik sigortasının olmadığı görülmektedir. Tablo 22 diğer tabloların aksine BES olmayanların daha fazla doğru cevap verdiği bir tablo durumundadır.

Tablo 23. Bireysel Emeklilik Sistemi Olanların/Olmayanların Bireysel Emeklilik Sistemini Tercih Sebepleri

BİREYSEL EMEKLİLİK SİĞORTASININ TERCİH SEBEPLERİ	BİREYSEL EMEKLİLİK SİĞORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
%25 Devlet katkısı için	18 66,7%	9 33,3%	27 100,0%
Birikim için	39 73,6%	14 26,4	53 100,0%
Fon gelirleri için	1 50,0%	1 50,0%	2 100,0%
Devlet denetimi olduğu için	2 40,0%	3 60,0%	5 100,0%
Tercih etmem	2 5,1%	37 94,9%	39 100,0%
Emeklilik döneminde ek bir gelir elde etmek için	28 44,4%	35 55,6%	63 100,0%
Hatır için	10 90,9%	1 9,1%	11 100,0%
TOPLAM	100 50,0%	100 50,0%	200 100,0%

Katılımcılarımızın “Bireysel emeklilik sigortasını neden tercih edersiniz?” sorusuna vermiş oldukları cevapları ilk üçteki öncelik sırasına göre incelediğimizde; ilk olarak emeklilik döneminde ek bir gelir elde etmek için, ikinci olarak birikim için, üçüncü olarak %25 devlet katkısı için tercih ettiği görülmektedir.

“Bireysel emeklilik sigortasını neden tercih edersiniz?” sorusuna BES’ i olan ve olmayanların vermiş oldukları cevaplara göre karşılaştırdığımızda; emeklilik döneminde ek bir gelir elde etmek için isteyenlerin %44,4’nün (28 kişi) BES’ i olup, %55,6’sının (35 kişi) BES’ inin olmadığı, BES’ i olmayan kişilerin de emeklilik döneminde ek bir gelir elde etmek için BES’ e dahil olabilecekleri, birikim için tercih edenlerin

%73,6'sının (39 kişi) BES' i olduğu ve bireysel emeklilik sigortasına bilinçli olarak kendi istekleriyle dahil oldukları, %25 devlet katkısı için tercih edenlerin üçte iki oranda BES' e dahil olduğu ve bu sebepten dolayı bireysel emeklilik sigortasını tercih ettiği, bireysel emeklilik sigortasını herhangi bir yakın arkadaşından veya tanıdğından dolayı tercih edenlerin ise %90,9'unun (10 kişi) BES' i olup hatır için bireysel emeklilik sigortası yaptırdığı, fon getirileri ve devlet denetimi olduğu için BES' e dahil olan ve olmayan katılımcıların ortalama olarak %50 civarın da olduğu, bireysel emeklilik sigortasına bazı sebeplerden dolayı dahil olup gönüllü olarak tercih etmeyen 2 kişi olup, (%5,1), 37 kişinin ise (%94,9) bilinçli ve gönüllü olarak kesinlikle bireysel emeklilik sigortasını tercih etmek istemediği görölüp ancak katılımcıların BES' e dahil olma sebepleri arasında ikinci sırada olan % 25 devlet katkısının olması, katılımcı sayısını doğrudan artıran önemli bir unsur olduğu sonucu tespit edilmiştir.

Genel olarak gelecek kaygısı bu süreci belirleyen en önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca bireysel emeklilik sigortası olan kişilerin hatır için bu sürecin içinde olduklarını ifade etmiş olmaları, geleneksel yapının azda olsa izlerini göstermektedir.

Tablo 24. Bireysel Emeklilik Sistemi Olanların/Olmayanların Bireysel Emeklilik Sisteminden Cayma Süresi Hakkındaki Bilgileri

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDEN CAYMA SÜRESİ	BİREYSEL EMEKLİLİK SİGORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
10-20 gün	12 12,0%	28 28,0%	40 20,0%
21-30 gün	22 22,0%	24 24,0%	46 23,0%
31-40 gün	3 3,0%	10 10,0%	13 6,5%
41-50 gün	2 2,0%	2 2,0%	4 2,0%
60 gün	54 54,0%	29 29,0%	83 41,5%
Cevabını bilmiyorum	7 7,0%	7 7,0%	14 7,0%
TOPLAM	100 100,0%	100 100,0%	200 100,0%

Yukarıdaki soruya, katılımcılarımızın vermiş oldukları cevapların frekans dağılımı incelendiğinde; 83 katılımcının (%41,5) doğru cevapladığı, 103 katılımcının (%51,5) yanlış cevapladığı, 14 katılımcı (%7) ise bu sorunun cevabını bilmediğini ifade etmiştir. Katılımcılarımızın anketimizdeki sorulardan cevabını en fazla bilmediği sorunun “Bireysel emeklilik sisteminden cayma süresi kaç gündür?” sorusu olduğu da tespit edilmiştir. Aynı zamanda bireysel emeklilik sigortası olanlarında, en fazla yanlış cevap verdiği sorudur. Bu durum bireysel emeklilik sigortası yaptıranların cayma düşüncesi ile sürece dahil olmadığını da göstermektedir.

İki değişken arasında yapılan karşılaştırma da ise, BES’ e dahil olanların yarısından fazlasının 54 kişinin (%54) bu soruya doğru cevap verdiği, BES’ e dahil olmayanlardan 29 kişinin (%29) ise bu soruya doğru cevap verdiği görülmektedir. Beklendiği gibi BES dahil olanlar bu soruya daha fazla doğru cevap vermiştir.

Tablo 25. Bireysel Emeklilik Sistemi Olanların/Olmayanların Bireysel Emeklilik Fonları Hakkındaki Düşünceleri

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE YETİRİLEN FONLAR SAKLANDIĞI FONLAR	BİREYSEL EMEKLİLİK SİĞORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
Bankalar	11 34,4% 11,0%	21 65,6% 21,0%	32 100,0% 16,0%
Emeklilik Şirketleri	18 60,0% 18,0%	12 40,0% 12,0%	30 100,0% 15,0%
Özel finans Kuruluşları	1 33,3% 1,0%	2 66,7% 2,0%	3 100,0% 1,5%
Takasbank(hazine müsteşarlığı)	56 65,1% 56,0%	30 34,9% 30,0%	86 100,0% 43,0%
Merkez Bankası	12 27,9% 12,0%	31 72,1% 31,0%	43 100,0% 21,5%
Cevabını Bilmiyorum	2 33,3% 2,0%	4 66,7% 4,0%	6 100,0% 3,0%
TOPLAM	100 50,0% 100,0%	100 50,0% 100,0%	200 100,0% 100,0%

Bireysel emeklilik sistemine yatırılan fonlar “Takasbank (hazine müsteşarlığı)” tarafından saklanmaktadır. Katılımcılarımızdan 86 kişi (%43) doğru cevap vermiştir. Katılımcılarımızın anketi cevapladığı sırada genelinin Takasbank (hazine müsteşarlığı) ile merkez bankası seçeneği arasında kaldığı görülüp, bu sebepten dolayı doğru

seçenekten sonra en fazla işaretlenen seçenek 43 kişi (%21,5) ile Merkez Bankası seçeneği olmuştur.

Sorumuzu, BES' i olan ve olmayanların vermiş oldukları cevaplara göre kıyasladığımız da; Takasbank (hazine müsteşarlığı) cevabını veren katılımcılarımızın genelinin BES' e dahil olduğundan dolayı %65,1'i (56 kişi) konuya hakim olarak doğru cevap verdiği, BES' e dahil olmayanların ise %34,9'unun (30 kişi) doğru cevap verdiği, sorunun cevabını bilmeyenlerin ise %66,7'sinin (4 kişi) BES' e dahil olmadığı görülüp, bireysel emeklilik sigortası olanların ise %33,3'nün (2 kişi) sorunun cevabını bilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 26. Eğitim Durumu ve Bireysel Emeklilik Sigortası Olan/Olmayan Arasındaki İlişki

EĞİTİM DURUMU	BİREYSEL EMEKLİLİK SİGORTASI OLANLAR/OLMAYANLAR		TOPLAM
	EVET	HAYIR	
Okur-yazarlık yok	0 0,0% 0,0%	3 100,0% 3,0%	3 100,0% 1,5%
Okur-yazar	0 0,0% 0,0%	5 100,0% 5,0%	5 100,0% 2,5%
İlkokul mezunu	1 4,8% 1,0%	20 95,2% 20,0%	21 100,0% 10,5%
Ortaokul veya lise mezunu	18 36,7% 18,0%	31 63,3% 31,0%	49 100,0% 24,5%
Lisans veya ön lisans mezunu	78 67,8% 78,0%	37 32,2% 37,0%	115 100,0% 57,5%
Yüksek lisans veya doktora mezunu	3 42,9% 3,0%	4 57,1% 4,0%	7 100,0% 3,5%
TOPLAM	100 50,0% 100,0%	100 50,0% 100,0%	200 100,0% 100,0%

Ankete katılan katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde; 3 kişinin okur-yazarlığı olmadığı, 5 kişinin sadece okur-yazar olduğu, 21 kişinin ilkokul mezunu olduğu, 49 kişinin ise ortaokul veya lise mezunu olduğu, 115 kişinin lisans veya ön lisans mezunu olduğu ve 7 kişinin de yüksek lisans veya doktora mezunu olduğu görülmektedir. Dolayısıyla katılımcıların genelinin belirli bir eğitim seviyesine sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 26 bize, eğitim durumu ile BES arasında doğru bir ilişki olduğunu göstermektedir. Elde edilen verilere göre, **eğitim durumu arttıkça bireysel emeklilik sistemine katılma oranları da artmaktadır**. Öte yandan tablo bize yüksek lisans veya doktora mezunu olanların %3'nün BES yaptırdığını, %4'nün ise BES yaptırmadığını da göstermektedir.

Tablo 26'daki veriler H3'deki hipotezimizi desteklemektedir.

Tablo 27. Eğitim Durumu İle Bireysel Emeklilik Sigortası Açılımı Arasındaki İlişki

EĞİTİM DURUMU	BES'İN AÇILIMI				TOPLAM
	Bingöl Elektrik Santrali	Bireysel Emeklilik Sigortası	Sendika	Siyasi Parti	
Okur-yazarlık yok	1 33,3%	1 33,3%	1 33,3%	0 0,0%	3 100,0%
Okur-yazar	2 40,0%	3 60,0%	0 0,0%	0 0,0%	5 100,0%
İlkokul mezunu	7 33,3%	14 66,7	0 0,0%	0 0,0%	21 100,0%
Ortaokul veya lise mezunu	4 8,2%	44 89,8%	0 0,0%	1 2,0%	49 100,0%
Lisans veya ön lisans mezunu	0 0,0%	115 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	115 100,0%
Yüksek lisans veya doktora mezunu	0 0,0%	7 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	7 100,0%
TOPLAM	14 7,0%	7 100,0%	184 92,0%	1 0,5%	200 100,0%

Tablo 27 de eğitim düzeyi ile BES' in tanımlanması arasında bir ilişki olup olmadığı test edilmek istenmiştir. Katılımcıların eğitim durumları ile BES' in açılımına verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında beklentinin de üstünde bir paralellik tespit

edilmiştir. Öyle ki, eğitim düzeyi arttıkça doğru cevap verme oranı %100'e kadar artmaktadır.

Aşağıda verilen tablo 28, 29 ve 30 de bu durumu teyit eder niteliktedir. Her üç tabloda diğer tablolarda da olduğu gibi eğitim seviyesi arttıkça kişilerin bireysel emeklilik sigortası konusundaki hâkimiyetlerinin arttığı görülmektedir. Dolayısıyla her alanda olduğu gibi sigorta ve sigortacılık gibi faaliyetlerde de eğitim önemli bir yer tutmaktadır.

Tablo 27, 28, 29 ve 30'daki verilere göre H7'deki hipotezimizin desteklendiği sonucu tespit edilmiştir.

Tablo 28. Eğitim Durumu İle Bireysel Emeklilikte Emeklilik Hakkı Kaç Yıldan Sonra Kazanılır? Sorusu Arasındaki İlişki

EĞİTİM DURUMU	BİREYSEL EMEKLİLİKTE EMEKLİLİK HAKKI KAÇ YILDAN SONRA KAZANILIR?				TOPLAM
	3 yıl	5 yıl	7 yıl	10 yıl	
Okur–yazarlık yok	1 33,3%	0 0,0%	1 33,3%	1 33,3%	3 100,0%
Okur-yazar	2 40,0%	0 0,0%	2 40,0%	1 20,0%	5 100,0%
İlkokul mezunu	2 9,5%	2 9,5%	2 9,5%	15 71,4%	21 100,0%
Ortaokul veya lise mezunu	3 6,1%	7 14,3%	3 6,1%	36 73,5%	49 100,0%
Lisans veya ön lisans mezunu	10 8,7%	10 8,7%	5 4,3%	90 78,3%	115 100,0%
Yüksek lisans veya doktora mezunu	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	7 100,0%	7 100,0%
TOPLAM	18 9,0%	19 9,5%	13 6,5%	150 75,0%	200 100,0%

Tablo 29. Eğitim Durumu İle Bireysel Emeklilik Sistemine Minimum Katılma Yaşı Kaçtır? Sorusu Arasındaki İlişki

EĞİTİM DURUMU	BİREYSEL EMKLİLİK SİSTEMİNE MİNİMUM KATILMA YAŞI KAÇTIR?					TOPLAM
	18 yaş	23 yaş	28 yaş	45 yaş	Cevabını bilmiyorum	
Okur- yazarlık yok	0 0,0%	1 33,3%	2 66,7%	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%
Okur-yazar	3 60,0%	2 40,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	5 100,0%
İlkokul mezunu	13 61,9%	4 19,0%	1 4,8%	2 9,5%	1 4,8%	21 100,0%
Ortaokul veya lise mezunu	40 81,6%	4 8,2%	0 0,0%	4 8,2%	1 2,0%	49 100,0%
Lisana veya ön lisans mezunu	107 93,0%	4 3,5%	2 1,7%	2 1,7%	0 0,0%	115 100,0%
Yüksek lisans veya doktora mezunu	6 85,7%	0 0,0%	0 0,0%	1 14,3%	0 0,0%	7 100,0%
TOPLAM	169 84,5%	15 7,5%	5 2,5%	9 4,5%	2 1,0%	200 100,0%

Tablo 30. Eğitim Durumu İle Bireysel Emeklilik Sigortasında Devlet Katkısı Oranı Kaçtır? Sorusu Arasındaki İlişki

EĞİTİM DURUMU	BİREYSEL EMEKLİLİK SİGORTASINDA DEVLET KATKISI ORANI KAÇTIR?					TOPLAM
	%15	%23	%35	%25	Cevabımı bilmiyorum	
Okur-yazarlık yok	0 0,0%	0 0,0%	1 33,3%	2 66,7%	0 0,0%	3 100,0%
Okur-yazar	1 20,0%	1 20,0%	0 0,0%	3 60,0%	0 0,0%	5 100,0%
İlkokul mezunu	2 9,5%	9 42,9%	3 14,3%	6 28,6%	1 4,8%	21 100,0%
Ortaokul veya lise mezunu	9 18,4%	4 8,2%	7 14,3%	29 59,2%	0 0,0%	49 100,0%
Lisans veya ön lisans mezunu	13 11,3%	6 5,2%	4 3,5%	92 80,0%	0 0,0%	115 100,0%
Yüksek lisans veya doktora mezunu	0 0,0%	0 0,0%	1 14,3%	6 85,7%	0 0,0%	7 100,0%
TOPLAM	25 12,5%	20 10,0%	16 8,0%	138 69,0%	1 0,5%	200 100,0%

SONUÇ

Bireysel emeklilik sistemi, sosyal sigortaları tamamlayıcı olarak kişilerin kendi inisiyatifine bağlı olarak yaptıkları tasarrufların emeklilik dönemlerinde kendilerine ek bir gelir olarak o zamanki yaşam standartlarını yükseltmek amacı taşıyan bir sistemdir. Bu sistem devletin öncülüğünde kurulup ve denetlenip, fonların işletilmesi ise özel firmalar tarafından yapılmaktadır.

Bireysel emeklilik sistemi, Kamu Sosyal Güvenlik Sistemi olmayıp SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı'nın taşıdığı özelliklere sahip değildir. Bireysel emeklilik sistemi yeni bir yapıya sahiptir. Bu sistem dünyada, yaygın olarak uygulanmakta ve kişilerin kendi inisiyatiflerine bağlı olarak, emeklilik dönemlerindeki gelirlerini arttırıp böylelikle devletin emeklilik ödemelerindeki yükünü azaltarak sistemde faaliyet gösterdiği süre boyunca da devlete kaynak sağlamaktadır.

Bireysel emeklilik sisteminde katılımcıların yapmış oldukları birikimlerin değerlendirilmesinde tercih hakları bulunmakta olup fonlarını istedikleri şekilde yönlendirebilme hakları vardır. Bu imkân sisteme pozitif bir etki gösterirken, toplumumuzdaki finansal varlıkları yastık altında saklama alışkanlığı ise sisteme negatif bir etki göstermektedir. Özellikle Türk toplumunda altının güvenilir bir yatırım aracı olarak görülmesi bireysel emeklilik sistemine dahil olacak katılımcılarında fon tercihlerinde etkisini göstermektedir.

Kısacası sosyal güvenlik yasasına bağlı olarak oluşturulan bireysel emeklilik sigortasının, sosyo-ekonomik açıdan birçok toplumsal faydaya sebebiyet vereceği öngörülmektedir

Yapılan analiz sonuçlarına göre, katılımcıların yarısından fazlası bireysel emeklilik sistemi hakkında beklentinin üstünde bir bilgi birikimine sahip oldukları görülmektedir. Genel olarak eğitim durumu, yaş ve medeni durumun bu süreci olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre eğitilmiş kişiler bireysel emeklilik sistemine daha fazla dahil olmaktadır. Sisteme en fazla dahil olan katılımcılar evli, çocuk sahibi ve 26-35 yaş aralığındaki gençlerdir. Her iki grupta da gelecek kaygısı, süreci içselleştirmelerine neden olmuştur.

Ayrıca beklentinin aksine ekonomik durum, kişilerin bireysel emeklilik sistemine dahil olma yönünde belirleyici olmadığı bulgusuna da ulaşılmıştır.

Sisteme dâhil olan katılımcıların, herhangi bir likidite sıkıntısıyla karşı karşıya kalması, yatırım yapması veya herhangi bir ihtiyaç durumundan dolayı istediği zamanda tasarruflarını alması, sistem açısından tercih edilmeyen bir durum olsa da, katılımcılar için “dar günün dostu” olarak tabir edilip katılımcıların sisteme dahil olma sebeplerinden biri olduğu görülmüştür.

Bireysel emeklilik sisteminde yapılan değişikliklerin amacı katılımcı sayısını arttırmak ve katılımcıların emeklilik dönemlerine kadar sistemde kalmasını sağlamaktadır. Bu yapılan değişikliklerden bir tanesi de %25 devlet katkısıdır. Yapmış olduğumuz anket çalışmasında katılımcıların bireysel emeklilik sistemini tercih etme nedenlerinin sıralamasında üçüncü sırada %25 devlet katkısının geldiği tespit edilmiştir. Bu değişikliğin sistem için pozitif bir etki gösterdiği ve katılımcı sayısının artmasında etkili olduğu görülmüştür.

Bireysel emeklilik sistemi hakkındaki erkek ve kadınların bilgi düzeylerinin aynı olması, kadınların son zamanlardaki çalışma hayatındaki istihdam sayılarında görülen artışla açıklayabiliriz. Bu durum aynı zamanda kadının iç dünyadan, dış dünyaya açıldığının da bir göstergesidir.

Tezimizin ana hipotezinin aksine yapılan çalışmadan anlaşılan o ki, toplumu oluşturan bireylerin yarıdan fazlası bireysel emeklilik sistemi hakkında yeterli bilgiye sahiptir. Dolayısıyla bireysel emeklilik sistemine talebin yetersiz oluşu, bilgi eksikliğinden değil, maddi yetersizlik ve uzun vadeli olmasından kaynaklanmaktadır.

KAYNAKÇA

- 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, Resmi Gazete, 24366, 28.03.2001.
- AKMUT Ö. ,(1980), Hayat Sigortası Teori ve Türkiye’deki Uygulama, Ankara.
- AL, H. (2002). Özel Emeklilik Fonları ve ABD Uygulaması, Activite Finans Dergisi,4
- ALPER, Y. (2002). Sosyal Güvenlikte Yeni Bir Adım: Bireysel Emeklilik, Çimento İşverenler Sendikası Dergisi, 16(2)
- ALTIN, Ğ. (2010). Sosyal Güvenlik Sistemi ve Türkiye Sosyal Güvenlik Sistemi’nin Süreç Analizi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- APAK, S. ve TAŞCIYAN, H. (2010). Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sisteminin Gelişimi, Ekonomi Bilimleri Dergisi, 2(2)
- AVŞAR Nazan, “Türkiye’de Özel Sağlık Sigortası ve Sağlık Sistemi ” , (Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2010.
- AVUNDUK Zehra Binnur, “Türkiye de Sigorta Şirketlerinde Yenilikçilik ve İşletme Performansı: Hayat ve Emeklilik Dışı Sigorta Şirketlerinde Bir Uygulama ” , (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2012.
- AY Güler , “Türkiye’de Sosyal Güvenlik ve Bireysel emeklilik Sistemi”, (Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2003.
- BAĞLAN Cihan, “Dünyada ve Türkiye de Bireysel Emekliliğin ” , (Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya, 2006.
- BAKIRTAŞ, Ğ. (2010). Bireysel Emeklilik Sistemi ve Bireysel Emeklilik Hizmeti Sunan Şirketlerin Etkinlik Analizi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- BAKİR A. Pelin, “Bireysel Emeklilik Sistemi ve Türkiye ” , (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2003.

- BAYRAKTUTAN, Y. ve Şahin, M. (2007). Bireysel Emeklilik Sisteminin Gelişimi ve Bilgi-Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı, Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi, 2(2)
- Bireysel Emeklilik Danışma Kurulunun Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, 24569, 31.10.2001.
- BOZKURT Tolga, “Bireysel Emeklilik Sisteminin Sosyal Güvenlik Sistemine Katkıları Ve Türkiye Örneği ” , (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.
- CAN, Y. (2010). Bireysel Emekliliğin Türkiye’deki Durumu ve Gelişimi, Ekonomi Bilimleri Dergisi, 2(2)
- ÇALIŞ Serkan, “Türkiye de Sosyal Güvenlik Reformu Kapsamında Genel Sağlık Sigortasının İncelenmesi ” , (Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.
- ÇANKAYA, Y. (2008). Hayat Sigortası Şirketlerinde Fon Yönetimi, Yatırım Araçları ve Ekonomiye Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ÇAVUŞOĞLU Selin, Sigortacılık, 1.Baskı, İstanbul: Beta Basım Ağ Yayını, 2010, s.49.
- AYDIN Asaf, “Türkiye de ve Dünyada Bireysel Emeklilik Sistemi ” , (Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu, 2008.
- ÇEMBERCİ Mustafa, “Sigorta Pazarlaması ve Tüketicinin Bireysel Emeklilik Sistemine Bakış Açısını Test Etmeye Yönelik Bir Araştırma ” , (Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa, 2007.
- ÇOLAK, M. , Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Bireysel Emeklilik Sistemlerinde Vergileme Anlayışı ve Öneriler, Akademik Yaklaşımlar Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 74-105, İlkbahar 2012.
- EBBINGHAUS, B. Ve Whiteside, N. (2012). Shifting Responsibilities in Western European Pension Systems: What Future For Social Models?, Global Social Policy, 12(3)
- EGM, (2004). Bireysel Emeklilik Sistem, Unsurları, 11.02.2015, http://www.egm.org.tr/bes2004gr/yeni/05_bolum2.pdf

- EGM, (2013). Bireysel Emeklilik Sistemi 2013 Gelişim Raporu, 09.02.2015, http://www.egm.org.tr/bes2013gr/bes2013gr_tr.pdf,
- EGM, Emeklilik Gözetim Merkezi A.Ş. , <http://www.egm.org.tr/?sid=13> (Mayıs,2013).
- ELKATMIŞ Muhammed Akif, “Bireysel Emeklilik Sistemi ” , (Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum, 2012.
- Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine ilişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete, 28586, 13.03.2013.
- ERALP Anıl, “Hayat Sigortası ve Gelir Esnekliği ” , (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008
- ERİŞ Nalan, “Yıllık Gelir Sigortaları ve Türkiye de Uygulaması ” , (Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2008.
- EROL, A. , Yıldırım, A.E. , Tüm Yönleriyle Bireysel Emeklilik Sistemi, 2. Baskı. Yaklaşım Yayınları, 2004.
- EROL, A. ve Yıldırım A. E. (2003). Tüm Yönleriyle Bireysel Emeklilik Sistemi, Ankara, Yaklaşım Yayınları
- GASIMOV Gabil,“Türk Finansal Piyasalarının Derinleşmesine Özel Emeklilik Fonlarının Etkisi: Bir Uygulama ” , (Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2010.
- GÜLHAN Cem, “Türkiye de Bireysel Emeklilik Sistemi ” , (Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli, 2007.
- HIZLI, P. E. (2007). Sigorta Sektörünün Gelişimi, Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi ve Türkiye Uygulaması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- HOROZ Umut, “Bireysel Emeklilik Pazarı ve Şirket Stratejileri ” , (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.
- <http://emeklilikvehayat.com/bireysel-emeklilik-sozlugu/bireysel-emeklilik-katki-payi/>,(09.05.2014)
- <http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi>, (10.05.2014)
- <http://www.aegon.com.tr/tr/Ana-Sayfa/Urun-ve-Hizmetler/BES-ve-Hayat-Mevzuatindaki-Yenilikler/#suredegisimi>, (10.05.2014)

http://www.anadoluhayat.com.tr/haberler_duyurular_guncel/YeniBireyselEmeklilikSistemiKanunuHakkinda.aspx, (08.05.2014)

http://www.bireyselemeklilik.gov.tr/mevzuat/05Genelgeler/05G_2003-4_BESKMBveMYGTUEIG.htm, (02.05.2014)

<http://www.dunya.com/bireysel-emeklilik-yeni-donem-basladi-150692yy.htm>, (05.05.2014)

<http://www.egm.org.tr/bes2013gr.asp>, (19.05.2014)

http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf, (10.05.2014)

<http://www.egm.org.tr/weblink/BESgostergeler.asp>, (25.05.2014)

<http://www.egm.org.tr/weblink/BESgostergeler.asp>, (14.05.2014)

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121109-2.htm>, (09.05.2014)

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121109-2.htm>, (09.05.2014)

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121109-2.htm>, (09.05.2014)

http://www.sobiad.org/ejournals/dergi_EBD/arsiv/2010_2/15sudi_apak.pdf, (09.05.201)

<http://www.termibilgi.com/index.php?page=adx&id=99>, (11.05.2014)

İNÇİDÜZEN Murad Arno, “Özel Emeklilik Sistemleri ve Türkiye’de Hayat Sigortalarından Bireysel Emeklilik Sistemine Aktarım Süreci ” , (Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul,2008.

İNTERNET KAYNAKLARI:

İŞSEVEROĞLU, G. ve Hatunoğlu, Z. (2012). Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sisteminin Makroekonomik Dinamiklere Etkisi Kapsamında Swot Analizi, Muhasebe ve Finansman Dergisi

KARA, T. (2006). Türkiye Sosyal Güvenlik Sisteminde Finansman Krizi ve Bireysel Emeklilik Sistemi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

KARAMAN Davut ve Diğerleri, Sigortacılık, 1.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2010.

KILOĞLU Meltem, “Türk Sosyal Güvenlik Sistemi İçinde Bireysel Emeklilik Sisteminin Yapısı ve İşlevi ” , (Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2007.

KİTAPLAR:

- KORKMAZ, E. (2007). Sosyal Güvenlikte Yeni Yaklaşım: Bireysel Emeklilik, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2006(21)
- MASLOW.A.H. 1943 A Theory of Human Motivation, Psychological Review 50; s370-396.
- METEZADE Z. ,(2001), Sağlık Sigortaları, Birlik 'ten Dergisi.
- MURATOĞLU Mehmet, “Türk Sigorta Sektöründe Dağıtım Kanalları Yapısı ve Şirket İle Acenteler Arasındaki İlişki Memnuniyeti Üzerine Bir Araştırma ” , (Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2012.
- NATOF, A. (2010). Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemini Oluşturan Emeklilik Fonları ve Alternatif Sermaye Piyasası Araçları ile Karşılaştırılması:2003’ten Günümüze Kadar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- NEYZİ H.A. ,(1995), Hayat Sigortaları İşletmeciliği, TSEV Yayınları,
- NOMER, Cahit ve Hüseyin YUNAK, Sigortanın Genel Prensipleri, Ceyma Matbaacılık, Mart 2000.
- ÖNDER, F. (2010). Bireysel Emeklilik Ekonomik Bir Analizi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ÖZBEK, N. (2006).’Cumhuriyet Türkiye’inde Sosyal Güvenlik ve Sosyal Politikalar ’.İstanbul Tarih Vakfı / Emeklilik Gözetim Merkezi
- ÖZBOLAT, M. (2010). Temel Sigortacılık, Ankara, Seçkin Yayıncılık
- ÖZGÜÇ F. , (1996), Sağlık Sigortaları, TSEV Yayınları, Yay. No:45.
- ÖZTÜRK Yavuz, ‘ ‘ Dünyada ve Türkiye de Bireysel Emeklilik Sistemi: Türkiye Performansı Üzerine Değerlendirilmeler ” , (Karadeniz Teknik, Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Trabzon, 2010.
- ÖZTÜRK, Y. (2010). Dünyada ve Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemi: Türkiye Performansı Üzerine Değerlendirme, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- PAKSU Mehmet Tufan, “Bireysel Emeklilik Sistemi ve Ekonomik Etkinlikler ” , (Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli, 2007.

- PAKSU, M. T. (2007). Bireysel Emeklilik Sistemi ve Ekonomik Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversite Sosyal Bilimler Enstitüsü
- PALUT Özden, “Bireysel Emeklilik Sistemleri Dünyadaki Uygulamaları ve Yeni Bir Model Olarak Türkiye de ” , (Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2005.
- SATIR Abdurrehim, “Bireysel emeklilik Sistemi ve Türkiye’deki uygulaması ” , (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum, 2008.
- SERGİCİ, Erdoğan, Sigorta ve Pazarlama Makaleler, Can Matbaa, Ocak 2001.
- SEYİDOĞLU, Halil, Ekonomik Terimler Sözlüğü, Ansiklopedik Sözlük, 2.Baskı, Güzem Can Yayınları, İstanbul, Mart 1999.
- SÖNMEZ Deniz, “Bireysel emeklilik Sistemi ve Beklentiler”, (Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2008.
- SÖZER, A. N. (1992). Yaşlılık Sigortasını Tamamlayıcı Sistemler, Sosyal Güvenlik Kurultayı, Tebliğler-Yorumlar, Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti, Ankara.
- ŞENER, O. ve AKIN, F. (2010). Özel Emeklilik Fonları Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemine Giriş Kararlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, Marmara Üniversitesi GGBF Dergisi, 1(28)
- TALAS, C. (1997). Toplumsal Politika(2.baskı), Ankara, İmge Kitapevi
- TCMB, Bireysel Emeklilik Sistemi ve Finansal İstikrar Açısından Önemi, <http://www.tcmb.gov.tr/yeni/evds/yayin/finist/bolumIV-13.pdf> (Mayıs, 2013).
- The History of Insurance <http://www.encyclopedia.com/doc/1E1-insuranc.html> 10 Mart 2008.
- The History of Insurance <http://www.insurance.za.org/insurance/history-ofinsurance.htm> 10 mart2008.
- TİSK (1994). Dünyada Sosyal Güvenlik Alanındaki Gelişmeler ve Türkiye. Ankara: TİSK Yayınları No: 167.
- TOPRAK, M. ve COŞKUN M. (2012). Bankacılığa ve Sigortacılığa Giriş, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2478
- TUNCAY, C. , Pazarlamacılık Sözleşmesi ve Düşündürdükleri, Çimento İşveren Dergisi, Sayı 2, Cilt 26, 4-17, Mart 2012.

- UĞUR, S. , Özel Emeklilik Türleri ve Bireysel Emeklilik, Çimento İşveren Dergisi, Sayı 4, Cilt 18, 14-25, Temmuz 2004.
- URAL, M. (2009). Bireysel Emeklilik Fonlarında Risk Yönetimi ve Riske Maruz Değer Analizi, Ege Akademik Bakış Dergisi, 9
- URALCAN, G. S. (2004). Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi(1.baskı), İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- UYAR, H. İ. (2012). Bireysel Emeklilik Sistemi(1.baskı), Ankara, Detay Yayınları
- UYGUN Yakup, “Bireysel Emekliliğin Sosyal Güvenlik Sistemindeki Konumu ve Geleceği ” , (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.
- UZUN, S. (2011). Çok Sütunlu Emeklilik Modeli Çerçevesinde Birinci Sütun Emeklilik Sisteminin Yoksullukla Mücadele Adına Finansal Açından Yeniden Dizaynı Ve Türkiye Uygulaması, Sosyal Güvenlik Uzmanlığı Yeterlik Tezi, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, Ankara.
- ÜNAN, A. S. ve KARAYAZGAN A. (2009). Bireysel Emeklilik Hukuk(1.baskı), İstanbul, Scala Yayıncılık
- ÜNÜVAR Serenay, “Bireysel emeklilik Sistemi ve Tatmini ” , (İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.
- YANARDAĞ, M. Ö. (2010). Türkiye’de Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliği: Muğla İli Üzerine Ampirik Bir Çalışma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yay. No:2.
- Yapı Kredi Emeklilik, Bireysel Emeklilik Sistemini Düzenleyen Kuruluşlar, <http://www.ykemeklilik.com/content/bireysel-emeklilik-sistemini-duzenleyen-kuruluslar.aspx> (Mayıs, 2013).
- YILDIRIM Aydın, “Bireysel Emeklilik Sisteminde Fonların Yönetimi, Türkiye uygulamaları, Örnek Ülkelerle Karşılaştırılması ” , (Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2010.
- YILDIRIM İdris, “Türkiye de Sosyal Güvenlik Sistemi ve Bireysel Emeklilik ” , (Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde, 2011.

YÜCCER Volkan, “Bireysel emeklilik Sistemi ve Tatmini ” ,(Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) , İstanbul, 2010
YÜCEL A.N. , (1995), “Sağlık Sigortası Sistemleri ve Özel Sigortanın Yeri”, Reasürör, Sayı:17.

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Bekir ARSLAN
Öğrenci Numarası	161218116
Enstitü Anabilim Dalı	Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi
Programı	Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Yrd. Doç. Dr. Hasan UZUN
Tez Başlığı (Türkçe)	Bireysel Emeklilik Sistemi (Elazığ Örneği)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 80 sayfalık kısmına ilişkin, 06.3.2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 26'dır.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Yrd. Doç. Dr. Hasan UZUN
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Yrd. Doç. Dr. Anıl YÜCEL

Prof. Dr. Kenan PEKER
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

Ek 2. Anket

Değerli katılımcı;

Bu anket bilimsel amaçla düzenlenmiştir. Her bir ifadeyi inceleyerek, kendinize en yakın gelen cevabı işaretleyiniz (X). İfadelerin doğru ya da yanlış yanıtları yoktur. Bilgiler Elazığ'daki kişilerin bireysel emeklilik hakkındaki mevcut durumunu ortaya çıkarmak içindir ve tamamen bilimsel bir çalışma için kullanılacaktır. Katılımınız ve samimiyetle vereceğiniz cevaplardan ötürü teşekkür ederiz.

ANKET NO:

TARİH:

1.Cinsiyet:

1(...)Erkek 2(...)Kadın

2.Yaş:

1(...)18-25 2(...)26-35 3(...)36-45 4(...)46-55 5(...)56-ve üstü

3. Eğitim Durumunuz:

1(...) Okur-yazarlık yok 2(...) Okur- yazar 3(...) İlkokul mezunu

4(...) Ortaokul veya lise mezunu 5(...) Lisans veya önlisans mezunu

6(...) Yüksek lisans veya doktora mezunu

4. Yabancı dil bilginiz;

	Bilmiyor	Az	Orta	İyi	Üst düzey
İngilizce					
Almanca					
Fransızca					
Diğer					

5. Medeni durumunuz:

1(...) Bekar 2(...) Dul 3(...) Boşanmış 4(...) Evli

6. Hangi sektörde çalışıyorsunuz veya emekli misiniz ?

1(...)Hizmet sektöründe çalışan 2(...)Sanayi sektöründe çalışan

3(...)Tarım sektöründe çalışan

4(...) Emekli 5(...)Ev Hanımı 6(...)Öğrenci 7(...)Çalışmıyor

7.Aylık geliriniz ne kadar?

1(...)0-1400 2(...)1401-2800 3(...)2801-4200 4(...)4201-5600 5(...)5601 ve üzeri

8.Bireysel Emeklilik Sigortanız var mı?

1(...) Evet 2(...) Hayır

9.BES' in açılımı nedir?

1(...) Bingöl Elektrik Santrali

2(...) Bireysel Emeklilik Sigortası

3(...) Sendika

4(...) Siyasi Parti

10.Bireysel emeklilikte emeklilik hakkı kaç yıldan sonra kazanılır?

1(...) 3 yıl 2(...) 5 yıl 3(...) 7 yıl 4(...) 10 yıl

11.Bireysel emeklilik sistemine minimum katılma yaşı kaçtır?

1(...) 18 yaş 2(...) 23yaş 3(...) 28 yaş 4(...) 45 yaş

12.Bireysel emeklilik sigortasında devlet katkısı oranı kaçtır?

1(...) %15 2(...) %23 3(...) %35 4(...) %25

13.Bireysel emeklilik sigortasında minimum emeklilik yaşı kaçtır?

1(...) 45 yaş 2(...) 52 yaş 3(...)61 yaş 4(...)56 yaş 5(...) 65 yaş

14.Bireysel emeklilik sözleşmesi başkalarına devredilebilir mi?

1(...) Evet 2(...) Hayır

15.Bireysel emeklilik sistemine yatırılan fonlar hangi devlet kurumu tarafından denetlenmektedir?

1(...) Polis 2(...) Jandarma 3(...) MİT 4(...) Hazine Müsteşarlığı

16.Bireysel Emeklilik sisteminden ne zaman ayrılabilinir?

1(...) 3 Yıl 2(...) 5 Yıl 3(...) İstenilen zamanda 4(...) 10 Yıl

17.Bireysel Emeklilik sistemindeki kişiler ara vermeyi kaç aya kadar yapabilirler?

1(...) 4 Ay 2(...) 8 Ay 3(...) 3 Ay 4(...) 12 Ay

18.Bireysel Emeklilik Sigortasını neden tercih edersiniz?

1(...) %25 Devlet katkısı elde etmek için 2(...)Birikim için 3(...)Fon getirileri için

4(...) Devlet denetimi olduğu için

5(...) Tercih etmem

6(...) Emeklilik döneminde ek bir gelir elde etmek için

7(...) Hatır için

19.Bireysel Emeklilik sistemine kimler dahil olabilir?

1(...) 0-18 Yaş 2(...) 19-45 Yaş 3(...) 46-56 Yaş 4(...) 18-∞ Yaş

20.Bireysel Emeklilik sisteminde fon değişikliği yılda kaç defadır?

1(...) 2 defa 2(...) 3 defa 3(...) 4 defa 4(...) 5 defa 5(...) 6 defa

21.Bireysel Emeklilik sisteminden cayma süresi kaç gündür?

1(....) 10-20 gün 2(....) 21-30 gün 3(....)31- 40 gün 4(....)41-50 gün 5(....)60 gün

22.Bireysel Emeklilik sitemine yatırılan fonlar hangi kurum tarafından saklanır?

1(....) Bankalar 2(....) Emeklilik Şirketleri 3(....) Özel Finans Kuruluşları
4(....) Takasbank (Hazine Müsteşarlığı) 5(....) Merkez Bankası

23.Bireysel emeklilik sigortasında minimum devlet katkısını hak edebilmek için kalma süresi kaç yıldır?

1(....) 0-2 Yıl 2(....) 3-6 Yıl 3(....) 7-10 Yıl 4(....) 11-14 Yıl 5(....) 15+

24.Bireysel emeklilik sigortasında maksimum devlet katkısını hak edebilmek için kalma süresi kaç yıldır?

1(....) 0-2 Yıl 2(....) 3-5 Yıl 3(....) 6-8 Yıl 4(....) 9 Yıl 5(....) 10 Yıl+56 Yaş

25.Bireysel emeklilik sigortasında ödeme plan değişikliği yılda kaç kez yapılır?

1(....) 2 kez 2(....) 3 kez 3(....) 4 kez 4(....) 5 kere 5(....) 6 kere 6(....) 8 kere

26.Sizce Türkiye'de Bireysel Emeklilik sistemindeki katılımcı sayısı ne kadardır?

1(....)0-2 Milyon 2(....)3-4 Milyon 3(....)6-7 Milyon 4(....)8-9Milyon 5(....)10-11 Milyon

27.Kişilerin kaç tane bireysel emeklilik sözleşmesi yapma hakkı vardır?

1(....) 1 kere 2(....) 2 kere 3(....) 3 kere 4(....) 4 kere 5(....) İstedikleri kadar

28.Birden fazla bireysel emeklilik sözleşmesi olan kişilerin fonları ne zaman birleştirilir?

1(....) 0-3 yıl kaldıklarında 2(....) 4-7 yıl kaldıklarında
3(....) 8-11 yıl kaldıklarında 4(....) Emeklilik durumlarında

ÖZGEÇMİŞ

Bekir ARSLAN 06/03/1993 tarihinde Elazığ'da doğdu. İlkokulu Murat ilkokulunda, liseyi Ticaret Meslek lisesinde okudu.

2016 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme fakültesinden lisans derecesi ile mezun olup eylül ayında Fırat üniversitesi işletme anabilim dalı girişimcilik ve yenilik yönetimi alanında yüksek lisansa girdi. Şuan Elazığ da yaşıyor.

